Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De sacramento matrimonii - Cod. Ettenheim-Münster 361

[S.l.], [17. Jahrh.]

urn:nbn:de:bsz:31-132875

Visual Library

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

E. M. 361

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

E. M.
361

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

E. M. 361

Notanda Sancta Maria, Ignatius Hoer

I

1 Sigillum est obligatio illa reticendi, quae in confessione est manifestata

2 Ad sigillum autem confessarius variis ex capitibus teneri certum est.

1. tenetur ex iure naturali, quia hoc natura dictat, quod secreto commissa sint reticenda.

2. Iure divino iuxta illud Davidis: Beati quorum tecta sunt peccata etc.

3. Iure Ecclesiastico, quod gravissimas poenas statuit frangenti sigillum ut videre est cap. omnis utriusque sexus de poenit. et remiss. ubi specialiter fit mentio de poena incarcerationis perpetuae.

3 Confessarius sigillum frangens peccat mortaliter et contra Iustitiam, quia iniuste secreto sibi commissa manifestat, et contra Religionem, quia sermonis irreverentiam exhibet, et odiosam reddit confessionem.

E. M. 361

C. R. HOFBIBLIOTHEK KARLSRUHE

II

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Tractatus Theologicus

De

Sacramento Matrimonij.

Prologuium.

Sacramtm hoc magnu est, Ego aut dico in
Chro et Eclia Gentiu ait Apost. Eph. 5.
qdo Sancta Matrimonij Lege in dua con
iugu societate et vicaria sponsatoru di
lectione expressis illo gensis aiens: pptr hoc
relinquet hoo Patre et matre sua, et ad
hærebit uxori suæ et erunt duo in carne una
verè magnu in Chro et Eclia sumtm Matrimoniu
ex quo sgfat SS. illud mysteriu, quo unigenitus Dei
filius æternu æterni Patris Vbu carne de
virgine per dni sprus obumbraone assumpta
se tgm unice dilecta sponsæ suæ S. copulavit
Eclia, hodieqs p graa et sua gloria aias
fideliu intime gplectens eid sponsæ suæ tu
in hac vita militanti, tu in altera trium
phanti se arctime coniungit, hoc Sanctu
et eod Aplo testante Heb. 13. in oibus hono
rabile sumtm hoc ultimo tractatu tand
venit explicandu, ut unde laboru sperat
requies, inde pietatis et scie nata cog
noscat pfecta soboles, et ubi maritalia

pandunt foedera, ibi religiosa puritas et coniugalis castitatis illegat sancta: nullum hic casto pudori metuendum opinor scandalum, ~~ad~~ sanctorum omnia munda ~~mun~~ mundis ait apostolus ad Tithum 1. quod si vero vipera inde venenum suxerit, unde apes mel colligunt, vitium erit ~~vip~~ viperae sugentis, non labes divinae praesentis, quam ut sufficienter explicem, non de mea penuria praesumens sed tantum de Dei gratia confidens totam materiam in duas generales disputationes divido, earumque sententiam quasi prolegomenalem sponsalibus, alteram vero ipsi Matrimonii sancto inscribo, methodo ut alias usitata.

Disputatio 1.

De Sponsalibus.

Matrimonium sponsalia praecedunt non intentione sed executione, qui enim sapienter promittit prius videt ut illegat, quam promittat, tamen prior est promissio quam promissi obtentio, hinc est quod DD. in traditione materiae de sponsalibus multum variant, praeponunt alii, alii ea postponunt magna maritali foedere, nos quorum non est sponsalia praemittere sed explicare tum praemissa tum tradita Matrimonii foedera satis duximus sermo de sponsalibus, tunc de Matrimonio agere, quatenus ~~sit~~ sic a praeambulis ad ipsum veritatis sanctum accedere valeamus, unica autem quaestione generali titulo de sponsalibus inscripta totum explicabimus. Sit

Quaestio Vnica
De sponsalibus.

Quae de sponsalibus theologi considerant sunt
scriptura nata seu quidditas, finis, distinctio, valor
et desuper requisita, item obligatio et dissolutio
sponsalium, haec quoque ut utiliter explicemus
huius quaest. duos articulos distinguimus, quorum primo
de quiddite seu natura, fine, distinctione, valore
et requisitis agemus. in 2. vero de obligatione
et dissolutione sponsalium, quae reliqua sunt dicemus.

Art. 1.

De
Quiddite natura, distinctione, fine et requisitis ad valorem sponsalium.

Non ni 3. huius articuli 1. distinguimus sectiones, in
quorum prima dicemus, de quiddite, natura, fine
et distinctione sponsalium, in 2. de requisitis sive
ad validitatem sive ad liciditatem eorum, quatenus
ex parte ipsorum sponsalium. in 3. vero de statu
et requisitis ex parte contrahentium ad hoc ut
valide aut licite contrahere valeant, haec
quidem quasi generaliter, sed plura alia particularia incidenter
resolvemus.

Sectio 1ma.

De Quiddite, nõa fine et distione sponsaliũ.

Sponsalia dicunt ã spondendo.

Sponsalia alia sunt de presenti, alia de futuro, hæc prie nõie sponsaliũ dicunt illa v. potius de vinctio realis seu matrniũ ratũ.

Sponsaliũ Etymon ꝯsiderando sponsalia et dicta sunt ã spondendo Authore Vlpiano l. 2. ff. de spons. eo qd moris veteribꝰ fuit, stipulari et spondere sibi vxores futuras, eo qdm fine ut Aug. dicit lib. 8. Confess. c. 3. et habꝰ Can. institutũ 23. q. 2. ut iã pacta sponsa n̄ statim tradant, n̄ vila habeat maritꝰ data, qm n̄ suspiraverit sponsꝰ dilata, hinc quæ spondebat sponsa, vel spondebat sponsꝰ, qui spondebat sponsor, dies rõ in quo spondebat sponsalis vocabat, ono ad rem S. D. in 4. sent. dist. 27. q. 2. a. 1 in 0 ait: consensꝰ in coniugale copula per verba de futuro n̄ facit Matrniũ, sd Matrnij promissne, et hæc pmissio sponsalia ã spondendo, ut Isidor. dicit, nã ante usũ tabularũ matrnij cautiones dabant, qbꝰ spondebant se invicẽ ꝯsentire in iure matrniali. Ita S. D. ritꝰ am celebrandi sponsalia antiquis erat validꝰ, Romanorũ mores describit Nicolaꝰ P. ad ꝯsulta Bulgarorũ c. 3. et habꝰ Can. nostrates 30. q. 5. aliarũ vo gentiũ ritꝰ refert Alexander ab Alexandro lib. 1. c. 24. apud Chrnos am celebrant scripto simplici verbo, arrhis sponsalitiis, annullis sb arrhatione, iuramto cũ de hoc latiꝰ per decursũ. hic am aduertdũ, qd cũ

sponsio, a qua sponsalia dicunt quodque sit de
praesenti quodque de futuro, ideo et sponsalia
alia dici possunt de praesenti, alia de futuro,
tamen sponsalium nomine proprie solum illegunt ea, quae sunt
de futuro, sponsalia enim de praesenti sunt potius
realis devinctio unius alteri facta, quam quae
dam de devinctione promissio, unde haec
matrimonium ratum vocant: et autem matrimonium ratum
contractus matrimonialis legitime per verba praesentis
temporis factus: ubi de sponsalibus in iure agitur,
de sponsalibus de futuro matrimonio tamen illegitur,
quare sponsus et sponsa, etsi in favorabilibus
veniant et sub nomine uxoris et mariti, sub hac
tamen appellatione in odiosis comprehendi non solent,
ita Theologi et Canonistae.

Matrimonium ratum quid sit?

2. Ex his quoque facile eruitur definitio et finis
sponsalium proprie talium, definiri quidem possunt, et
solent mutua futurarum nuptiarum promissio
ab illis facta, qui futuris illis nuptiis sunt
coniungendi, ita in re omnes, et desumitur ex
L. 1. ff. de spons. item Can. Nostrates 30. q. 5.
addunt tamen aliqui externo signo expressa: omnino
quaerentur, cum sponsalia sint quaedam vicaria
obligatio et promissio ab homine homini facta, hanc
autem commercia solis externis et sensibilibus signis
firmantur et sustinentur: bonitas definitionis quoque
per regulas logicas facile ostenditur, quod enim dicunt
mutua promissa ratio generis designatur, quod autem
addit futurarum nuptiarum cum ratio differentiae sufficit
ipsum namque matrimonium etsi mutua promissa
importet, ea tamen sunt promissa praesentium

definitio sponsalium.

finis sponsalium quis?

n̄ futurarum nuptiarum. finis aūt sponsalium
ē se se ad futuras nuptias mutuo spondere et
in invicem mutuum ius agirere, pt ex pmū ante
data defiōne sponsalium, qd ēn mutua futurarum
nuptiarum pmissa respiciunt, nj ipsum de iure
matrnle gsum seu vicaria ad futurs nuptias
obligne. hec igit vicaria obligaō hic mutuus
de iure matrnli gstus erit finis sponsalium,
unde sponsalia sortiunt rāone gtractus ultro
citroqs obligne, eo qd n̄ sint qualiscunqs, sed
mutua futurarum promissio, nqs ēn sponsalia st.
si titius Caiae pmittit, Caia vō tm̄ acceptet
promissum, n̄ repmittat, nā simplex acceptaō
n̄ sufficit ad mutua promissa, st aūt sponsalia
mutua futurarum promissa nuptiarum, quare
sponsaliorum gtractus claudicare n̄ pt, ide, ex
vna pte tm gtrahentium obligare n̄ pt, illa
obligne sponsalitia, bē aūt obligne fidelitatis,
si nim. pmissio sponsalium fuerit gratuita aut
remuneratoria, ubi nj gstet de mente pmittentis
qd n̄ pmittat nj sb gditne futura repromissionis,
ex pte pmittentis orit obligaō fidelitatis inser-
vando promisso per sola acceptaōe eius in
cuius grāa pmittit. tn̄ hec obligaō fidelitatis
per se n̄ ē sb mortli, ut pt per ea, quae de
promisso st dicta. sd obligaō sponsalitia
illa obligat sb mortli nj adsit impedmtm
legitm illius servandae ut ait S. D. cit. dist. 27
q. 2. a. 1. ad 1. sic: ex tali pmissne obligat
vnus alij ad Matrnium gtrahendum, et peccat
mortlr n̄ solvens promissum, nj legtm impedmtm
inrveniat. ita S. D.
Quotcia sponsalia st mutua futur. nuptiarum 3.
promissa, pmissio aūt qdoqs fiat absolute

quoque sub conditione, ita pariter sponsalia esse possunt
vel absoluta vel conditionata, absoluta sunt si futuræ
nuptiæ sine exceptione aut conditionis appositione
simpliciter promittantur, ut promitto tibi futuras nup-
tias etc. conditionata vero sunt, quibus aliqua ex-
ceptio vel conditio apponitur, ut ducam te si virgo
fueris etc. Sed hic notandum est, quod conditio alia sit
honesta ut, ducam te si Pater consentiat, alia
sit turpis et inhonesta ut, ducam te si mecum
fornicaveris etc. alia possibilis ut, ducam te si
mecum domum perexeris, alia impossibilis ut, ducam
te si digito cœlum tetigeris, si diabolus moritur etc.
alia contra finem et bonum matrimonii ut, ducam
te si venena sterilitatis procures, si generatione
prolis evitaveris etc. est autem triplex bonum Matrimonii
sc. vinculum indissolubile, fides thori coniugalis,
et prolis generatio etc. iterum conditio alia est de
præsenti ut, si virgo sis, alia de præterito, si
pater tuus verè mortuus sit, alia de futuro,
ducam te si hoc vel illud feceris. de sponsalibus ab-
solutis non est magna difficultas solumque notandum,
quod sicut S. D. loc. cit. in 3 4tor modis absoluta
sponsalia fieri possunt, S. D. sic ait: fit autem ista
promissio triplex scil. absolute et sub conditione, absolute,
4 modis, primo nuda promissione, ut cum dicitur ac-
cipiam te in meam et contra, 2do datis arrhis,
sponsalitiis ut pecunia etc. 3tio annuli sub arrhatione
4. interveniente iuramento. ita S. D.

4. De conditionatis autem sponsalibus id S. D. statim ad
priora sic ait: si autem fiat dicta promissio sub
conditione, distinguendum est, quia aut est conditio honesta
ut cum dicitur, accipiam te si Parentibus placeat,
et tunc stante conditione stat promissio matrimonii

Bonum Matrimonii triplex est

et n̄ stante, n̄ stat: aut ē inhonesta et hoc
2plr, qia aut ē ꝯtrariū bonis matrīnij, ut si
dicā, accipiā te si venena sterilitatis procures,
et tunc n̄ ꝯtrahunt sponsalia, aut n̄ ē ꝯtraria
bonis Matrīnij ut si dicā, accipiā te si furtis
meis ꝯsentias, et tunc stat promissio, sed
tollenda ē ꝯditio ita S. D. pauis plura com-
plectens, nsprio alqnto latius examinanda, igitur
1. certū ē, et quenit inr̄ oēs, qd licita sint et
valida sponsalia sb ꝯditnē de pterito, ꝯsenti
aut futuro, dumdo ipsa ꝯditio honesta fuerit,
raō ē: qia sponsalia sortiunt et sqnt naā con-
tractus utrinqs obligatorij, ut dictū ē, atq
ꝯtractus n̄ vitiat, ꝑ apposita ꝯditnē honesta
in quacnqs tporis differa, imo sapiq ꝑ tale
ꝯditnē honesta magis honestat: ꝯo ꝯ. certū ē
2. sponsalia sb ꝯditne turpi et inhonesta ēē
illicita, raō ē clara, qia talia sponsalia re-
fragant piis moribus. certū ē 3. sponsaliū
obligaōne fundari supr ipsa ꝯditnis positione
si ꝯditionata fuerint, ita, ut ꝯditnē n̄
purificata n̄ obligent, ea am̄ purificata
statim incipiant obligare, raō iterū ē clara
ꝯditionatū eñ ꝯditnē purificata vim obtinet
absoluti, ~~vera~~ eā am n̄ purificata vis manet
suspensa ꝯ hic tn̄ excipe, nj ꝯditio ꝯtrariaret
bono matrīnij sbstāali, nā certū ē 4. qd sponsalia
sb ꝯditnē repugnante bono sbstāali matrīnij
sint invalida, raō ē, qia in talibus n̄ hbet
sponsaliorū naā, ex quo reperiunt ipsi fini
sbstāali nuptiarū ꝯtraria, qua raōne eñ
pnt illgi mutua futurs nuptiarū pmissa,
ubi exprimit ꝯditio ipsis nuptiis repugnans

et refractaria. hæc certa est, sed duo adhuc sunt
dubia, primum an conditiones turpes et impossibiles
et tamen substantiali bono matrimonij repugnantes
vel quod ducat te si cœlum tetigeris, si diabolus
mortuus fuerit &c. vel si usum Cypris concesseris &c.
an, in quam, tales conditiones sint simpliciter habendæ
pro non adiectis ita, ut sponsalia sub talibus
conditionibus facta reputentur absolute promissa,
et in dubio an tales conditiones appositæ sint
serio an ioco, debeat presumi esse tamen ioco ap
positas, adeoque valori sponsalium non obesse. 2dum
an licita sint sponsalia inter habentes impedimentum
dirimens matrimonium sub conditione si Papa dispensa
verit? hæc dubia est.

5. Quantum ad 1. et si plures gravissimi DD.
quos citat et sequitur Sanchez lib. 5. disp. 7.
doceant tales conditiones simpliciter habendas esse pro
non adiectis, adeoque sponsalia sub istis edita re
putari simpliciter promissa, ac si nulla conditio esset
apposita, proin istas sponsaliorum valori non
obesse, hoc quoque Escobar ita certum putet, quod
ab hac sententia recedere piaculum duceret, eo
quod in capit. finali de condit. appos. expresse
decernitur, conditiones impossibiles et turpes matrimonio
adiectas habendas esse pro non adiectis &c. tamen verius
respondendum arbitror cum Pat. Engel et Spor. 4
p. 4. sect. 2. c. 1. §. 6. divis. 4. et alij, con
ditiones eiusmodi impossibiles vel turpes in sponsalibus
de futuro non esse simpliciter habendas pro non adiectis,
sed standum esse contrahentium intentioni, adeoque
omni iure sponsalia contracta sub conditione impossibili
serio posita sint nulla, contracta vero sub conditione
turpi ante conditionem adimpletam non obligent,

Dispensa sint et rescindenda, cum ad turpia
agenda nemo obligari valeat, quamvis ipsa turpi
conditione adimpleta oriatur obligatio iustitiae et ad
adimplendum quod ex altera parte sub tali conditione
erat promissum. et hoc plane habet communis ger-
manorum opinio, quod eiusmodi conditiones non simpliciter
habentur pro non adiectis, nemo enim sibi persuadebit,
quod si titius Caiae dicat, accipiam te in meam si
diabolus moritur, titius Caiae absolute sponsalia
promiserit, quin potius Caia se rideri et contemni
putabit, post hac omni spe sponsalium futurorum
ex tali conditione frustranda. ratio autem est quia hae
conditiones non reiiciuntur ex natura rei a contractibus, quin
potius ut recte ait sponsor locutus est, ex natura rei
conditio impossibilis contractui adiecta illum vitiat,
turpis vero obligatione suspendit: haec enim ut dixi communis
persuasio est, quod si contractibus eiusmodi conditio apponatur,
simpliciter iudicetur alteri contrahendi mente nulla esse,
unde in dubio an conditio impossibilis serio an
ioco adiecta sit, praesumendum est esse serio adiectam
quam secundum regulam utriusque iuris in dubiis inspiciendum
est quod plerumque fieri solet, plerumque autem saltem
in germania eiusmodi conditione invitus dissensus in
sponsalia, nec obstat ius positivum, citatum enim
capitulo finale praeterquam quod loquitur quantum ad praesumptionem
fori externi quod dubitari potest, an talis conditio serio
an ioco tantum apposita sit, adeoque quantum ad forum internum
et conscientiae non respiciat, nec aliquid immutet, insuper
loquitur tantum de contractu matrimoniali, non de sponsalitio
sic enim ait, licet aliae conditiones appositae in matrimonio
si turpes aut impossibiles fuerint, debent propter eius
favorem pro non adiectis haberi, videns quod quia expresse
loquitur de matrimonio, atque correctivum iuris communis
secundum quod non prohibentur tales conditiones contractibus apponi

proin erit stricte inrpt aonis et ultra n extendenda
qm ad solu matrnij gtractu insupr aliunde pt
n ee vnrsle veru, qd q statuunt de matrnio
et sint statuta de sponsalibus, ut pt de Clandesti-
nitate et huiusmi.

6 Quantu vero ad rlu Dico licita et valida et ee
sponsalia inr hbntes impedmtm Matrnij dirimens
sb ea gditne si Papa dispensarit, dumdo sit impedi-
mentu tale, in quo Papa dispensare pit et soleat,
ita Engel, Metzger, Laim: spor, Sanchez
et alij gtra alios, rad e, qia promissio eigmi
nuptiaru nec obtive, nec sbtive hbt aliqua
repgnoia cu recta raore, nqs in iure alqid
desupr cavet, n obtive, qia nuptie n pmittnt
ni sb ea gditne qua fieri pnt, et qua puri
ficata revera st licita, Papa en dispensante
tollit impedmtm sbsato am impdmto rno licitu
gtrahere matrnium go q. n sbtive qia issa ao
p eigmi aone n petit ut e illicita sd ut est
potens ee licita et licita e: go q nec obstat,
qd pro tpore nondu data dispensaois tales sint
impotentes ad gtrahendu matrnalr, licet en sint
impotentes ad gtrahendu matrnalr, n tn st im
potentes sb tali gditne gtrahere sponsalitr, cu
per tale gditne ois turpitudo removeat a
sponsalibus, et si n tollat a matrnio ineundo,
in sponsalibus en tm e promissio rei sb gditne
licite purificanda, in matrnio am e issa rei
traditio, sepe am tradio n e licita, cu tn pro-
missio sb gditne licita ee pit, sic vg, religioso
licitu e, promittere aeessu ad curia sb con-
ditne si prolatus concesserit, tn actu avedere

hoc ipsi licitum n̄ e, putat insuper loc. cit. obligaõne sponsaliu eigni stati urgere, â quo sic promissa sint, ut adeo n̄ solu gditne purificata et Papa dispensante, n̄ egeant novo gsensu ad sponsaliu valore, nqs solu ad ineunda matrnij fœdera, veru et teneant ad petenda dispensaõne, nqs vna pars ab altera ipsa renuente libere resilere pit, sd qtm ad hoc plures alij gtradiunt, eo qd pro illo tpore videant inhabiles ad gtrahendu, sentio cu sponsa ob raõne data excepto qd ad resiliendu â sponsalibg in hij n̄ requirat tanta caa, qnta in alij, idqs, qia ipsu impedimtm in parte caa videt accrescere.

Ex his et de distiõne sponsaliu facile pt sunt en̄ smo sponsalia alia de præsenti, hæc illqnt matrnium ratu, alia de futuro, hæc pprie st sponsalia, horu am̄ 2do st alia absoluta, alia gditionata, alia iurata, alia simplicia &c. Sit.

Sectio 2da

De Requisitis sive ad liciditate sive ad validite sponsaliu qtm e ex parte ipsoru sponsaliu.

Cum sponsalia sequant nãa gtractus ultro citroqs obligatorij, quo se ad iura matrnlia mutuo spondent, et promittunt mas et fœmina, gtractg am̄ sit eenlr duoru ꝯ pluriu in id consensg ꝯ conuentio, gsgns e, ad valore sponsaliu eplr requiri mutuum spondentiu gssum veru, internu, signo externo expressu, et detrnatu quoad certas personas. ita in re omnes. et desumit rão ex ipsa sponsaliu definitne et natura, hæc en̄ in foro gsciæ ad valore gtractg st nspria. Ibt qõ smo ee gssus, matrnlia en̄ fœdera n̄ imponunt nolenti, sd volenti pptr ppetua vitæ societate, qua per ea ineunt mas

et fœmina. 2do dbt ee mutuus, qia ~~sunt~~ claudicare
n pt gtractus sponsalitius, cum sponsalia sint mutua
futurarum nupticarum pmissio. 3. gssus dbt ee verus,
nam fictus gssus n est gssus, sed fictio tm et simulaõ eius
qd n hbt. 4. dbt ee internus, verus en gssus provenit
ab intra, insuper sponsalia sunt quædam hna in hois quentio,
adeoqs requirit gssum raõis, p quem actus hnus distgit ab actu hois.
5. dbt ee signo externo expressus, qia hna comercia signis
tm sensibilibus sustinent et firmant, tn n inre an voce, an
nutibus, an scripto pfiat. 6. dbt ee detrnatus ad certas
psonas, iura en matrnalia n sunt vaga sed detrnta, scilt
coniugalia, ut duo sint in Carne una, cum igit
contractus sponsalitius sit contractus præambulus
ad gtractum matrimonij, similr nec ipse esse
poterit, nisi circa detrnatas personas.

8. Varia ex his inferunt, et qdm pmo inra dissen-
tientes n poe ee sponsalia, pt ex noa sponsaliu
cu impliet, qd ibi sit mutua promissio, ubi
et in qstm e mutua voltu dissentio. 2. ficte
promittente sponsalia n teneri gtractu sponsa-
litio in foro gsciæ, pt tm ad ea teneri ex
gtractu innominato, do ut des, facio ut
facias, si nim pars altera damnu ppessa
e, puta sb spe et promissione Matrnij con-
cessit usu Cpris sui, præstito en onere gtractus
ex una parte gsurgit noalis obligaõ ad præsta-
ndu pmissu, ex altera pte qstnus hbat æqualtas
unde talis n tm in foro externo, sed et in foro
poli et intrno iure gpellit ad servanda spon-
salia, si alia via facta damnu ppessæ comode
succurri n pit, ald eet si damnu factu aliàs
comode resarciri poet, ubi tn sdm electne
damnu ppessæ vgi defloratæ sdm dicta de
J. et J. ad alterutru tenebit l dotandu

Ad validitatem sponsaliu requisita st.
1o consensus
2. ut sit mutuus
3. ut sit verus
4. ut sit internus
5. ut sit signo sensibli expressus

damnum resarciendum, ea sibi desponsandum.
nihilominus et sdm hoc sit quaedam limitatio
Dnorum, ut 1. si puella ob gdiuis disparitate
deceptus sufficiens inditium habuisset. 2. si puella
se simulans virginem iam ante fuisset deflorata
cum enim ex superveniente fornicatione habet sufficiens
ratio solvendi sponsalia iam valide contracta,
cur non sit sufficiens ratio deobligandi ab ipsa
sponsaliorum validitate, ubi huiusmodi fraus
intercessit, cum igitur sic dolus dolo cudatur, et
in interno et aliae foro videtur sufficiens liberi
excusatio ad non standum sponsalibus, imo ipsa ab
solute dicendum nulla. 3. infertur ex unius pro
missione et alterius simplici acceptatione nulla
oriri sponsalia, ratio clara ex priori sent. quia
sponsalia sunt mutua futur. nuptiarum promissa non
unius tm, hinc generaliter, quando non ex utraque parte
fit compromissio esto etiam fiat acceptatio, non oritur
obligatio sponsalitii contractus, sed tm ex parte pro
missoris obligatio fidelitatis. 4. non valent spon
salia externo et sensibili signo non manifestata
esto et dna bonitas revelaret utriusque parti
intentione et voluntate utriusque inspiratione interna,
ratio est, quod contractus sponsalitius sit contractus hnus,
hnus autem contractus debeat esse sensibilis, cum hominum commercia
non per modum spiritum nudis conceptibus, sed sensibilium
rerum ministerio perficiuntur.
Non tamen inire ad valorem sponsalium quoniam sensibili
signo interna animi consensus exprimatur, an verbo
an nutibus an scriptis an alio modo, dummodo sic
hno modo utriusque consensus illgi valeat. iterum non
refert, utrum quis immediate et per se ipsum an mediate
tm sive per alium a se directum promittat

quare sponsalia et valide et licite contrahi possunt
per procuratorem, ratio est, quia sponsalia ut dictum
habent se ut contractus civilis, atque contractus civilis
validus est et licitus quacumque ratione fiat mutua
duorum partium super eodem sive per se immediate sive per
suum Procuratorem: ergo illud tamen advertendum est, quod
Procurator super hoc debeat habere speciale mandatum
neque alium Procurator loco sui substituere possit
et tunc solum agat valide, si mens principalis ante
actum contractum non fuit revocata: procurator
ait Bonifacius 8. et habetur Cap. Procurator
de procurat. in 6. non aliter censetur idoneus ad
Matrimonium contrahendum, quam si ad hoc mandatum habuerit
speciale, et quamvis alias is, qui constituitur ad negotia
Procurator alium dare possit, in hoc tamen casu (: propter
magnum quod ex facto tam arduo poterit periculum
imminere :) non possit deputare alium, nisi hoc eidem
specialiter sit commissum. Sane si Procurator antequam
contraxerit a Domino fuerit revocatus, contractum
postmodum Matrimonium ab eodem (: licet tam ipse quam ea
cum qua contraxit, revocationem huiusmodi penitus igno
rarent :) nullius momenti existit, ut illius consensus
defecerit, sine quo firmitatem habere nequivit
ita Pontif. in cit. Cap. — Procuratoribus
aliqua ratione aequiparari possunt parentes, quibus
liberorum cura specialiter incumbit, tamen neque hi neque
alii, qui eorum vices agunt, ut sunt tutores
Curatores &c. amplius quid valide promittere possunt,
quam liberi rati habuerint aut consenserint, quorum
tamen pietas exposcit, ut parentum, tutorum &c. con
silio magis quam suae inclinationi pareant, unde
et in foro externo praesumuntur eo casu consentire,
si dum parens pro filio aut filia promittit

sponsalia, filius praesens est, nullosque metu prohibitus
non contradicat: De hoc iterum Bonif. 8. Cap. 5.
infantes de despons. impub. §. porro ait:
porro ex sponsalibus, quae parentes pro filiis
puberibus vel impuberibus plerumque contrahant,
ipsi filii si expresse consenserint vel tacite,
ut si praesentes fuerint, nec contradixerint,
obligantur: ex eis oritur iustitia publicae honestatis.
et est id, si filii tempore sponsaliorum absentes
et etiam ignorantes eadem sponsalia post scientes
ratificaverunt tacite vel expresse: alias ex
sponsalibus contractis a parentibus pro filiis, nec ipsi
filii obligantur, nec publicae honestatis iustitia
inde surgit. ita Pontif. dixi tamen in foro ex-
terno, in foro enim interno haec praesumptio
iuris non attendit, si filius aut filia dicat
nullum fuisse sibi animum consentiendi, sed tamen ab
reverentia erga parentes vel tutores contradicere
sibi causam non fuisse, in hoc enim animae foro non minus
creditur do poenitenti dicenti pro se quam contra se,
tamen et tunc quando per iudicis sententiam fuerint obligati
ad sic a parentibus praemissa sponsalia (: in qua
obligatione imponenda summa omnino discretione uti
intra, ne ex coactis sponsalibus in matrimonio
infelix sequatur exitus :) tales si nullatenus dissensum
suum probare possint, ad sponsalia tenebuntur per
accidens propter iustam iudicis sententiam cui parendum
est, quantum omnes filii parentibus et quando parere
debent in electione matrimonii et contractu sponsa-
litio sequenti sect. dicemus.

Infertur 5. nulla esse sponsalia si pluribus in 10.
detrimento ab eodem promittantur, v.g. si quis tribus
sententiae sororibus diceret, una duca ex vobis
sed non detrimento quam, ratio est, quia consensus sponsaliorum

Ibi ee detrnta quoad persona desponsanda
sicut eñ ñ nj vni detrnta nubere pt, ita et
ñ nj vni detrnta se despondere pt, cu sponsa
liorum obligaõ vinculo respiciat matrnij. his
addit ad valore sponsaliu et sdm se requiri
ut promissio ñ sit alligata gditioni alicuj
turpi l impossbli, ubi silr gditne turpi ñdu
adimpleta sponsalia valida ñ st, sd irrita l
saltem suspensa et irritanda. hac st q dicenda
fuerant circa valore sponsaliu qtm e ex pte
ipsorum sponsaliu, de eorum am liudite sic
accipe, ad liudite sponsaliu p se nulla iuris
solemnitas, nulla testiu praesentia, nec status
graõe requirit, pntqs quocnqs tpore et sacrato
in adventu, in Quadragesima ad iniri, qmuis ex
iusta caõ in partlri casu ad tempus sponsalia
prohiberi põe ñ negem, requirit tñ ut sine
fraude, dolo, sine malo animo gditne turpi
peragant et gnrlr loqndo, ad gtractus sponsalitij
licentia, qtm e ex pte ipsius et per se amplius
ñ requirit, qm ad licentia alterius cuiusqs gtractus
civilis, cuius naõ sequit, nec ald supr hoc in iure
statutu invenit, hac de liudite et valore
sponsaliu qtm e ex pte ipsorum sponsaliu. ca sit

Sectio 3.

De Subiecto sponsaliu, et requisitij ad eorum sive valore, sive licentia qtm e ex parte contrahentium.

ij Post examinata sponsalia sdm se, inquirendu
venit de iis, q gtrahere ea pnt, et quae ex
parte ipsorum tu quoad valore tu quoad licentia
requirant: cu vo per sponsalia ald ñ illgat ex

dictis, quam mutua futur. nuptiarum promissio
quilibet loquendo de hoc sic dici potest, omnes illos et in
tantum valide et licite sponsalia promittere possunt,
quod et in quantum valide aut licite matrimonij vinculo
ligari possunt, sed de hoc paulo expressius dicendum est.
Si igitur sponsalia et de iure naturali esse non possunt nisi inter
mare et foeminam, execrabilia enim et coram Deo
abominabilia sunt omnis carnis commercia viri cum viro
aut foeminae cum foemina, ab initio enim creatae nostrae
et foeminam fecit eos Deus, propter hoc erunt duo in
carne una Marci 10. Genes. 2. et ratione firmatur,
sponsalia enim sunt quaedam matrimonij praeambula, inter
quae quo iure naturae implicant matrimonij foedera,
ibi implicant eodem iure matrimonij futuri sponsalia,
igitur mortaliter peccaret, qui mas cum mare aut
foemina cum foemina sponsalia contraheret, et hanc
praedicti circumstantiam in confessionali explicare tenetur tamen
quandam speciem luxuriae sodomiticae. 2do requiritur
septennium completum, ita, ut sive duo infantes
minores septennio, sive unus maior cum minore
septennio contrahant, sponsalia nulla sint, neque aliter
successu temporis convalescant, nisi tacite vel expresse
ratificentur, utroque existente septennio maiore.
Si infantes ait Pontifex cap. unico de desponsatione
impuberum in 6. ad invicem, vel unus maior septennio
et alter minor sponsalia contraxerint, ipsi vel parentes
pro eis, nisi per cohabitationem eorum mutuam, seu
aliis verbo vel facto liquido appareat eosdem in
eadem voluntate factos maiores septennio perdurare,
sponsalia huiusmodi, quae ab initio nulla erant,
per lapsum dicti temporis non convalescunt, et ideo
cum sint nulla ratione defectus gessus, publicae
honestatis iustitia non inducunt. ita Pontifex.

et notandum est cum DD. quod si ipso septennio completo in
talibus non dum liberetur, sufficiens illius ad peccandum
mortaliter, in foro interno sponsalia irrita reputa-
rentur, et tunc contracta, sicut ergo tra valida re-
putarentur, si malitia supplente aetatem ante
septennium completum in eo tamen casu, quo tanto usu
rationis polleret, ut obligationis gravitatem
sufficienter aestimare et mortaliter peccare possent
2 3tio si quis septennium compleuit, non eo ipso immutabiliter
sponsalitio contractu tenetur, sed quamvis ante annos
pubertatis post septennium tamen inita sponsalia valeant,
nec ante annos pubertatis alterutra pars resilire
possit, tamen utraque parte annos pubertatis ingressa
liuitum utrique est, aut a sponsalibus infra annos
pubertatis initis resilire, aut sic facta ratihabere
hoc tamen sic illegitime, si Maiores septennio contrahunt
sponsalia, neutra ante pubertatem resilire potest, et
ille qui primo fit pubes, alterum expectabit, quod si
tempore contractus alter erat pubes, non ille, sed alter
factus pubes resilire possit. De illis (: ait Alexander
Bligx. et habetur Cap. de illis de desponsat. impub. :)
qui intra annos aptos matrimoniis sponsalia contra-
hunt, siue uterque, siue alter reclamet, antequam
ad annos aptos matrimoniis peruenerint, et postulent
separari, nullatenus sunt audiendi: si vero alteruter
istorum ad annos pubertatis peruenerit, inter eosdem annos
altero existente cum sponsalia contrahunt: si is quem
minoris aetatis est, cum ad annos illos peruenerit,
reclamauerit, nec in alterum voluerit consentire
iudicio Curiae possunt ab invicem separari. Mulier
autem quae postquam annos nubiles attingit, ei quem
nondum ad annos aptos matrimoniis venerat, nupsit,
cum ~~[illegible]~~ semel consenserit, amplius non possit dissentire,

ni esse cui nupsit, postqm ad legitimam aetatem per
venerit, in eam seu negarit praestare ipsum:
ita Pontifex. Indo am qis annos pubertatis
ingressus iudicet, explicat S. Isidorus et habet Cap.
puberes. eod tit. sic ait: puberes a pube sunt
vocati, id est, a pudentia corporis nuncupati, quia
haec loca 1o lanugine ducunt, quidam tn ex annis
pubertatem aestimant. id est, eum esse pubere, qui 14
annos impleuit, quamuis tardissime pubescat:
certum am est, eum pubere esse, qui ex habitu corporis
pubertatem ostendit, et generare pt, et puer pere
st, quae in annis puerilibus pariunt. ita ibi.
Ex quibus habes, quod anni pubertatis non debent matematice
sumi, sed moraliter, ut quis censeat pubes, quantocunque
tpore est aptus generationi, quae tn aptitudo quia conuius
in pueris in anno 14to. circa femellas vo in anno
12mo habet, ideo contra anni pubertatis in femellis
12, in maribus 14 reputantur.
Inde ergo cum Layman. lib. 5. tr. 10. p. 1. c. 1. n. 17 ita
infert sponsalia ab utroque vel alterutro contra
hentium impubere post ytnium seu annos discre
tionis celebrata partim rata esse, partim suspensa
rata st, quia impedimentum publicae honestatis in
ducunt. Suspensa vo st, quia, etsi durante illa
minori aetate resilire non pint, tn ymprim uterque
pubes annos pubertatis assecutus fuit, datur ei optio
vel resiliendi vel sponsalia ratificandi tacite vel
expresse quod si am pubes cum impubere contraxit
isse qui pubes contraxit nec ante nec post
pubertatis annos a sponsalibus resilire pt, nisi alter
qui impubes fuit, pubes factus consenserit. habet
via cit. Cap. de illis: Id quod si sponsalia
impuberum iuramento firmata sint? ~~[illegible]~~ ertatis:
R. cum distinctione, vel impubes iurans fuit ~~[illegible]~~

pubertati prxmq. l. n. si fuit, tenebit sponsalibus,
n. vi sponsalitij gtractus, sed vi iuramenti, ut habet cap.
ex litteris de spons. Quod si am. puberti prxmq.
n. sit, alij affant adhuc teneri modo sufficiente usu rationis
habuerit, alij vero negant, eo quod iuramentum sequatur
nam gtractus cui superadditur, adeoque ubi gtractus n.
obligat, neque obliget iuramentum: sed affirmativa videtur
tutior et publior, quamvis eam sint sponsalia ita et
iuramenta ab Eulia irritari possint in dicto tempore
tamen n. legimus huiusmodi iuramenta, dummodo tamen facta sint
ab habente sufficiente usu rationis, ut sc. gravitate
iuramenti et iurati aestimare potuisset, et mortaliter
peccare, irritari videtur ex dicto Cap. ex litteris
dicendum: ubi simpliciter dicitur: quia igitur praedicto
periculosum est gtra suum iuramentum venire, fraternitati
tuae mandamus, quatenus si hoc tibi gstiterit, eum moneas
et si n. acquieverit monitis, Eulicâ censurâ gpellas,
ut ipsa /: nisi rationabilis causa obstiterit :/ in uxorem
recipiat et maritali affectione pertractet, quia ibi
nec urget ratio gtraria, quod iuramentum sequatur nam gtractus
non obstat intentio iurantis, quae eo fine iurat, ut
inviolabiliter gtractum de se mutabile a se ser-
vandum gfirmet: ergo etc. et hoc gfirmari pt ex eo,
quod et sponsalia impuberum secuta copula carnali
et infra annos pubertatis habita firmentur, ut habet
cap. a nobis, de despons. impub. ubi dicitur, respondemus
quod pro eo, quod ante nubiles annos coniugale gssum n.
habent usque ad legitimam aetatem expectare tenentur:
et tunc aut gfirmetur matrimonium, aut si simul esse noluerint,
separentur, nisi carnalis comixtio ante inruerit
cum interdum illa tempus anticipare soleat pubertatis
ita ibi. Si ergo carnali copula sponsalia imp.
puberum gfirmentur, cur iuramento n. firma-
buntur? tamen circa carnalem copulam
impuberum ut confirmet sponsalia, est

distinguendum an illa copula fuerit perfecta, an tamen attentata
ita ut mos niteretur cum puella copulam habere, sed revera
non habet, ut puella virginitas laederetur, in priori tamen casu
impuberum sponsalia firmantur, non autem in posteriori, ut habetur cap. attestationes,
ubi ad tale casum Pontifex respondet, et dicit, quod
si mulier sic coaesci attentata per idoneos
testes probare nequiverit, quod post 14 annum suae
aetatis, circa finem anni praedictus iuvenis consensisset
in eam, ab isto iuramento recepto, quod postquam ad
legitimam aetatem pervenit, ipsam habere non consensit
in uxorem, ab impeditione mulieris pitet debet
absolvi et ad alia vota transeundi utrique
licentia dari.

Quarto invalida sunt sponsalia eorum quorum 14
matrimonia sunt illicita: sic ergo contrahere non possunt
valide sponsalia, fidelis et infidelis, neque
fidelis et haereticus, excepto ubi catholici
cum haereticis permixtim vivunt, et propter varias
causas matrimonia licita tolerantur, quo casu et
valide contrahens sponsalia catholica cum haeretico,
dummodo talia pacta absint, quae sunt religioni obsint,
puta conjux ab haeretico ad exercitium haeresis
non deducatur, liberi in haeresi aut omnes, aut
alternatim non educantur, quod imo non desunt, qui
putent matrimonia quodcunque et ubicunque quoditnibus
et qualibuscunque non obstantibus inita inter
catholicum et haereticum semper esse illicita, cum con
mixtio illa religionum non possit esse sine scandalo
et periculo perversionis sed in quos proinde semper sunt
invalida sponsalia. Hic nobis sufficit generaliter
dictum, talia sponsalia esse invalida, ubi matrimonia
sunt illicita inter haereticum et catholicum contracta,
quando autem haec matrimonia illicita sint, dicemus
de matrimonio infra.

15. Rao am qd tnc sponsalia sint invalida, ubi st
matrnia illicita, e, qia sic sponsalia farent
de re illicita promissio, rei am illicitae pmissio
nullam obligne parere pt, impia en e promissio
q scelere adimplet Can. in multis 22. q. 4
C. jurisgentium §. si ob malefitium ff de pactis,
et hoc qdm verum teneo, etsi talia sponsalia
iurata fuissent, iuramtm en rei illicitae e
nullum, cum iuramtm n sit vinculum iniquitatis,
et aperte colligit ex Can. n e observandum,
Can. si aliquid 22. q. 4. atn hic optime notdat
e illa distio promissnis illicitae de re licita
et promissnis rei illicitae l de re illicita,
qdo en ipsa promissio e illicita tm, obtm am
e licitum, tnc maxime iurata tenet, si infra
dicemus, sponsalia filiorum invitis parentibus irrita
tenere, licet ipsa pmissio sic facta sit illicita
et peccaminosa utpote qtra pietatem et reve
rentiam parentibus dbta: qd si vo ipsum obtm
promissnis sit turpe et illicitum, l sine pcto
adimpleri n pit, tnc talis promissio e invalida
et nulla etsi sit iurata, cum iurmtm de tali
re n ta sit iurmtm, qm dni nois irritamtm,
ex quo sb dni nois invocaone promittit, qd
sine Dei offensa n adimplet, haec distio e
be notda.

16. Ex eod prnpio infert sponsalia ea ee irrita
q st facta ab eo, q obstringit voto l relignis
ingrediendae l assumendi S. ordines l castitis
ppetuae, l et tporalis pro eo tpore sb quo
qtractus matrnij impleri dbret. rao e clara
qia eiusmi licite matrnium qtrahere n pt,
adeoqs talia sponsalia st promissio de re

illicita

illicita, ꝯsqꝫ nulla. Tale vō matrnium ēē
illicitum ꝑt ex eo, qd cū eo votū Deo factū
adimpleri n̄ pit ꝑptr ānexū ius petendi et
reddendi dbtū, ex quo n̄ tm promissio, sd
ipse et matrnij ꝯtractꝰ ~~ali~~ fit illicitꝰ. et
hinc ē, qd talia sponsalia dicant ēē de re
illicita, adeoqꝫ nec valeant curata, qia
ut dr Can. n̄ peierabas 22. q. 4. malū
qd facturū se sm̄to devouerit, onō n̄ faciat
qia stulta vota st frangenda. ita ibi.
Excipit tn̄ casus extraordinarius in hbnte simplr
votū castitis, si nim. dnā inspiraōne, cū
expressa intentne n̄ petendi s reddendi dbtū
sponsalia inirent, sicut factū credimꝰ in Sanct.
coniugio B. V. M. cū S. Joseph, quorū sicut
matrnium, ita et sponsalia erant licita, tali
ēē casu sponsalia n̄ st de illicito, sd de licito,
adeoqꝫ n̄ invalida, sd valida. excipit 2do
ni virginē deflorasset sb spe matrnij voti
insciam, nec domnū deflorata alio mdo
comōde resarciri pōet, qm̄ per initas cū ea
nuptias, quo casu et habens votū relignis
ingrediendæ aut ꝑpetuæ castitis, dumdo
n̄dū solennitr emissū per professnē appro
bata relignis aut s ordinū susceptnē spon-
salia cū tali deflorata valide et licite
ꝯtrahere pōet, imò dbret Deo n̄ acceptante
votū hōis ad obligne pro eo tpore, quo sine
incustia et sine præiudicio innocentis servari
n̄ pit, atq in nrō casu sine incustia votū
eigmi servari n̄ pōet: gō Cr. talis tn̄ dbt
dispensaōne sui voti petere ad hoc ut dbtū
coniugale exigere pit, aliàs qmdiu dispensaōe

n̄ obtinuit, dbtu qdm reddere sd exigere n̄
p̄rit obstante voto, qd in tm̄ semper urget, in
qstm sine iniustia seruari pt, atq sola licentia
facta reddendi dbti, et negata licentia eiq
exigendi aīs iniustia tollit: qō ꝯ.

17 Dixi tn̄ ni defloraret sb spe matrnij
voti inscian, nec damnu defloratae alio
mdo resarciri poet ꝯ na si ea n̄ defloraueit
sb spe matrnij, et ipsa sine tali spe in actu
turpe gsenserit, sdm dicta de iustia et iure
ad nil tenebit vi defloraōis, qia volenti et
gsentienti n̄ fit iniuria nqs dolq, et ideo talis
adhuc tenebit suo voto, et irrita erunt spon
salia post et in tuitu dfloraōis facta inita,
cu hic qtra obligne religiōis n̄ urgeat titulq
iustiae, qd si am̄ ea vi, fraude ꝯ dolo de
florarit sb spe matrnij tnc tenebit stare
electni defloratae, ita ut ipsi nubere pit et
dbat, si aliunde damnu sibi resarciri n̄ patiat,
et voti pterea inscia fuerit, si en̄ votu sciuisset
et in actu turpe et sb spe matrnij gsensisset,
nil ipsi defloraō prodeet, cu scire potuit
et dbuit, promissu Deo qtra Deu hōi
promitti n̄ poe: qd si tn̄ votu sciuisset
sd vi oppressa eet, arbitror, qd titulo iustiae
n̄ obstante voto iustè sibi desponsari peteret
iniustè opprimente, si aliunde damnu comode
reparari n̄ poet, ex quo en̄ vi oppressa e,
sciencia voti obee n̄ pt, cu actu declinare
in pstate n̄ habuit. qd si vō damnu aliunde
reparari comode poet, aut defloratae alia
potiq damni reparaōe qm̄ sponsalia admitteret,

voti obligaõ staret, nyp eñ habenti votum et
defloranti cedit facultas nubendi, ni sdm
electne defloratae et damnum passae, ita qdm
ut deflorans potius pro qm̃ gtra votum stare
teneat, ad qd et redire tenet soluto matrnio
sive licite, sive illicite gtracto, si adhuc sit
idoneus, cum vovens votum implere teneat, qdcunqs
pt sine praeiudicio alterius Cap. placet. de
conversione coniugatorum.

Quinto invalida st sponsalia 2da gtra sma 18
inita, qia res uni obligata alteri licite
promitti et obligari n̄ pt, ni l prior ultro
iuri suo cedat, l promissio rei traditne
firmet cum fortius sit ius in re, qm̃ ius ad re,
ut ptt per alibi dicta, atq per sma sponsalia sponsus
et sponsa sibi invicem promittebant et obligabant.
go Cd. nec obstat si 2da gtra sma iurata
fuissent, qia ut dictum, iuramtm n̄ e vinculum
iniquitatis, cum igit iniquum sit desponsatum uni
alteri gtra ius priori desponsari, eiusmi de-
sponsaõ n̄ prit iuramto firmari. hoc ipsum
DD. extendunt ad eum casum, quo ad 2da sponsalia
accessisset copula carnalis, qd sc. nyp tnc 2da
sponsalia firment gtra sma, ita Henrig.
Rodrig. Sanchez et alij, st tn sdm Lajman
C. 1. n. 5. de spons. circa hoc ultimum aliquae limi-
tationes adhibendae, ut 1o si alicubi recepta n̄ sit
gstitutio tridtni sess. 24. c. 1. de reform. Matr.
qua irrita pronunciat omnia matrnia clandestina
tnc eñ si haec irritaõ alicubi recepta n̄ sit,
copula ad sponsalia secuta habebit raõem con-
sumaõis matrnij qnm sdm ius antiquum si
quis sponsam carnaliter cgscat, censet id agere

affectu n̄ fornicario sed maritali, ideoq; matrimonium clam consumare velle; hoc quo casu fortius erit ius sponsorum sponsalium copula confirmatorum utpote sic obtinentium rationem matrimonij clandestini consumati. 2do, si posteriora sponsalia essent coram Parocho et testibus celebrata, dum priora tantum erant clam inita, hoc casu etsi per se ad firmiora sint priora posterioribus, cum prius acquisitum sit ius priori quam posteriori, adeoq; ratione posterioris sint iniqua, tamen per accidens posteriora valere possunt contra sententiam, scilicet propter destitutionem probationum priorum sponsalium, quarum probationum defectu pars innocens sponsorum sponsalium sibi ius acquirit propter testimonium publicum in sibi 2do desponsatum, ut proin illis stare debat, sed tunc talis iterato se desponsans graviter peccat, utpote sine iusta causa contra iustitiam priora sponsalia infringens. 3tio si sententia sponsae nullum, alteri vero grave infamiae periculum immineret, puta propter gravidum uterum, ubi ex lege charitatis videtur prior sponsa ad renunciandum aliqualiter obligari vide Sajmon. Sed quid, si quis alteri durante matrimonio sponsalia promisit sub conditione, si alter coniux moriatur, an talia sponsalia tenebunt, ut mortuo altero coniuge talis obligatus sit tali durante matrimonio in futurum sibi desponsata nubere?

9 R. prohibitio sponsalia talia irrita esse propter periculum ~~[illegible]~~ uxoricidij, quod facile ex eiusmodi sponsalibus sequi potest, Abbas in Cap. ult. tit. 2. de eo qui duxit. Sancellotus in institutis Juris Canonici lib. 2. de Divortijs §. cum ea autem Sanchez.

Cap. 39. arg. capituli unici tit. L. ult. ff.
de pact. et cois Dru, cuiqs id piculu facile
remineret. si du qis 2da sponsalia post sma iniit
et gtra sma per 2da matrniu gtraxit, maneret
obligatus ad gtrahendu cu sma soluto p morte
matrnio, qd gtraxit cu 2da, recte cu Henrico
et Paludano Laiman c. 2. de spons. p eigmi
et iniuste initu matrniu priora sponsalia
solui et irritari dicit, ita ut n maneat ob
ligao mortua sua coniuge, sic p matrniu
gtra sma sponsalia initu assumpta inire mat
rniu cu sma. vide Laiman. Sed quid si du
qis iniit sponsalia 2da gtra sma, eaqs iuravit
sma sponsa, sponsus postea mortua fuerit, aut
religione ingressa, aut libere suis sponsalibus
renunciaverit, an tenebit fide servare 2da?
R. cu distione, si eu 2da promisit absolute
et gditnate, sc. si priorum sponsaliu obligao
quocuqs ex capite desinat, qd velit 2da sibi
libere desponsata? si absolute pmisit, non
tenet postea ex gtractu sponsalitio servare
fide 2da, cu invalida sint talia sponsalia
qdo st inita. Sdm rgla iuris 18a in 6. n firmat
tractu tporis qd ab initio n subsistit, adeoqs
ni novus postea gssus accedat, sponsalia prius
cu tali inita manebunt invalida. si vero
pmisit sb gditne, tne sma iuri suo renun
ciante tenebit ducere 2da, eo qd tali gditne
apposita sponsalia in initio n erant invalida
sed tm suspensa usqs ad adimpletne gditnis,
quare gditne sic purificata transeunt in
absolta, adeoqs st obligatoria: dbt et

in dubio talis conditio facta praesumi, eo quod
iniens sponsalia 2da contra sma promittendo absolute,
peccaret, non vero peccaret promittendo conditionate,
sed altera autem regula in dubio tamdiu quis
supponit bonus, donec probet malus, consequenter et
praesumi debet voluisse peccare, donec probet
voluisse peccare. vide Sporer de Matrim.
c. 1. thesi 1. in subsect. §. 3.

20. 6to. clandestina sponsalia nullo iure sunt in
valida, imo nec illicita, constitutio enim tridentini
sess. 24. c. 1. de reform. matri: annullans
clandestina matrimonia est iuris communis correctiva
adeoque non extendenda ultra casum matrimonij et
hoc patet ex communi praxi, pleraque enim sponsalia
in cognitis et clandestine celebrantur. an vero
matrimonia clandestina iure novo tridentini irrita
saltem valere possint in vim sponsalium, utraque
sententia probabilitate sua non caret, negans, quia tridentini
absolute ait, eos qui sic contrahunt ad sic contra
hendum esse ono inhabiles, cum igitur contractus spon
salitius sit aliquis contractus pertinens ad matrimonium
videtur tales inhabiles reddi sunt ad matrimonium
ita et ad sponsalia, adeoque matrimonium clande
stinum non posse valere in vim sponsalium. affirmans
vero, quia sedem regulae communiter recepta, si actus non potest
valere id quod agitur iuxta intentionem contrahentium
tamen valere censeatur quantum potest, atque licet eiusmodi
contractus clandestinus non possit valere in vim matrimonij,
possit tamen valere in vim sponsalium, cum ad sponsalia
nullae solemnitates requirantur, insuper illa verba
tridentini non sunt extendenda ultra contractum
matrimonij et inhabilitatem ad illud, ut sic seu

seu clandestine contrahendum, ut adeo dum Concilium declaret eos ad sic contrahendum omnino inhabiles amplius dicere nolit, quam quod clandestine contractum matrimonium irritet, eosque inhabiles reddat non ad aliter, quam sic scilicet clandestine contrahendum adeoque non prohibeat illas personas in publico ad invicem contrahere valente interim clandestino matrimonio in vim sponsalium, hac sententia affirmans magis arridet, quam tenet Caimon, quia ubi lex potest dari clarius, in odiosis minimum est sequendum, cum igitur constitutio illa tridentini sit odiosa, et correctiva iuris communis, et commode explicari potest ac soleat a gravibus Doctoribus de solo matrimonio, non erit extendenda ad sponsalia, maxime quia illa constitutio in rigore verborum neque de facto sumitur, si enim illam constitutionem secundum rigorem considerem, tunc taliter contrahentes omnino erunt inhabiles ad matrimonialiter contrahendum ut adeo nullo amplius matrimonio coniungi possent sed in perpetuo caelibatu vivere debent, quod tamen est contra praxin, cum tales in publico promittentes coram paracho et testibus matrimonialiter coniungi permittantur, recte tamen notat Caim. loc. cit. quod propter authentice Dominum contrariae sententiae sponsus eiusmodi qui matrimonium clandestine irrite contraxit, in nullo foro cogi potest, ut in futurum contrahat, nisi ad hoc ipsum expresse se obligarit si contractus non valeat tamquam matrimonium, quod valere debeat eo modo, quo potest, sc. ut sponsalia, ut et notavit Sanchez n. 6.

Septimo invalida sunt et sponsalia inita 2, ex metu gravi iniuste incusso ad extorquenda sponsalia. communis. ratio est, quia sponsalia sunt quaedam praeambula matrimonii, et ad hoc iniundum

obligantia, cum igitur matrimonium tali metu contractum sit invalidum et irritum Cap. 14. 15 et 28. de sponsalibus. id dicendum erit de sponsalibus Cap. veniens. Cap. requisivit eod. tit., habetur et ex l. ult. Cod. de sponsalibus. item Cap. gemma eod. tit. ubi expresse prohibet stipulatio poenae a resiliente solvenda propter contractum sponsalitium ad hoc sc. ut matrimonia sint plane libera: si igitur irrita est huiusmodi poenae stipulatio, quatenus sponsalia et ex iis consequentia matrimonia libera sint, amplius irrita esse debent sponsalia metu gravi iniuste incusso ad extorquenda sponsalia, inita, quia id finis, et quidem a potiori urget, ne sc. infelices sint exitus per matrimonium sub talibus sponsalibus irritum: ergo etc. Adverte tamen quia dixi metu gravi id est cadente in virum constantem, si vero levi metu sint extorta, tunc quidem infirma et sunt, et in foro conscientiae propria authoritate metu passi irritabilia, cum et metum incutiens in conscientia teneatur relinquere metu passo libertatem consentiendi vel dissentiendi, tamen in foro externo leve tamen metu passus actione non obtinet. nota et dum dicitur metu gravi intelligi metum proveniente a causa extrinseca et libera, non vero proveniente ex causa nostra vel ab intrinseco assumptum qui non obstat valori sponsalium ex communi. Dixi 2. iniuste incusso, si enim a lege ~~per~~ vel iudice metus iuste incuteretur puta quia virginem defloravit, talis metus secundum omnes valori sponsalium non obesset, cum hoc iustitiae vis exigeret. Dixi 3. ad extorquenda sponsalia, omnes enim conveniunt quod si quis ad effugiendum metum

iniuste incursum ad aliud, quam ad obtinendum l. ex
torquendum consensum in sponsalia sponderet alicui sponsalia
puta, si quis iniuste incarceratus ad hoc ut a carcere
liberaretur filiae custodis sponsalia promittat, quod
sponsalia tenerent, quia talia sponsalia in se ipsis
revera libera sunt, nec connexione aliqua habent
cum metu iniuste incurso. haec bene notanda sunt.
Cum autem incidenter dixerim de poena quodque sponsa-
libus adiecta ab ipsis sponsis solvenda ab eo, qui
a sponsalibus resilierit, de hoc sic tenendum est:
quod stipulatio poenae solvendae ab eo, qui autem iuste
resilit a sponsalibus, sit omni iure nulla cap.
gemma de spons. l. titia ff. de verb. oblig.
ratio est, quia iniustum est eum teneri ad poenam sol-
vendam propter id, quod iuste facit, iterum quia sic
matrimonii et sponsaliorum libertas tolleretur, quando
nec iusta causa urgente quis a sponsalibus re-
silire posset nisi poena sustenta. e contra si sti-
pulatio poenae solvendae sic fiat, ut ab eo tantum
solvat qui sine iusta causa resilit, stipulatio
eiusmodi honesta et licita est, cum licite contra pec-
cante in contractu utrinque obligatorio poena
stipulari sit, nec sic ullatenus libertas matrimonii
restringitur, sed tantum fides promissa firmatur, ne
iniuste laedatur, sicut in simili libertas matrimonii
non tollitur, si quis iniuste resilire volens, ne
resiliat sub excommunicationis censura coercetur; inde
quia infertur in contractu sponsalitio arrhas sic
constitui posse, ut si alterutrum iniuste resiliat
arrham amittat, accipiens vero et iniuste re-
siliens (: nisi tamen sit minorennis :) eas in duplo
reddere teneatur, nam huiusmodi conditione nec sub
turpi quaestu matrimonia ineuntur, nec
libertas eligendi matrimonii tollitur, sed tantum

promissa fides firmat.

3. Octavo dnus, sponsalia liberorum invitis aut
in suis parentibus inita quam est ex hoc capite
etsi sint pecuniosa contra reverentiam et
pietatem parentibus debitam, quorum voluntati et consilio
stare debent, tamen sunt valida, cum quoad eligendum
statum matrimonii quisque sit sui iuris, sicut supra
dictum, quanta autem sit obligatio in eligendo matrimonio
sequi consilium parentum, plures DD. putant eam
esse sub mortali, sed rigor ita absolute positus non
placet, sed potius dicendum est, quod gravitas peccati sit
desumenda a gravitate rationabili offensae parentum
ita, ut si Pater in electione eiusmodi rationabiliter et
graviter offendatur, puta quia filius matrimonium
iniit cum indigna, cum meretrice, cum tali ex
cuius desponsatione familiae grave aliquod damnum
aut dedecus imminere poet, filius tale sibi de
sponsando invitis parentibus mortaliter peccaret
contra reverentiam parentibus debitam, secus si
tamen offenderent parentes in modo, puta quia
patris consilium non expetiit, et quia cum digna con
traxit, pater tamen voluit ut contraheret cum
altera aeque digna ubi solum venialiter peccaret
nunquam enim in hoc graviter parentem offenderet; in
secundo autem parentum consilio sic distinguendum est, si
parentes filium ab omni matrimonio avocare volunt
filius ipsis non tenebitur obedire cum ingtinentia
periculo quia ad hoc parentum potestas se non extendant
ut obsint sed prosint, melius autem est nubere quam
uri 1. Cor. 7. si parentes impedire volunt
matrimonium, ad quod filii voluntas propendet, ad invicem
conferendae sunt rationes pro et contra, et tunc

ubi filij rationes notabiliter praeponderant, eligere sibi potest sine peccato quod placet, si autem parentes filium ad matrimonium aliquod compellere volunt a quo filius abhorret, non tenetur obedire parentibus si tamen iusta sibi a tali matrimonio abhorrendi causa fuerit propter infelicies exitus ordinarie ex talibus matrimonijs sequentes, aliud esset si voluntas parentum cognosceretur omnino iusta. plura vide apud Zajmon c. 1. de sponsalibus. Sit

Articulus 2dus.

De Obligatione et dissolutione sponsalium

Postquam in priori articulo explicavimus naturam, distinctionem, finem, et ea, quae sive ex parte istorum sponsalium, sive ex parte ea contrahentium tum ad valorem, tum ad licentiam requisita sunt, consequenter, quae et quorum sit obligatio standi sponsalitio contractui videndum est, istaque et causae, quibus dissolvatur, examinandae: totum autem duabus sectionibus finiemus, in 1ma de obligatione ex sponsalibus orta, et consequenter de peccato sponsorum post contracta sponsalia, an novam malitiam iniustitiae contineat? dicemus. in 2. de causis sponsalia dissolventibus agemus. Sit

Sectio 1ma

De Obligatione sponsorum ex sponsalibus orta.

Quoniam ex saepius dictis sponsalia sunt mutua futurarum nuptiarum promissa, et sortiuntur naturam contractus utrinque obligatorij, eorum obligatio ex 3plici titulo videtur posse oriri, 1o ex ista natura contractus et titulo iustitiae, qua quidem obligatio naturalis est, et est certa sententia eius cum S. D.

obligat sub mortali ad contrahendum matrimonium tempore praefixo, si tamen aliquis terminus eiusmodi praefixus fuerit, S. D. in 4. dist. 27. q. 2. a. 1. ad 2. ait, ex tali promissione obligatur unus alteri ad matrimonium contrahendum, et peccat mortaliter non solvens promissum, nisi legitimum impedimentum interveniat. ita S. D. hanc et iustitiae obligationem varij ex varijs juris Canon. locis deducere conantur, ut ex Capit. ex litteris Capit. requisivit de sponsalibus, alij ex Can. desponsatas Can. Ubi. Can. de coniugali 27. q. 2. in prioribus enim dicuntur compellendi, qui ea sponsalia servare noluerint, in posterioribus autem et sub poena excommunicationis prohibetur, ne uni desponsata alteri desponsetur, sed ut recte advertit Amicus hic disp. 30. sect. 1. ex neutro loco recte tanta obligatio desumitur, non ex titulo de sponsalibus, cum adducta ex in capitula loquantur tantum de sponsalibus iuratis, de quibus propter iuramentum dubium esse non potest, quin obligent sub mortali, hic autem quaestio procedit de sponsalibus quantum est ex ipsa eorum natura, non vero quantum est ex titulo iuramenti: ergo etc. non est ex causa 27, et inde desumptis capitulis, cum ibi Pontifex loquatur de sponsalibus contractis per verba de praesenti, quae sibi erant ratione matrimonij rati, hic autem sermo est de sponsalibus per verba de futuro: ergo etc. unde ex iure Can. praecipue pondus habet ex Cap. praeterea de sponsalibus quod loquitur de sponsalibus de futuro et non iuratis, et tamen in illo Pontifex ait, quod hi qui de matrimonio contrahendo pure et sine omni conditione fidem dederunt commonendi sunt, et modis omnibus inducendi, ut praefixam fidem observent. ita Pontifex, quod verba omnino graves obligationem supponere. Verum haec obligatio naturalis videtur potius a ratione, quam a iure quaerenda,

Obligatio sponsaliorum ex 3plici titulo oriri potest. 1. ex ipsa natura contractus et dit. iustitiae

ratio est, quia obligatio contractus utriusque obligatorij in materia graui est sub mortali titulo iustitiae excepto si de mutuo consensu contrahentium executio eius in tempus prorogetur. atque obligatio sponsaliorum est contractus utriusque obligatorij obligatio; et quidem in materia graui vinculo scilicet futurarum nuptiarum tum ad prolem generandam, tum ad libidinis aestus refrenandos. Quod ergo obligatio sponsaliorum erit sub mortali praefixo termino finito urgens ad eorum executionem, nisi forte mutuo sponsorum consensu placeat eam executionem in aliud tempus prorogari.

Dixi autem ad contrahendum praefixo tempore si terminus eiusmodi praefixus fuerit, videndum ergo est, quonam tempore haec obligatio urgeat, si nullum determinatum tempus fuerit praefixum, sed sponsalia sint inita sine denominatione, quanam temporis differentia sint exequenda cum enim si terminus eiusmodi praefixus sit, certum sit apud omnes, quod ante elapsum illum terminum executio sponsalium sub peccato non urgeat suspensa obligatione ex mutuo et libero contrahentium consensu usque ad tempus praefinitum, dubitari potest, an si nullus terminus praefixus sit, statim a facta promissione urgeat, nisi alterutra ex iusta causa ad impletionem differri postulet, quod affirmant Coninck. disp. 22. dub. 1. conclus. 2. et Pontius lib. 12. c. 6. n. 1. an vero ea obligatio tunc suspensa maneat, donec alterutra contrahentium executionem sponsalium fieri et ea impleri petat, ut cum Sanchez docet Amicus loc. cit. ? et

R: quod quamuis prior sententia nitatur regula iuris ex c. 14. de reg. iuris, in qua dicitur, quod in omnibus obligationibus, in quibus dies non apponitur praesenti die debet praeterea assumere potest quandam paritatem ex voto quod statim obligat legitime factum, et sic inferre quod ergo et sponsalia legitime facta statim obligent p

placet tn potius sntia Amici sc. sponsalia tnc primum obligare censenda ee sb mortli ad matrnium ineundum, qdo vna pars gtrahentium iderit petitura, nec raabli et urgens caa sit, ea ulterius differendi, aut ni ald regionis habeat in eigmi gtractibus gsuetdo, raõ e, qia passim hac e gtrahentium opinio et praxis, 2. qia caue hoc e oi dbto, cuius solutioni n e dies certa praefixa, ut dbtor titulo iustiae n teneat illd solvere, ni a creditore rgisitus f. debitores Cod. de pignoribus. 3. qia in gtractu sponsalitio utriusqs in utrumqs e aequale ius cu vnus sit promissor et promissarius sicut alter, ideo oportet, ut vnius sit actlis obligaõ faciendae executnis, qd ab altero desupr regirat. nec urgent oppositae raones, n illa rgla iuris, qia ut bè notat Amicus loc. cit., lgit tn ex supposito Creditoris petentis, na alioqui inutile foret mutuum, si ab aliquo mutuatum sine praefixo tpore, statim eet obligaõ ad illd eod die restituendum: n et illd de voto, qia obligaõ voti ideo statim urget, qd moa voti utcnqs spectata statim sit grata Deo et utilis, imò eo gratior quo citius adimpletur, at vò obligaõ executnis sponsalium n semper e grata et utilis sponsis, qn saepe ex utraqs et parte eo utilior, quo dilatior, cu sdm supp. dicta ex Augstno hic veteribus mos fuerat, ut sponsa pacta n statim traderet, n vile hbat maritus data, quam n suspirauerit sponsus dilata: igit vidt executio sponsalium in qbus nulla tporis detrnaõ facta qdo sc. exequi dberent, tnc solum urgere ex titulo iustiae sb mortli, qdo alterutra ex sponsis id petierit, nec ex altera parte ultra differendi raabli caa adsit.

Sed hic altera difficultas consurgit an non saltem 26
de expressa utriusque contrahentis volte obligatio
sponsalium sit esse sub culpa veniali tantum, puta quod
sponsus et sponsa in ipsa pactione sponsalium ex
presse conveniant, ut iste contractus sponsalitius ob
liget solum sub veniali. Et negat post Vasquez
et alios Amicus hic loc. cit. sect. 1. et tom. 5
disp. 5. sect. 8. ratio est, quod licet in potestate con
trahentis aut voventis sit, se per contractum aut
votum obligare vel non obligare, haud tamen in potestate
eius est, posito contractu aut voto in materia gravi
se sub veniali tantum obligare, nam posita gravi materia
contractus aut voti lege naturali sequitur obligatio sub
mortali, sicut posita materia gravi legis subditus
naturali lege tenetur sub gravi culpa eam servare:
cum igitur materia sponsalitii contractus sit de se materia
gravis, vinculum sc. futurarum nuptiarum, non possunt
sponsi se se mutuo obligare sub veniali tantum.
verum non obstante hac probabili ratione insistendo
Doctrinae, quam tradidimus in Tr. de Legibus
n. 170. dicimus, posse sponsos in ipsa pactione
sponsalitia de mutuo tamen expresso consensu licite et
valide convenire, ut obligatio executionis per ipsos
urgeat solum sub veniali, sicut ex cit. loc. de
Leg. diximus, quamvis nulla humana potestas rem tam materialem
tam frequenter leve praecipere possit aut prohibere sub gravi,
potest tamen rem frequenter gravem sub libera praecipiendi volte
cadente praecipere sub levi, cum lex unaquaeque tantum
obliget, quantum voluntas Legislatoris vult, ut obliget
et ideo consequens est, quod si vult obligationem ex sua dis
cretione, quam uti nullus judex prohibet, urgere
tantum sub veniali, non aliter obliget nisi sub veniali;
loquor autem de tali materia, quae etsi gravis sit, est tamen
in libera praeceptione voluntatis humanae, seu quam pra
cipere vel non praecipere, ad quam se obligare vel non
obligare possit, cum igitur materia sponsalium sit eiusmodi

nam quisque se libere obligat alteri, et alterum sibi
obligatum libere accipit, nil implicare videtur, quin
sponsi se se mutuo sibi obligent tamen sub veniali,
quod potest confirmari ex eo, quod sine omni pacto obligationem
de mutuo consensu tollere possunt ante: quo a potiori ea
tollere possunt sed quid, qui enim potest maius, in eodem genere
potest et minus, quo qui sine pacto possunt omnem tollere
obligationem, et eandem obligationem sic mitigare possunt,
ut tamen de mutuo expresso consensu obligent sub veniali;
plura vide de Lig. loc. cit. hic tamen adverte,
quia dixi de mutuo expresso consensu, ubi enim aliud non
expresse exprimitur, maior gravitas est in possessione,
et sic obligabuntur sub mortali.

27 Cum igitur tanta sit sponsaliorum obligatio naturalis,
ut qui ea suo tempore culpabiliter non adimplet, mortaliter
peccet, excepto si de mutuo consensu expresso aliud
statuatur, infertur, quod ille, per quem stat culpabilis
dilatio, aut qui a sponsalibus sine iusta causa
resilit, ad exequendum quod promisit tam a seculari
quam Eulaco judice cogi potest, ut ex communi recte docet
Sanchez lib. 1. disp. 29. n. 9. cum ad utrumque pertineat
procurare, ut suum cuique debitum reddatur
in quocumque contractu: si tamen de sponsalitio contractu
constet, nam ad decidendam litem de valore spon-
salium non est competens iudex secularis Cap. 12. de
excessibus Praelatorum et Tridentinum sess. 24. ~~c. 4.~~
Can. 12. sed oportet desuper iudicare Eulacum
judicem. Quod tamen de coactione dictum est, sic debet
moderari, ut praecedat monitio iuxta Cap. ex
litteris et Cap. requisivit: ubi de sponsalibus
et iuratis agitur, et tamen Pontifex ita rescribit:
cum libera debeant esse matrimonia, monenda est
potius: mulier resilire volens: quam cogenda,
cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter

hbre ita Pontifex, qd si vo monitus adhuc con
sentire nolet in executione sponsalium, judex
antequam eum compellat, in hac causa diligenter debet
ppendere incomoda, ut ait Amicus loc. cit. quae
probabiliter pnt ex huiusmodi coactione sequi, quae partim
ex qualitate personarum, partim ex aliis circumstantiis
coniectandae erunt, quae si videantur pponderare
sponsalium dissolutione, eos ad contrahendum non
cogat, sed potius iuxta Concilium Innocentij 3
in Cap. Praeterea de spons. si se ad invicem
admittere noluerint, ne forte deterius inde
contingat, si tale sc. ducat, quam odio habet,
hortetur, instet, suadeat, et judex, ut spon-
salia sibi mutuo remittant, judex ex con
sentire non debet urgenti in sua vel aliorum
pernitie, sicut nec furioso gladium vehementer
desideranti eum daremus: qd si vo illa incomoda
tanta non futura videantur, tunc demum compellat iudex ad
fidem servandam. et 2dm hoc oportet illgi S. D. in 4.
cit. dist. q. 2. n. 1. ad 2. dum ait ex tali promissione
obligatur unus alij ad matrimonium contrahendum, et peccat
mortaliter non solvens promissum nisi legitimum impedimentum
inveniat, et 3dm hoc et Cuilia cogit iniun-
gendo potiam pro pcto, tamen in foro contentioso
non compellitur, quia matrimonia coacta consueverunt
malos exitus habere, nisi forte iuramentum invenerit,
quia tunc cogendus est, ut quidam dicunt, quamvis alij
non videantur propter causam dictam, praecipue si de uxori
ridiculo timeret ita S. D. quem illgi non aliter
negasse tale cogendum, nisi si incomoda videantur
pponderare dissolutionis sponsalium, quia ubi tanta
incomoda non sunt, non potest dici matrimonium infelicem
exitum habere, cum adhuc melius sit cum talibus
incomodis matrimonium, quam sine ipsis matrimonio
carere.

Ad obligne iustiae ex contractu sponsalitio orta
reducit tacita conditio corporis ante contractum matrimonium
integre servandi, id est iustitia exigere videtur,
ut mala contractus utrinque obligatorii non deterioretur,
at vero palam est, quod ubi inter sponsos corpus integre
non servatur, sed per ptm fornicationis quod violatur, mala
contractus sponsalitii deterioratur: igitur ex contractu
sponsalitio ad obligne iustitiae contrahendi suo
tempore matrimonii tacita involuitur conditio corporis
integre servandi, sed non obstante hac iustitiae
conditione mire Dres discrepant, an sponsus
aut sponsa post contracta sponsalia cum aliis
carnaliter peccantes novum spem committant ptm
in confessione nostrio explicandum? idem quantum ad
sponsi aut sponsae complices negant absolute
Covarruvias, Pontius, et alii apud Sanchez, quia
putant conditionem sponsi et sponsae respectu secum
fornicantium tantum aggravare non spem mutare
eo quod ius sponsorum sit tantum ius ad rem, non vero
ius in re, ut adeo illa mutua sponsio tenuari
videatur tantum ad non tradendum suum corpus alteri naturali
vinculo, non vero et ad abstinendum ab actu forni
cario quantum est ex titulo iustitiae, bene autem quantum aliis
tenetur ex titulo continentiae: hoc confirmant exemplo
mulieris voventis religione ingredi, ubi per hoc
precise qui turpiter cum illa agunt, distantia
malitia contra iustitiam non contrahunt, cum religio
nondum habeat ius in re: similiter quo videtur dicendum
de sponsalibus.

9. Altera vero sententia absolute affirmat, quam tenent
Sotus, Lobet, Coninck. Hurd. apud amicum loco
cit. ratio est, quia ubi est violatio iuris ex con
tractu onoroso, obtentum in gravi mala,

ibi committit in ius obtinente noua iniuria,
atq ubi noua iniuria, ibi dicta malitia: cum
igitur in contractu sponsalitio in iuvice obtineat
mutuum ius in cpra et eorum integritate, per cuiusque
sive sponsi sive sponsae violatione alteri parti in
fert noua iniuria et quidem in materia graui scilicet
in eo ad quod contractus sponsalitius obligat ne re
scindat: igitur per ptm sive sponsi sive sponsae
fornicantium cum aliis, et similiter ex parte sic fornicantium
cum sponso et sponsa committit grauis dicta malitia
consequenter in confessione explicanda. 3tia sententia
est sanchez noua malitia concedentis respectu sponsae
fornicantis et eorum, qui cum ipsa fornicantur, negantis
vero respectu sponsi fornicantis et earum qui cum ipso forni
cantur. disparitate sumit sanchez ex violatione
grauitate, quia maior est in sponsa quam sponso, cum sponsa
notabiliter deformetur per fornicationem, at vero sponsus
leuiter solum aut omnino non deformetur per eam, ut sic in
sponsa eius fornicatio sit turpitudo permanens, in
sponso vero sit quasi transiens totaliter turpitudo,
adeoque respectu iniuriae qua sponsa sponso infert
fornicando, iniuria qua sponsus sponsae infert
sit omnino leuis et contemnenda, sanchez ergo non desumit
noua malitia per violationem iuris utcunque, sed violatione
iuris tanta et tanta, ut malitia iniustitiae,
qua sponsus fornicando facit sponsae, ex iure ad re
reputet solum veniale, at vero malitia sponsae
reputet mortale propter deformitatis in ipsa hinc orta
grauitate, unde et hanc dicit confitenda utpote
mortale, illa negat utpote veniale. 4ta
demum sententia est glossae in cap. quemadmodum
de iure iurando, ea sunt aliqui canonistae
apud sanchez et ex Theologis Pallud. in 4.

Dist. 27. q. 1. a. 3. conclus. 1. vult hæc sententia
eiusmodi fornicatione adulterij crimini esse per omnia
similem, eo quod sponsalia sequantur naturam matrimonij
sintque matrimonium incoatum: similiter quoque crimen
sponsalium sequatur naturam criminis matrimonij sitque
adulterium incoatum. hæc ista sententia communiter
reijcitur, cum adulterij crimen ~~[illegible]~~ sit S. D.
2. 2. q. 154. a. 8. quem theologi omnes sequuntur sit alieni
thori violatio, cum igitur per sponsalia de futuro
nondum sit contrahentium id thorus, sed tantum promissio
de futuro eodem thoro, non enim præsentium, sed
futurarum nuptiarum promissa sunt sponsalia, non
potest fornicatio sponsorum adulterio æquiparari
ni valde remote, in quantum scilicet utrumque potentiam
sponsatorum, et coniugatorum aliquid de iniustitia
participat, ut mox dicam, quod tamen nondum sufficit
ad rationem adulterij, cum adulterium proprie committatur
in nupta, non in sponsa.

30. Circa reliquas sententias Amicus loc. cit. ait: prima
sola authentice probabilis est, 2da tam authentice quam ratione
probabilis est, longe probabilior 3tia: ita Amicus. sed
contra Amicum rationibus utrinque sedulo perpensis
tutior simul et probabilior cæteris esse videtur 2da
in qua proinde consentio æstimans quod sponsus et sponsa
cum ceteris turpiter agentes distinctam malitiam com
mittant in confessionali nostrio explicanda. ratio est,
quia in primis negari non potest, quod aliqua iniustitia
alteri parti ex violatione graui alterutrius
contingat, ex vi issius contractus onerosi, cum re
uera unusquisque spondeat super re sicut hic et
nunc est, adeoque tacita saltem conditione, utraque
pars petit sibi reddi rem non deteriorata, imo
quæque pars adimit ex vi issius contractus alteri

parti pstate re ubicunq deteriorandi: n̄ g̃o
servat gtractu, quicunq p turpe actne cpus
suu violat, unde n̄ st audiendi authores
sma sntia dicentes, sponsos se tm̄ eatenq invice
spondere, gtenq se naali vinculo nulli alteri
obligent, n̄ am̄ gtenq ab actu fornicario
abstineant, cu na gtra e, qd ex hoc isto, qd
spondeant fid naalij vinculi, spondeant insml
id totu, qd obe huic naali vinculo, atq in
hoc e actq fornicarij, qui sive ex pte viri
sive femine sit, suffit ad dissolutne sponsaliu
ut sqnti sect. dica: eo isto g̃o qd fid naali
vinculi sb gravi pmittnt, siltr et gsqntr
sb gravi et pmittunt ea n̄ velle facere ex
gbq sponsaliu fides gravitr frangit, seu n̄
fornicari cu. gfirmat. finis et medium ad finem
cadunt sb eod pcpto: g̃o qui tenet ex iustia
solvere pmissu gtractu sponsalitio sb gravi
et ex iustia tenet removere ea, q̃ per se
obsnt ne solvat pmissu, cu igit fornicaõ
sbsqns sit caa sponsalia dissolvens, sequit
qd sponsi sicut ex iustia tenent gtractu im
plere sb gravi, ita et sb gravi tenentur
fornicaõne vitare, gsqtr si turpitr eiusmj
egerint gtra obligne ex titl. iustie naale
illd in gfessne explicare tenent. unde etia
altera raõ sma sntia cadit, sc. gsi eet tm̄
circmstaia aggravans, sic en mfeste hbt
circmstaia spee mutante ee, utpote qua
turpitdni carnij addit turpitdne iniustie.
nec urget eigd 3tia raõ de muliere vovente
ut en recte notat Laiman. C. 1. A. 6. ubi
nra sntia et ait problore, votu: fit Deo

n̄ religni, unde n̄ committit ptm iniustiae in relignē
ꝑ ptm irreligiositis gtra Deum, at vò sponsalia
fiunt sponsis immediate, et qdm p mutuum ong, et
hinc ē, qd hic committat iniustitia, n̄ ibi.
3. Hic am optime aduertdum ē, tale solum impudi-
citiam diu ēē mortale gtra iustiam inr sponsos
q̄ sufficit ad sponsalium dissolutnē, et hoc qdm
sive gtingat ex pte sponsi ꝯ sponsae, quamuis
ptm eigni sponsae p accidens pit ēē grauius
pcto sponsi. rāo gnrlis ē, qd obligāo nāalis
sponsalium sit sb mortali ex titulo iustiae: gō
qqis tale crimen facit, ex quo sponsalia
dissolui gtingit, mortlr gtra iustiam peccat,
qia ex sua ꝯ culpa obligne sponsalium nāale
grauitr violat, nqs in hoc potior ē ratio
pcti sponsae qm sponsi, cum utriqqs in invicē
aequale sit ius, aequalis obligāo seruandi
sponsalia, et n̄ p ꝓprium crimen praebendi ac
casionē ea dissoluendi. at nota 1 quia
dixi tale solum impudicitiam ēē mortale
gtra iustiam, q̄ sufficit ad sponsalium dissolutnē
cum igit fornicāo ex quacnqs pte comissa
sit suffns ad ea dissoluenda, ex quacnqs
parte comissa videt ēē mortlis et nsprio
explicanda, egtra cum n̄ quiuis tactus lasciuus
qduis osculum libidinosum (ꝯ saltē ex pte viri
sit suffns cāa ad dissoluenda sponsalia, iis
n̄ committet statim mortle gtra iustiam et si
committat mortle gtra gtinentiam, unde
qtm ē ad titulum iustiae in actibus impu-
dicis sponsorum et mortlibus gtra gtinentiam
dari pt paruitas mae, q̄ sicut excusat

â mortli iniustiæ, ita et excusat â gfitendi
nepte, cum n̄ teneamur nj mortlia gfiteri, quare
tales satisfaciunt, si mortlem impudicitiam
gfitentes circumstaā iniustiæ reticeant,
tantumdo veniale. plura de hoc colligi
prnt ex sect. segnti, ubi cāas sponsalia
dissolvendi dabimus. hic am̄ ad raōne
Sanchez supra posita respdeo, verum ēē
turpiorem ēē fornicaōne sponsæ, si actus
maālr gsideret, eo qd turpitdo in ipsa sit
pmanens, dum egtra turptdnis sponsi nullum
in sponso relinquat vestigium, unde verum
ē, qd maālr gravius sit delictum sponsæ, qm
sponsi, sd hæc gravitas qia se tm̄ tenet ex
parte maē, ē tm̄ aggravans et ad frāl
delicti mere accidens, cum delicto fornicaōis
accidat sive fœmina sive vir forniceti,
siltr ad delictum iniustiæ factæ accidat,
sive fœmina sive vir accidat, quorum tn̄
turpitdo frltr gsiderata plane ē æqualis
sc. violāo promissi gravis ex gtractu oneroso
utriusqs obligatorio p cuius violāōne â
quacunqs pte gtingat, et æquale cuicunqs
parti sypt damnum: l ēn ex tali fornicaōne
gcipit proles, l n̄, si gcipit perinde ē de
sponso ac sponsa, imo gravius vidt delictum
sponsi in sponsam, cum sponsa fornicans
teneat infantem solum ablactare, forni
cator am̄ toto tpore ab ablataōne ut
de iustia dictum, si vo proles n̄ gcipit,
utriusqs turpitdo ē transiens n̄ pmanens
id fere ē de alijs incomodis.

Hoc.

Hoc tn illge dictu, si sponsus aut sponsa cu
exteris fornicantur, n am si ipsi inr se quasi
in coniugati copula utuntur: tunc en etsi mortlr
peccant gtra gtinentia turpiter invice agentes
n tn peccant gtra iustia in invice, cu nullius
ius violent, nj volentis, imo ipsu ingtinentia
pctm, etsi mortle sit, eo qd sit adhuc accessus
ad n sua, adeoqs fornicarius, licet en invicem
pmissi sint. tn invice ad usu traditi n st,
et ideo du sic accedunt ad invice, accedunt
qdm ad promissas seu habentes incoatu, n tn
accedunt ad suas seu hbntes ius pfectu, unde
ille usus adhuc e fornicarius, adeoqs mortlr
malus maxime mdo ubi clandestina matrnia
sb gravi phibita imo ono nulla st: nilongiste
usus fornicarius tanta malitia intensive n e
qnta e inr ono solutos, cu ex eo qd sponsalia
gtraxerint, ad eigmi actu ius hbant incoatu,
qd n hbnt ono soluti, unde quida dicunt
hoc sponsoru pctm ee levissimu inr mortlia.
inde et infert sponsos mortlr peccare delectando
morose de copula post matrniu hbnda, sb hic
et nc ~~qsi~~ in mente qsi presenti conficta,
ita ut delectao trnet ad copula ut psente
n ut futura, maxime si accedat comotio
spruu genitaliu, alt eet si de copula de
lectarent qua futura vide dicta in Tr. de pctis
3. Id e de tactibus lascivis pxme ad copula
ordinatis sive ex obto ut st tactus in membris
~~ver~~ verendis, sive ex intione tangentis vg,
si qis tangat altera parte aimo provocandi
ad copula, pollutne, libidine, delectaone
morosa, sive et ex adiuncto periculo actus

l. gssus in copula, qui tactus et inr sponsos
mortales sit, ratio est, quod tactus eiusmodi sint medium
proxim ad finem illicitum, l. ex se ipsis l. ex intentione
agentis, adeoque sicut ipse finis, ita et eiusmodi
tactus sub mortali prohibiti sit. ald. e. de aliis
tactibus, osculis, amplexibus, quae proxime ad copulam
non ordinatis, plus enim procul dubio licet sponsis
praeter ius ad copulam incoatum, quam non sponsis, unde
osculo, amplexus, compressio quarumcumque partium
honestarum et uberum seu mamillarum non videtur
inter sponsos excedere praeter veniale, etsi fiant
ex aliqua delectatione sensibili, dummodo absit
periculum aut intentio polluendi l. inducendi in
copulam pollutionem, libidinem, quo casu sine
dubio erunt mortalia, immo addit Damb. decal.
lib. 7. c. 2. §. 5. n. 61. fol. m. 181. et dicit
unam excusationem invenio in sponso eas actiones pu-
dicas exercente cum pollutionis periculo praeciso,
sed non intento, et sine periculo gssus in illam, nam
si in occasione esset, ut incurbans haberet, si ab
illis abstineret, posset eas usurpare, quia iam
adest rationabilis excusatio, ita Damburg. ratio
omnium supra data est, quia sponsi per sponsalia habent
ius incoatum eiusmodi actus cohonestans: plura
inferius de hoc, ubi de copula carnali
in singulis statibus dicemus. hic autem notandum est
quod hactenus dicta de licitate eiusmodi actuum
procedant de sponsis proprie talibus, non de invalide
aut conditionate tantum sponsalia contrahentibus
excepto si conditio sit purificata, et pro
cedunt et tunc, ubi haec ex communi patriae
usu non honestantur, si enim eiusmodi admitteret
communis patriae usus, aut agerentur in signum
benevolentiae mutui amoris, seclusa delectatione

sibi, neque forent venialia sed propter communem patriae usum licita.

4 Sunt adhuc duo alij tituli obligatorij sponsalium, alter est sententia judicij, alter poenae conventionis, sed cum pleraque super iis aut supra aut in Tr. de Leg. sint resoluta, utrumque breviter expedimus, quatenus quo est ex sententia judicij iniuste resilientem ad fidem compellentis, et ex hoc capite iniuste resiliens tenetur parere, non autem ille, qui iuste resilit, nisi forte per accidens ratione scandali, quod ratio est clara, quia unusquisque subiacere debet proposito suo et obedire sententiae iustae superioris, non autem iniustae, atque sententia compellens iniuste resilientem ad standum promissis iusta est, e contra iniusta est si compellat iuste resilientem: quo quod dixi per accidens et iuste resilientem posse teneri sententiam judicij adimplere ratione scandali, quod inter duo enim mala minus est eligendum, ubi quo notabiliter praevalet scandalum orituru proprio incommodo ex tali sententia secuturo, recta ratio obligabit potius ad vitandum scandalum quam vitandum proprium incommodum, sicut tamen hoc praeceptum seu sententia judicij cadat super iustitias sponsalium eundemque finem respiciat, ex non paritate talis sententia facta aggravabitur quidem peccatum iniuste resilientis, non tamen specie mutabitur excepto si cum Fr. judicij contemptu hoc facere nollet, ratio est, quia praeceptum naturale de stando fidei sponsalitiae, et sententia judicij in dicto casu cadunt sub eodem fine et motivo iustitiae adeoque sunt solum materialiter diversa praecepta; consequenter per dicta de Leg. transgressio

eigmj tm aggravat n spee mutat. qtm vo
e de quentione pœnæ sponsalitio tractatuj
adiecta solvendæ a resiliente, ia dixi N. 22.
tm addendu e, qd et in gsciia iniuste resi=
liens tenet pœna solvere mutua quentione
et obligaone statuta ad fcd servanda, eo
qd ea obligao sit ex gtractu oneroso. qd si
pœna illa quentionalis fuerit et gditnata
resiliens n solu titl. iustiæ, sd et titulo
religiois pptr iurmtm ea solvere tenet,
et n solvens 2plr peccat gtra iustiæ et
gtra religione, vide de hoc Amicu cit
disp. 30. sect. 3. de spons. ubi et gtrariæ
sntiæ dicentis eius modi quentionale pœna
ex iure irrita ee, si iurata n sit satis
facit: hæc de obligaone sponsaliu
dicta sunto

Sectio 2da

De Causis ex quibus sponsalia dissolvi possunt

Quis sponsalitij gtractus magna sit ex titl. iustiæ 35
obligao ligans gtrahentes sb mortli ad gtrahendu
suo tpore matrnium, eig tn tantu vinculu n et qn
n inrvenientibus certis causis dissolvi pit. de his
am causis et casibus s. Antoninus 3. p. tit. 1. c. 18.
de spons. §. 1. sic ait: in 9 casibus solvunt sponsalia
de iure et sine pcto sdm Raymundu. Imq. si
alter sponsoru transit ad religne, qd et facere pt
gtracto matrnio de præsenti, et n du gsumato,
et altero invito, et sic ille qui remanet in
sæculo solvit a sponsalibus, et etia a matrnio.
2. qndo sponsus n invenit, qia transtulit se ad alia
regione, et si trnus in sponsalibus n fuit appositus
de gtrahendo, tnc sdm Leges præsens n tenet

exspectare absentem nj per biennium. 3. si alter sponsorum post contracta sponsalia incurrat lepram l paralisim, amittat oculum, l nasum. 4. si supervenit affinitas, puta quia sponsus cognouit consanguineam sponsae, l vicissim. 5. si mutuo se absolvant. 6. si alter eorum fuerit fornicatus, in quo casu licet alteri repellere fornicantem, et hoc de fornicatione carnali, et multo magis de spirituali sc. de haeresi l infidelitate. 7. quando sponsus vel sponsa contrahit cum altero per verba de praesenti, l et per verba de futuro et sequitur carnalis copula, tunc talis peccabit mortaliter, qui fidem fregit. 8. quando impubes, qui contrahit sponsalia venit ad aetatem adultam, et petiit absolui a vinculo sponsalium et dari sibi licentiam nubendi. 9. si fama habeat quod inter eos sit aliquod impedimentum, et de fama doceat. ita S. Antoninus, qui ibidem §. 2. addit 10mum casum sc. votum castitatis, de quo tamen sic ait, distinguendum quia aut votum simplex praecedit sponsalia ipsa aut sequitur: si praecedit votum, tunc impedit et dirimit et sponsalia de futuro iurata, quia hoc casu iuramentum est illicitum, cum iuret facere contra id, quod vouerat: aut sponsalia praecedunt votum simplex et tunc votum non impedit l dirimit sponsalia sed eo casu cogi debet, l votum solemnizare sc. profitendo in religione, et sic essent soluta sponsalia. l sponsalia profiteri et contrahere matrimonium. ita iterum S. Antoninus. his ab aliis additur casus termini ad finiendam obligationem praefixi. item quaecunque notabilis mutatio, quae si praevisa fuisset, contractum sponsalitium facere merito absterruisset, et sed cum in pluribus dictis casibus plura veniant notanda, quae in dicto Antonini posita non sunt, aut posita sunt generaliter sensu non sunt

illgnda, oportet singlos casus paulo fusius expli
care

Primus itaque casus sma caa dissolvendi sponsalia 36
imo et matrimonium ratum, antequam per copulam consumet
sdm S. Antoninum est religionis ingressus, qui et altera
parte invita est licitus. huius veritas petitur ex Cap.
verum, Cap. ex parte de conuers. coniugat. in quorum
priore loco absolute concedit, quod ante matrimonium consumatum
potest alter coniugum et altero invito religionem ingredi,
sed remanens in saeculo potest ad 2da vota transire,
quia, ait Alexander 3., cum non fuissent una caro
simul effecti, satis potest unus ad Deum transire, et
alter in saeculo remanere. ita ibi. ex quo infert
quod si matrimonium ratum potest per ingressum religionis dissolvi
multo magis possunt dissolvi sponsalia, quae neutiquam
accedunt ad vinculum matrimonii rati, dubitant autem
hic Dres, an sponsalia solvantur per solum ingressum
an vero necessaria sit et ipsa professio? sed communior
sententia est, asserens solvi ex parte per ingressum, ex
toto per professionem, seu quod clarius est, per ingressum
unius in religionem liberari a fide sponsalitia re
manente in saeculo, non autem eum qui transit ad
religionem, unde si non profiteretur in ea, sed iterum
egrederetur, ipse adhuc sua fide teneretur, staret
tamen in electione partis remanentis in mundo, an
illi velit fidem servare, an negare, quod utrumque
potest sine peccato, excepto si post ingressum sponsi
sponsi fidem sponsalitiam fecisset alteri, quo casu
debet stare 2do, nec potest redire ad sponsum, eo
quod a sponso per ingressum religionis absolute libera fidem
fecit 2do, et sic in ipso actu renunciavit primo
sponso. ratio autem omnium est, quia qui religionem ingreditur
eo ipso quod tale statum eligat, cum quo sponsaliorum
finis repugnat, sponsalibus renunciare quincitur, at
vero haec renunciatio non est ex parte remanentis in
saeculo, unde si ingressus in religionem regredetur

in seculum alteri manet obligatus si velit, ipsa
am erit absolta si nolit: quod si am religione
profiteatur, ita ex utraque ~~pon~~ parte obligatio spon
salium extinguitur, ratione dat S. D. in 4. loc. cit.
a. 2. ad 1. quia professio est mors spiritualis, talis pro
missio, ait, solvitur per mortem spiritualem. ita S. D.
sed nota, quod loquitur solum de religione ingresso, quod
eius promissio solvitur per professionem, nam remanentis
in seculo obligatio solvitur per solum ingressum ut
dictum, aliud est de matrimonio rato, in quo pars re
manens alterâ religione ingressâ non permittitur ad
2da vota seu nuptias transire, nisi professione
secuta, quae sola mors est spiritualis. de voto simplici
castitatis, et professione in Societate Jesu dicta
infra ad casum 10mum.

7. Secundus casus et causa dissolvendi sponsalia
secundum S. Antoninum est transitus sponsi ad regionem
longinquam, illegitime sine gressu sponsae, si enim sponsa
consensisset, ad tempus praestiti gressus expectare
debet. ratio autem causae dissolutionis petitur ex eo,
quod, qui sic proficiscitur, sponsalibus renunciare videtur,
tamen quantum ad hoc sunt quaedam limitationes Doctorum, nam
primo ex L. saepe ff. de spons. notant, quod si sponsus
ob causam nuptiam diutius abesse cogatur, sponsa expec
tare debeat, donec iustum eius impedimentum cesset
nisi tamen aliter quantum sit, aut ingtinentiae peri
culum, vel alia nuptias contrahere matrimonium urgeat
tamen tunc non secundum proprium arbitrium, sed secundum Pulia
judicium matrimonium contrahere permittitur. notant 2do
quod si sponsus non ob causam nuptiam sed ob aliam causam
voluntariam iustam discesserit, tunc secundum ius caesareum
biennio expectandus sit, si intra Provinciam
triennio vero si extra Provinciam moretur. L. 2.
Cod. de spons. ubi sic dicitur: si is qui puella

suis nuptiis factus est, intra biennium exequi nuptias in eadem provincia degens supersederit, eiusque spatij fine decurso, in alterius postea concunctione puella pueneritt, nil fraudis ei sit, quae nuptias maturando vota sua diutius eludi passa non est. ita ibi. item S. r. Cod. de repudiis, ubi dis liberum est filiae tuae, si sponsum suum post tres peregrinationis annos exspectandum sibi ultra non putet, omissa spe huius coniunctionis matrimonium facere, ne opportunum nubendi tempus amittat. Cum quae leges ex communi Dnorum sic concordant, ut triennium exigatur respectu morantis extra Provinciam, biennium vero respectu eius, qui in eadem provincia degit: Sed has leges aliqui volunt esse per jus Can. correctas in Cap. de illis de spons., in quo capitulo simpliciter fit licentia alteri nubendi altero in terra longinqua perrecto, sed communiter alij negant, quod verius videtur, cum in dicto cap. de illis nulla fiat mentio derogationis, leges caesareae aliunde videantur rectissimae, insuper cit. capitulum loqui videatur de mutatione domicilij, et non de quacunque profectione in aliena terra, unde si sponsus quatenus volente sponsae domicilium sic mutaturus proficiscatur sponsa a sponsalibus liberatur. Sdm Faimon c. 2. de spons. n. 15. avedit quod S. Antoninus et alij Dres negent iis legibus per ius Can. esse derogatum, in dubio autem derogationis standum est pro lege, cum abstracto dubio et dubitandi rationibus lex lata sit in possessione: quod tamen haec limitatio est concedenda, nisi judex Ecclesiae inspecta qualitate personae, aliisque circumstantiis tempus iudicarit moderandum, quo tamen casu hoc sponso oportet sufficere, et tunc si redire omiserit, aut emanentiae causam non allegaverit

elapso trno a sponsalibus sponsa libera erit, idque
maxime si incontinentia urgeat periculum.

8. Tertius casus et caa est sdm S. Antoninum, si alter
sponsorum post contracta sponsalia in lepra aut paralisim
incidat, nasum et amittat, consentit et raoe reddit
S. Thomas cit. a. 3. ad 3. dicens: quod si ante contractum
matrimonium aliquam graue infirmitatem incurrat, alter
eorum inter quos est contracta sponsalia, quae ipsum nimis
debilitet, ut epilepsia vel paralisis, aut eum de-
formet, ut abscissio nasi, vel orbitas oculorum
vel aliquid huiusmodi, aut quae sit contra bonum prolis utpote
lepra, quae solet prolem inficere, possunt sponsalia
dirimi, ne sibi inuicem displiceant, et matrimonium
sic contractum malum exitum sortiatur. ita S. D. habet
et ex cap. litteras de coniugio leprosorum, item
ex cap. Quemadm de iure iurando ubi Pontifex sic
ait: quod si post huiusmodi iuramentum mulier fieret non
solum leprosa sed et paralitica, vel oculos vel nasum
amitteret, vel quidquam ei turpius obueniret, nequaquam
vir teneretur eam ducere in uxorem profecto ducta
non poet dimittere. ita Pontifex. Raoe est, quia
eiusmodi superueniens infirmitas aut deformitas
eatenus mutat maa contractus, quod si in principio sic
fuisset, omnino a contrahendo absterruisset et recte et
notat Laymon loc. cit. eiusmodi infirmitates et sufficientes
caa ad dissoluenda sponsalia non solum tunc esse,
quando tunc superueniunt sponsalitio contractui, sed et
quando tunc erant, dum sponsalia celebrabantur, tamen
altera parte omnino latebant, nam paria censentur
non esse et non apparere, argumento Legis in C. fundi
de contrahenda Emptione. Debet tamen in eiusmodi infir-
mitatibus respicere ad mentem contrahentis, an si
sciuisset, tamen contraxisset, an non? in priori
enim casu sponsalia haud poent dissolui, sed
bene in posteriori. 4tus casus et
caa est, si superueniat affinitas, aut aliquid

impedimentum dirimens matrimonium. habet ex Cap. veniens. C. . de eo qui duxit consanguineam. ratio est clara, sed ex sponsalia mutua futurarum nuptiarum promissa: ubi quo ibi ita invalidae fiunt futurae nuptiae, a potiori cadunt earum nuptiarum promissa, de hoc plura ubi de impedimentis matrimonij.

Quintus casus et causa est, si mutuo se absoluant 3. et quidem si et invicem iurata fuissent sponsalia, ratio est, quia unaquaeque res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur. Cap. 1. De regulis iuris. iurmentum autem sortitur rationem actus cui coniungitur Cap. quemadmodum de iure iurando et praeterea quando sponsalia, aut alter eiusmodi contractus mutuo consensu dissolubilis iuratur, semper tacita conditio involuitur, nisi obligatio contractus, et iurmentum desuper factum mutuo consensu invicem remittatur. ibidem autem hic notandum est, quod multarum Ecclesiarum consuetudine sit introductum, quod mutuo eiusmodi consensu sponsalia, si coram Paracho et testibus celebrata sint, non dissoluantur, nisi causa prius ad Episcopum dilata, imo alicubi generaliter statutum est, ut non liceat sponsis a sponsalibus publice notis recedere, nisi causa prius ad Episcopum delata, idque propter varias lites, scandala etiam evitanda, quae saepe fieri contingit ob fraudulentam resilientiam. et hoc quidem licite fieri et sub gravi praecipi potest non videtur ambigendum, cum eius finis omnino rationabilis sit et gravis sc. pax Christianae reipubl. evitatio fraudum, scandalorum, unde hoc et approbat S. D. a. 3 in 8 cit. ubi dicit, sponsalia contracta dirimuntur, sed diversimode, quia in duobus sc. cum quis ad religionem confugit, et cum alter coniugum cum altero per verba de praesenti contrahit, ipso iure sponsalia dirimuntur,

D in alijs casibus dirimi debet sdm iudicium Ecclie
ita S. D. et sdm puto, ee resolvendum qd
eigmi dissolutio in Diœcesi Constantiensi licite
sit casus reservatus, si n coram Ordinario caa
dissolutionis deferatur. ubi am eigmi statutum n e,
nil aliud requiritur nisi mutuus gssus liber, et sine dolo habitus,
cum et ut sponsalia ab initio obligent liber debuerit esse
et doli expers utriusque consensus.

o. Ctus Casus et caa e alterius fornicaõ post sponsalia gtracta
licitum en e innocenti fornicante repudiare, ita tn pars
fornicans ad alterius voltem stare debet, habet ex Cap. gmadm
de jurejurando, ubi Pntfx huius raone reddens ait:
si post gtractum coniugium vir pptr fornicaõne licite
pt uxore a sua cohabitaõne dimittere, longe fortius
ante coniugium celebratum pptr eandem caam sponsus licite
pt in sua cohabitaõne n admittere sponsam, quia turpius
eijcitur, qm n admittitur hospes, n obstante in alterutro
casu vinculo iuramenti, qd qdm pptr sbilegda gditione
e tale, ut is, qui iuravit ad utrumque sine trans
gressione se pit hbre. ita Pntfx. raõ aute
praecipue e, quia in oi gtractu tacita gditio
illgitur, nisi altera pars fidem violarit, cum
sdm comune regula frangenti fidem fides fran-
gatur eidem. et hec raõ militat ex utraque
parte tam pro sponsa, qm pro sponso, ut quae-
cunque pars innocens fuerit, altera licite pit
repudiare. Neque vo requiritur actualis
fornicatio, sed sufficit eigmi in tactibus, osculis
amplexibus cum exteris habitis frequentia,
ut raabler concludi possit parti illius impudica
vita, aut intra sponsalium tempus fornicaria,
hoc en sufficiens ratio est abhorrendi a
talibus sponsalibus et coniugio futuro.
tn advertunt Dres qtm ad hoc plura re-
quiri ad coniectandam impudicitiam sponsi,

qm sponsa, cum mulieres pudore in tactibus et semel exutae, facilius lapsurae iudicantur ab hominibus, qm viri.

Poterit et sponsus repudiare sponsam sine sine sua culpa vi oppressa. Colligitur ex Can. raptor. 22. q. 2. et ratio est, quod etiam per tale oppressionem naturaliter contractus sponsalitij notabiliter mutetur, et quidem taliter quod si ab initio sic fuisset, a contrahendo absterruisset. Ergo si sponsus consenserit in fornicatione sponsae, aut vicissim pars fornicans ab altera parte consentiente repelli non potest, cum sit complex peccati et volenti non fiat iniuria neque dolus: imo docet Amicus cit. disp. 30. sect. 1. n. 9. in hoc casu sponsum sponsam fornicantem neque contrahere praeter praedictam impudicitiam praedictam iniustitiae, unde dicit esse disparitatem inter sponsatos et coniugatos, coniugati enim quamvis in actu adulterij invicem consentiant, tamen iniustitiam committunt mortalem, quia vinculum matrimonij fidei non dependet ab ipsorum voluntate, sed ab ipsa bonitate matrimonij et naturali thori matrimonialis, cui proinde renunciare non possunt, ergo vinculum sponsalium dependet a voluntate sponsarum, unde eum renunciare possunt, et consequenter si de mutuo consensu fornicantur, iniustitiae crimen non committunt, haec sententia probabilis est, sed parum prodest, cum nihilominus triplex praedictam committant, proprium alterum per actum fornicarium, alterum alienum per consensum in praedictam alterius, quod si vero uterque sponsus fornicetur non dato mutuo consensu praedicti, uterque triplex praedictam committit, impudicitiae et iniustitiae, ut dictum, tamen delictum delicto non compensatur, sed adhuc sponsus sponsam repudiare potest, non vicissim, sed tunc repudiatio non fit ex titulo facto

fornicaõis, cuiq uterqs ē req, sed ex titulo grauis
mãe deterioraõis, nã longe grauiq deteriorat
corpq sponsæ, qm sponsi p fornicaõne, hæc qdm
illge per fornicaõne carnale. Potior raõ ē
de fornicaõne spruli, si sc. â recta fide pars
altera defecerit, quo casu et stans in fide â
sponsaliũ vinculo libera erit, raõ ē clara ex
dictis supra, st eñ invalida sponsalia, ubi ma-
trimonia st illicita, atq cũ go cũ. Insuper hoc
suadet ipsũ periculũ perversionis ex cohabitaõne
iminens alteri parti, aut liberis eiq, insuper
qui fid Culiæ ñ seruat, indignq ē, ut ei
coniugalis fides seruetur.

2. 7tmq Casq et caã ē, qdo sponsq l sponsa gtrahit
cũ altero per verba de præsenti, l et p verba de
futuro, et seqit carnalis copula. ita S. Antonin.
1na pars hbt ex cap. 1. de sponsa duorũ. raõ ē
qia p sponsalia de præsenti ñ fit tm pro-
missio futurarũ nuptiarũ, sed et fit traditio
ad nuptias præsentes, cũ igit fortiq sit ius, qd
qd tradiõne rei perficit iure ad re, mfestũ
ē, qd qui spondet duabq, vni de futuro, alteri
de præsenti, tenet fid seruare, cui promisit per
verba de præsenti, hoc qdm de iure antiquo,
sed cũ de iure nouo trãdi matrnia clandestina
sint nulla, sic erit distinguendũ: desponsaõ p
verba de præsenti l ē facta cora paracho
et duobq saltẽ testibq, sicut matrnia rata
celebrari dbnt, nã ut ait Antoninq loc. cit.
ñ ē nprium, qd sponsalia procedant, qia
absqs promissione facta de futuro pt quis
sbito gtrahere per verba de præsenti. ita
ille. Tm priora sponsalia soluunt, peccat
tñ mortaliter, qui sic agit, 2plici peccato

scilt iniustitiæ, qia fid violat priori sponsæ debitam, et contra religione, qia in hoc iustitiæ statu scmtm matrnij ~~erit~~ ~~init~~ init, vel fit per verba de præsenti clandestinè: et hic potior eē vidt ratio priorum quam 2dorum sponsaliu, nam de 2dis sponsalibus in primis ē certu qd n valeant in vim matrnij, cu sint clandestina, dein et dubitat, an sel in vim sponsaliu valeant, ut supra vidimus, et esto valeant, tn tm æqui=valent sponsalibus de futuro, inter huiusmodi autem potiora sunt priora, ut supra iam diximus: qo Cd. Altera pars de spon=salibus copula sequnte firmatis, e illgnda sdm supra dicta, si hoc exigat damnu deflorata nec aliud ex in damnu sequit priori sponsæ, aliàs eñ potior eēt prior sponsa, qm altera ex A. 18. ubi de hoc plura diximus. —

Quus casus et causa e, qndo impubes qui con 47
trahit sponsalia venit ad ætate adultam, de hoc vide A. 12 et 13. tm nota, qd licet qdo duo impuberes sml contraxerunt de rigore iuris ille qui smo factus ē pubes alteru expectare de=beret, sicut ibi dictu, tn si petierit absolui à vinculo sponsaliu, absolui poterit et altero adhuc impubere existente.

Qnus casus et causa, si fama habeat qd inr eos sit alqd impedimentu, et de fama doceat, quo casu donec qstet de impe dimento, sponsalia n tam soluunt, quàm suspenduntur, ne illicite, aut invalide qtrahatur matrniu, qstante autem im=pedimento, irrita sunt sponsalia, ut supra diximus.

Iomus casus.

10mus casus est votum simplex castitatis sponsalia pre-
cedens, quo subsequentia sponsalia dirimuntur, etsi sint
iurata, quia res Deo sel promissa ad usus pro-
fanos iurari non potest. excipitur, nisi habens tale votum
sub spe matrimonij virginem defloraret de hoc dicimus
sup. 4. 16. quem vide. at vero si votum eiusmodi subsequatur
ad sponsalia dicit S. Antoninus, Cajetan et plerique
Canonistae, sponsalia per illud non dirimi, eo quod sit iniu-
riosum votum alteri parti, cum contra illius bonum factum
sit, Deo autem non sit grata promissio, quae sine alterius
iniuria impleri non potest. haec sententia ab authore est
probabilis, sed a ratione non quiescit, cum non minus professio
religiosa Dei sit iniuriosa alteri parti, maxime
contracto sel et rato matrimonio, et tamen haec pro-
fessio religiosa et secundum citatos valet et urget;
cur ergo non similiter urgeat contra sponsalia nata sua
dissolubilia votum simplex castitatis, cum semper talis
conditio in sponsalibus subintelligi videatur, nisi perfectiorem
statum elegero, et autem perfectior status continentiae et
per simplex votum, quam status matrimonij tamen adhuc con-
trahendi: ergo etc. et hanc posteriorem sententiam cum
S. D. in 4. dist. 38. q. 1. a. 3. qu. 2. ad 3. docent
Scotus Caietanus, Henricus etc. quorum sententia videtur omnino
tutior, et secunda tamen ab authore tum ob rationem maxime
cum argumento capituli pervenit de Iure iurando
promissum non infringit, qui in melius commutat,
ipse et Cajet. hanc sententiam omnino probabilem iudicant
quem vide loc. cit. 4. 6. et 7. Capitulum quod ibi
pro se adducit, loquitur de matrimonio rato, non de solis
sponsalibus, dubium et esse potest devotis per professionem
in Soc. Jesu, cum solum sint vota simplicia,
an tamen omnino dissolvant sponsalia? de hoc fuse
Henricus disp. 32. sect. 3. pro sua societate, ubi
per Bullam Gregorij 13. qua eiusmodi professi in

Societate dicunt et habent pro vere religiosis, concludit quod per eiusmodi professionem vere tollantur sponsalia tum per professionem vere religiosam et ordinis sacri a summa Sede approbati, et quidem ex utraque parte se remanentis et ingredientis, tamen non dirimatur per eam professionem matrimonium ratum. vide Amicum loc. citato.

Undecimus casus et causa dissolvendi sponsalia 47
contra admissus est lapsus termini praefixi ad finiendam obligationem, tamen tunc solum obligatio cadet ex parte eius qui stetit et voluit servare sponsalia in tempore alter vero per quem causabat impedimentum, adhuc manet obligatus, cum nemo ex sua iniquitate debeat lucrum reportare, et colligitur ex Cap. sicut de spons. eque communis Doctorum.

Tertius denique casus et causa sponsalia dissolvendi est quaevis notabilis sive ex parte sponsi sive sponsae superveniens mutatio, quae si ab initio cognita fuisset, a sponsalibus omnino absterruisset, huiusmodi autem a Doctoribus numerantur, primo. si dos promissa ob paupertatem solvi non posset. 2. si ex statu honesto alteruter redigeretur in egestatem. 3. si ex parte alterutrius accedat magna deformitas, de quo supra. 4. si alterutra pars facta fuisset infamis. 5. si pars cesseretur laborare aliquo defectu occulto, quem tamen sdm Henricum Mayer p. 3. de spons. §. 4. n. 145. non teneretur alteri parti denunciare sed potest tegere, dissimulare aut aequivoce negare, nisi alteri parti noxius esset, licet autem si alteri noxius foret ut morbus contagiosus et nisi forte parti sit et alterius affectus, hoc tamen quod dicit, quod non teneretur eum aperire, illud quidem est de rigore iustitiae, non autem quidem est de lege Charitatis ad vitanda odia, rixas et ex talibus defectibus oriri solitas si postea deprehendantur.

Sto denique

6to dnqs et gnrlr quoties ex tali mutaõne rarbr timeret infelix matrnium: et qdm ubi mutuo consensu in tali piculo resilire n valeret, puta qia alter n vult gsentire, et p judicij sntia ab obligne absoluant oportet, ne deterig contingat ex eigmj coacto matrnio. hac de dissolutione, et vnrsim de sponsalibg in honore eig, qui nossibi in cælesti gloria sponsat in æternu dicta sunt. Sit.

Disputaõ 2da

De Sacramento Matrimonij

Sponsalitiu qtractu nãoli ordine sequit matrnij sumtm, qd proin post illu hac alterã Disputaõne erit explicandu, qua, ut copia maãru ordinatig explanemg, in duas gnrles Quæstnes diuidimg, quaru sma inscribit tu de matrnio sdm se, tu ut e sumtm sdm ea, q ad matrnium ut sic ptinent. altera vò de impedimtis matrnij vinculu tu impedientibg tu dirimentibg. maãru serie in Corpore quæstnu et artlorũ explicatig dabibmg, opitulante igit dna graã sit.

Quæstio 1ma

De Matrimonio tum sdm se seu ut est contractus civilis, tum ut est Ecclesiæ Sacramentum.

Huius 1. quæstionis dabimus artlos 3. in quorum 1mo agemus de quiddite naa distne, fine et præcepto matrnij tum sdm se, tum, ut est scmtm, in altero agemus de maa, fra, Minro, sbto, Consensu, solemnitatibus, et aliis ad matrnium requisitis. in 3. tractabimus de actu matrnij seu copula carnali, an, qndo et qndo liceat item de indissolubilite vinculi aut thori matrnialis, ubi qsqtr dicetur de libro repudij et de divortio, oia qdm possbli brevite, sic tn ut nsariorum suffns scia habat.

Artlus 1mus

De Quiddite naa, distne, fine et præcepto matrnij tum sdm se tum ut est Sacrmtm.

In hoc artlo 1. erunt sectnes 5. in quarum 1ma dicemus, qid nois quidne rei sit matrnium, et quotuplex, et in quo qsistat qtnus in offm naæ et civilis qtractus est. in 2. qdna sit obtm et finis matrnij, et an pluralitas uxorum sb eod viro, quæ poligamia dir, licita sit. in 3. an et respu quorum sit aut fuerit prptm de qtrahndo matrnio? in 4. an qtractui matrnial in N. L. vere queniat raõ scmti, et qdona in vim scmti fuerit elevatus? in 5. dnqs a e in

matrimonio fidelium ratio contractus civilis a ratione sumpti sit separabilis? hoc per se, sed incidenter et alia resolvemus.

Sectio prima

Quid et Quotuplex sit matrimonium, et in quo fratr consistat, quatenus in offm naturae et civilis contractus est?

De nomine contractus matrimonialis et ipsius etymo elegantr S. D. in 4. dist. 27. q. 1. a. 1. qu. 2. in O ait: in Matrimonio est tria considerare, primo essentiam ipsius, quae est coniunctio, et secundum hoc vocatur coniugium. 2do causam eius quae est dispensatio, et secundum hoc dicuntur nuptiae a nubere, quia in ipsa solennitate dispensationis, qua matrimonium perficitur, capita nubentium velantur. 3tio effectum, qui est proles, et sic dicitur matrimonium, ut Aug. dicit contra Faustum, ob hoc quod mulier non debat ad aliud nubere, nisi ut sit mater, ut et dicitur matrimonium quasi matris munium, id est offm, quia foeminis maxime incumbit offm educandae prolis: vel dicitur matrimonium quasi matrem muniens, quia in habet, quo defendatur et muniatur sc. virum: vel dicitur matrimonium quasi matrem monens, ne virum relinquat alteri adhaerens: vel dicitur matrimonium quasi matrem unius, quia in eo fit coniunctio ad unam prolem materialiter inducendam, ut dicatur matrimonium a monos et matrem: vel dicitur matrimonium ut Isidorus ait a matre et nato, quia per matrimonium efficitur aliqua mater nati. hoc S. D. ex quibus patet, matrimonium a matre sic dictum non quasi mater in generatione prolis dignior esset patre, sed ut ibid ad 1. advertit S. D. quia circa prolem magis officiosa est mater quam Pater, vel ideo, quia mulier ad hoc principaliter facta est, ut sit homini in adiutorium prolis, non autem vir propter hoc factus est

Definitio Matrnij.

Et quia mater in generaõe prolis certa est, sed Pater incertus, sic de nõibus matrnium et eius etymo constat.
Definit matrnium §. 1. Instit. de patria pste et Cap. illud de praesumpt. quod sit maris et foemine 46
coniunctio indduã vitae consuetudinem retinens. Concordat Magister in 4. dist. 27. sub litt. B. dicens: Est quo nuptiae seu matrnium viri mulieris quae coniunctio maritalis inter legitimas personas indduã vitae consuetudinem retinens. Ita Magistr. quem contra scholastici sequuntur cum S. D. loc. cit. qu. 3. et recte tangit en hoc defio essentiam matrnij, quae est coniunctio, et addit determinatum subiectum in hoc quod dicit inter legitimas personas, ponit et differentiam contrahentem ad speciem in hoc, quod dicit maritalis, ponit et virtutem huius coniunctionis, quia indissolubilis est in hoc quod dicit indduã. Est quidem plures aliae Dnum defiones, ut apud S. Dre loc. cit. videre est, sed seu cum Magistri defione conveniunt, seu in sensum essentiae, sed tamen per ordinem ad causam seu effectum matrnij procedunt, unde defio magistri erit retinenda, nisi tamen brevius cum Martino Berez disp. 14. sect. 10. n. 4. simpliciter dicere velis, quod matrnium est coniunctio maritalis, ubi coniunctio praestat rationem generis, to maritalis vero rationem subit differentiae, cum nulli alteri nisi matrnali contractui hoc conveniat, quod sit coniunctio maritalis, seu magis explicite cum Henrico Meyer in suo opus. de spons. et Matrimon. quod sit contractus quo mas et foemina sibi mutuum in sua corpora dnium ad usum hnae generationis tradunt, et ex quo habes quod matrnium et dici potest patrimonium, sed convenientius dicatur matrnium, ut dictum, et colligitur ex Cap. finali de convers. infidelium ubi dicitur quod cum puer matri ante partum existat onerosus, in partu dolorosus, et post partum laboriosus,

legitima mariis et feminae coniunctio magis matrimonium quam patrimonium vocetur.

Matrimonium sic explicatum, quod in ipsa Paradyso est primitus institutum secundum illud Bonifacii 8. Cap. vnico de voto et voti redempt. in 6. ubi ait quod voti solemnitas ex sola constitutione Ecclesiae est inventa, matrimonii vero vinculum ab ipso Ecclesiae capite christo ipsum in Paradyso et in statu innocentiae instituente vnione et indissolubilitate acceperit, quod ita ibi, sed an tunc sit institutum quando genes. 1. Deus praecepit suis Parentibus crescite et multiplicamini, ut putant alii, an vero quando gen. 2. ex instinctu Dei Adam dixit, hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea, quamobrem relinquet homo patrem suum et matrem, et adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne vna, quod ut alii volunt, non omnino certum est, praeterea tamen et ad repugnantiam poligamiae facilius ostendendam aptius videtur matrimonium in hoc posteriori dicto esse institutum, quod ipsum colligitur non solum ex cit. textu Bonifacii sed et ex Trid. in decreto de sancto matrimonii in initio sessionis 24. ubi ait: matrimonii perpetuum indissolubile quod necnon sanctus hominis generis parens dominus spiritus instinctu pronunciavit, cum dixit hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea, quamobrem relinquet homo etc. imo eruitur ex ipso Domini verbo Math. 19. ubi referens eadem genesis verba concludit, itaque iam non sunt duo, sed vna caro, quod ergo Deus coniunxit homo non separet. ita scriptura unde facile ratio desumitur, tunc enim matrimonium recte dicitur institutum, quando matrimonii ratio essentialis et propria formalitas eius determinatur, atque haec determinata est in 2do loco genesis, ubi exprimitur vinculum

Solemnitas matrimonii est instituta ab Ecclesia.

Vinculum vero matrimonii ab ipso christo Domino in Paradyso est institutum et quando praeterea tunc quando Adam ex instinctu Dei dixit: hoc nunc os ex ossibus meis, et caro de carne mea, quod ratio est quia hic ratio essentialis et propria forma, litas matrimonii est determinata.

3plex Dat. matrim. scilt. naale, ratu et consumatum.

maritalis concurrentis sicut in hoc Sect. mox ostendemus: quod hoc in qua matrimonium sic in Paradiso institutum est 3pliciis consideratione, secundum quam 3plex matrimonium distingui solet et pt. sc. legitimum seu naale, ratum ab Ecclesia, et consumatum in copula. legitimum est, quod inter personas legitimas secundum leges per consensum liberum et legitimum contrahitur, non attendendo an Ecclesia illud confirmet et ratificet. tale matrimonium est matrimonium infidelium et haereticorum, et generaliter matrimonium omnium hominum ante adventum Christi Domini sive in lege naturae sive scripta. matrimonium ratum est, quod fideles legitime contrahunt in facie Ecclesiae, additque matrimonio legitimo in lege gratiae ratione sumti, ut infra dicemus. Ergo matrimonium verum inter infideles existat, ait Innocentius 3. in Cap. Quanto de divort. tamen non est ratum: inter fideles autem verum et ratum existit, quia sumtum fidei, quod sol est admissum nunquam amittitur, sed ratum efficit coniugii sacramentum, ut ipsum in coniugibus illo durante perduret. Consumatum denique matrimonium illud dicitur, in quo ipse usus matrimonii intercedit, seu quod carnali copula consumatur, sic quo 3plex matrimonium esse constat.

Superest, ut et definiamus, in quo matrimonium secundum quod est contractus civilis, et in officium naturae seu ad propagandam speciem humanam cum fructu consistat? ad quod illegendum sciendum est, quod cum secundum dicta matrimonium sit contractus quo mas et foemina sibi mutuum in sua corpora dominium ad usum humanae generationis tradunt, et simul individua vitae societatem ineunt, plura in hoc contractu inveniunt, ut 1o mutuus viri et foeminae consensus signo externo manifestatus. 2. mutua corporum in invicem traditio et 3. quod inde sequitur, mutuum utriusque in corpus alterius ius et potestas eo utendi in omni usu lege maritali permissum. 4. mutua utriusque obligatio ad debitum coniugale ex iustitia reddendum,

et Inq. 5. mutuo mutuisq; aliq; vinculo indissolubile
ex quo vnq; coniux alteri perpetuo manet obli
gatus, quoniam ipso in quorum ex his matrimonium saltem ratum
stat. Licet autem certum supponendum sit,
matrimonium saltem ratum esse in ipso usu mutuo
Christi; matrimonium ratum esse verum matrimonium
vera maris et feminae maritalis coniunctio
nec id in ipso usu matrimonii importat, nisi in obliquo
in quem coniugibus sic copulatis ius agendi reale
ad matrimonii usum, et hoc amplius patet ex castissimo
foedere ac sanctissimo coniugio B. V. Mariae cum
S. Ioseph, ubi sine ullo periculo usu matrimonii
sicut quemadmodum etiam Helvidius opinatur ex eo
quod Lucas c. 2. ait, peperit filium suum primogenitum
Maria ex Ioseph alios quoque filios genuisse, cum
primogenitus non dicerent ibi, qui primo natus, sine dein habet alios 2 dogenitos
sine ... cum S. Hieron. tota pertinet Calia
verissimum erat matrimonium ipso Angelo Ioseph
hilubanti dicente, noli timere accipere
Mariam coniugem tuam. unde Ambrosius super Luca
ad S. B. in Cap. aureo ad hunc Matthaei locum
citatus ait: nam ne noceat ipsum ea coniugem vocat
non ex virginitatis ereptio, sed coniugii testimonio
nuptiarum celebratio declarat. ita ille. quod ipsum
usque in Can. B. Maria 27. q. 2. ubi ipsum hoc
S. matrimonium gaudet factum sit ex plicat, de quo
nos infra.

Matrimonium non consistit in usu mutuo Christi, ex ipso quod matrimonium ratum sit verum matrimonium et non consistit in usu

Neque in obligatione et iure petendi debitum, quod habet ex Matrimonio adulterantis

Sed certum et saltem consistit in mutuo vinculo coniugali, quo vnq; coniux ad alterum refertur indissolubiliter ita vt ipsum matrimonii et ipsus mutuus

9. Sicut vidit certum, quod matrimonium et non consistit saltem in mutua obligatione et iure petendi debitum, nam et sine hac obligatione et iure consistere potest verum matrimonium, dum non nisi ex sit sine hac facti et
Christi institutione. N. patet, ex ipso natura re
lata purissima Virginis coniugio, quod etsi

erat pfectum matrimonium tamen ob votum castitatis quod tum
B. V. tum Joseph habebat ex cit. Can. neuter
erat alteri obligatus iustitialiter in actu reddere
debitum; 2do patet ex matrimonio adulterantis, ubi non
obstante quod adulter privetur iure petendi debitum
solo iure reddendi ad petitione partis innocentis
sibi relicto, tamen adhuc verum matrimonium esse non desinit
cum eorum separatio non nisi quoad thorum fieri possit. id
a potiori est, si de consensu alterius coniugis matrimonio
iam consumato, alter coniugum profiteatur in religione
ubi vinculo matrimonij perdurante cessat obligatio et
mutuum ius petendi debitum: pala quo esse videtur
quod in hac obligatione et mutuo iure petendi debitum
non potest formaliter constitui matrimonium. Duo adhuc superest,
de quibus dubitatur in utro consistat, scilicet an in
mutuo consensu, an vero in ipso vinculo, ex quo unus
alteri coniungitur per liberum consensum tamquam uxor et
maritus? Sed nota quod hoc vinculum non est aliquid
physicum, sed morale, et relatio, qua unus coniunx
ad alterum refertur indissolubiliter per ordinem ad prolis
generationem. de hoc sit

Assert. matrimonium formaliter et essentialiter consistit 50
et constituitur in mutuo vinculo coniugali, quo
unus coniunx refertur ad alterum indissolubiliter
tamquam maritus et uxor, consensus vero mutuus in tale
vinculum est causa effectus matrimonij, et hinc matrimonium
specie coniunctio vocatur. Cuius in genere relationis
cuius fundamentum est mutuum ius et dominium, quod uterque
coniunx habet in corpus alterius. est communis Doctorum
cum Magistro in 4. dist. 27. S. Thoma eadem
dist. q. 1. a. 1. qu. 1. et a. 2. qu. 2. ad 2.
D. Bonavent. eadem dist. q. 1. sub litt. A.
S. D. loc. cit. a. 1. ait: constat quod in matrimonio
est aliqua coniunctio secundum quam dicitur maritus et

uxor et talis coniunctio ex hoc quod ordinantur ad
unum, est matrimonium, coniunctio autem corporum et animorum
ad matrimonium consequitur. et in arg. sed contra ait: contra:
relatio est secundum quam aliqua ad invicem referuntur, sed
secundum matrimonium aliqua ad invicem referuntur, dicitur
enim maritus vir uxoris, et uxor mariti uxor: ergo
matrimonium est in genere relationis, nec est aliud quam coniunctio.
ita S. D. qui et pro utraque parte sunt in cit. a. 2.
ad 2. dicit: matrimonium non est ipse consensus, sed quaedam
unio ordinatorum ad invicem, quam consensus facit.
ita S. D.
1. Ratio autem asserti est 10 negative, matrimonium non consistit
formaliter in ipsa corporum reali traditione seu usu, neque
et in mutua obligatione et iure petendi debitum
sicut ostendimus n. 48 et 49. nec et consistere potest
in consensu, ut patet ex verbis S. Dris antea relatis,
et habetur expresse ex Florentino in decreto, ubi
definitur, quod consensus sit causa efficiens, sic en § 16 ait
Patrum: causa efficiens matrimonii regulariter est mutuus consensus
per verba de praesenti expressus. ita Cajetan. 4.
atque causa efficiens non est causa formalis, relinquitur ergo, quod
matrimonium non potest formaliter constitui per consensum, sed efficiens.
ita autem ut aliud super est quam ipsum morale vinculum
expressum et causatum per mutuum consensum: oportet ergo
quod in hoc vinculo dicatur matrimonium formaliter constitui.
Ratio est 2. quia in illo formaliter consistit matrimonium, ut
est in officium naturae, in quo formaliter exprimitur unio
Christi cum Ecclesia, ut enim de matrimonio et secundum quod
erat in officium naturae, dicit Apostolus Eph. 5. hoc
sacramentum seu mysterium magnum, Ego autem dico in
Christo et Ecclesia (ut atque unio Christi cum Ecclesia non
formaliter, sed causaliter exprimitur in consensu, quia ut S. D.
cit. loc. ad 2. dicit: nec consensus proprie loquendo
coniunctionem Christi ad Ecclesiam significat, sed volunt

eiusque factum est, ut Eccliae coniungeretur. ita ille
exprimit vero haec unio in isto coniugali vinculo,
ut sc. indissolubiliter mulier coniuncta sit viro
sicut et Christus Eccliae. quo ratione dicitur est 3.
quia omnibus aliis negatis, negato sc. consensu, negato
iure petendi debitum, negata mutua obligatione
ex solo vinculo coniugali habetur adhuc perfectum
matrimonium, in casu enim, quo propter adulterii crimen
ab altero coniuge comissum coniux innocens
nolens amplius cohabitare nocenti profitetur
religionem, negatur consensus, et ne dicas negari consensum
actualem, manere tamen habitualem, duo ponitur
et positivus dissensus, qui proin excludit habitualem
consensum, negatur ex utraque parte mutuo obligatio,
haec enim in illo per adulterium, in illa vero per pro
fessionem religiosam tollitur, negatur ius petendi aut
reddendi debiti, solumque vinculum manet post con
sumatum matrimonium ex quo adhuc referuntur ad
invicem ut uxor et maritus. et ex hoc solo
vinculo persistit verum matrimonium, ita ut dispen
sante Pontifice in voto, si vellet alicui coniungi,
non posset valide coniungi nisi suae adulterae, quod
manifestum signum est persistentis matrimonii: relinquitur
ergo quod in hoc morali vinculo fratrum et quiddi
tative consistat matrimonium.

Infertur inter B. Virginem et S. Joseph fuisse perfectum 52
matrimonium, quod tamen nunquam consumabant. ratio est, quia ibi est
perfectum matrimonium, ubi per liberum consensum invenitur coniugale
vinculum indissolubiliter cohabitandi, et in dua vitae
consuetudine retinendi cum remoto saltem iure et dominio
mutuo in corpora, atque huiusmodi vinculum erat inter
B. Virginem et S. Joseph, ut colligitur ex Patribus et
Scriptura. dicit enim Scriptura Math. 1. noli timere
accipere Mariam coniugem tuam, dicit iterum

apud Eum ut profiteretur cum desponsata sibi uxore
praegnante: quod p. nqs dicas ex hoc secuturum
B. Virginem peccasse, nam ut Aug. dicit lib. de Virg.
B. Virgo erat adstricta voto continentiae, damna
bile autem et ptm est adstrictum voto continentiae nubere
imo et velle nubere: si quod B. V. cum S. Joseph
verum matrimonium iniit, sequitur quod peccavit, quia contra
votum continentiae nupsit, hoc autem absit ut dicamus
Sed respondeo, non obstante quod B. Virgo antequam
nuberet votum continentiae haberet, et habens tale
votum nupserit, tamen non peccavit, quia non tam sua volte
quam Dei consilio et mandato nupsit ei, quem pudi
citiae suae custodem divina revelatione novit: sic
quod B. V. continentiam vovit, ut tamen divinae dispositioni
se plene subjiceret, cum quod divino consilio ipsi nubendum
esset, de sua virginitate nupsit secura, et in car
nalem copulam consensit, ut dicitur Can. Beata. 27. q. 2.
non illam appetendo, sed divinae inspirationi in utroque
obediendo, unde quamvis ex parte contractus matrimonii
vere obligata fuit Sancto Joseph exigenti debitum
coniugale reddere, tamen divinitus edocta D. Josephum
nunquam hoc debitum fore petituram, quin potius proprio voto
suae virginitati consensuram, virginitatis suae nullum fore
dispendium resciens, de non usu matrimonii secura
in vinculum consensit, et sic sine omni peccato et cum
continentiae voto revera nupsit.

3. Infertur 2. statim post mutuum consensum in mutua
Christi traditione et potestate per verba de praesenti
expressum ante omnem carnalem copulam cum sola
iustitia et potestatis obligatione in verum esse matrimonium,
adeoque et inter eos veram maritalem convivientem
fore, qui contrahunt animo expresso in copula
non consensuri modo tamen consensum habent Dominium sui Christi

in alterum transferendi ipsum ad pstatem et ius
sequitur ex dictis et habet ex veritate matrimonij B. Virginis
3. unum esse matrimonium numero in utroque contrahente
eo quod matrimonium habeat naturam contractus, qui non potest habere
unus nisi inter duos, cum pactio sit duorum plurium
de eodem. 4. coniuges contrahere 2plicem obligationem
unam reddendi sibi ex iustitia debiti coniugalis, et
hoc oritur ex iure et dominio, quod uterque coniux ex
vi contractus matrimonialis accipit in corpus alterius, alterum
matrimonium semel contractum et consumatum nequaquam solvendi,
hoc oritur ex fine, ad quem ex sua natura matrimonium
dirigitur, qui est perfecta prolis generatio et educatio, de hoc
amplius sect. sequente. obtinens quae hic fieri possunt
aut speciale difficultatem non habent, aut militant simil
contra rationem secundi, unde differunt in sectione 4ta

Sectio 2.

Quodnam sit obtum et finis Matrimonij et An Poligamia sit licita?

obtum finale Matrimonij est mutuum vinculum sdm quod vir refertur ut maritus ad uxorem et femina ut uxor ad maritum, et quidem per ordinem ad tria bona matrimonij, quorum ~~[illegible]~~ primum est vinculum seu inseparabilitas in qua sistit ratio secundi, alterum fides, ut sc. uni viro fidem servet, sive in prolis generatione sive in bona domesticatione, ita est vicissim de viro. 3tium est bonum prolis generandae, haec tria matrimonij bona ipse Proto parens inculcavit Gen. 2. quando enim dixit hoc nunc os ex ossibus meis et caro de carne mea quamobrem relinquet homo patrem suum et matrem, ostendit matrimonij vinculum, quando vero dixit et adhaerebit uxori suae debita fidem manifestavit, quando unquam

54

addidit et erunt duo in carne vna; bonum prolis
reuelauit, hæc ergo tria bona matrimonij sunt, quorum
fidelis et integra consideratio et conseruatio obtinet
et finis matrimonij, causæ vero institutionis matrimonij prin
cipales sunt duæ sc. susceptio prolis educandæ
ad cultum Dei, hinc dicitur crescite et multiplicamini
et 2do evitatio fornicationis, unde Apostolus 1. Cor. 7. ait:
propter fornicationem vnusquisque habeat suam uxorem et
vnaquaeque virum suum, quod illa causa sententiaria et principalior
est et iam declarata ante praeteritum, ista vero secundaria
est et permissa post praeteritum. sunt et aliæ quædam causæ
auidentes pax reipublicæ, bona domesticatio,
diuitiæ, hæreditates etc.

Ad alterum in titulo quæsitum supponitur
tamen extra omne controuersia pluralitatem virorum
simul sub vna uxore omnino Matrimonij naturæ aduersari
et tam fini sententiario, qui est prolis procreatio, quam secundario
qui est pacificia domesticæ familiæ gubernatio re
pugnare: constans enim philosophorum assertum est, quod diuer
sorum virorum hæterogena seminum mixtio pro
creationem prolis vel omnino impediat, cuius exemplum
est in meretricibus, quæ ob eiusmodi diuersorum seminum
mixtionem omnino steriles efficiuntur, vel saltem ea
periclitatur: insuper per ipsam reddit incertus
Pater, cum a pluribus cognita scire nequeat
cuiusnam proles illa sit, dum tamen patri potissimum
cura prolis incumbat, ipsa et proles vnitatem
carnis desiderat, vnde eius procreatio virorum
pluralitatem refugit: propterea in pluralitate
gubernantium pax domesticia seruari non potest,
quare et Aristoteles dixit non esse bonam principatum
pluralitatem etc. ubi autem virorum pluralitas est plura
litas gubernantium, refragatur ergo paci domesticæ
pluralitas virorum, hæc omnia amplius confirmant
ex eo, quod in nulla unquam lege apud nullam
gentium ~~paru~~ barbara natione hoc auditum sit

pluralitas virorum sub vna uxore est contra naturam matrimonij et tam finem sententiarium, qui est procreatio prolis, quam secundarium, qui est pacificia familiæ domesticæ gubernatio.

permissum quod una fœmina simul plures viros habeat, unde hoc omnino contra legem videtur esse naturæ, conformiter S. D. in 4. dist. 33. q. 1. a. 1. ad 7. ait: unam uxorem habere plures viros est contra propriam legis naturæ eo quod per hoc quantum ad aliquid totaliter tollitur et quantum ad aliquid impeditur bonum prolis, quod est principalis matrimonij finis: in bono enim prolis illegitur non solum procreatio, sed et educatio: ista autem procreatio prolis etsi non totaliter tollatur, quia contingit post impregnationem suam iterum mulierem impregnari, tamen multum impeditur, quia vix potest accidere, quin corruptio accidat quantum ad utrumque fœtum vel quantum ad alterum. Sed educatio totaliter tollitur, quia ex hoc quod una mulier plures maritos habeat, sequitur incertitudo prolis respectu Patris, cuius cura necessaria est in educando, at ideo nulla lege aut consuetudine est permissum unam uxorem habere plures viros. ita S. D. qui et in 3. contra Gent. c. 124. hanc veritatem ex instituto tradit, quem vide.

Licita est poligamia successiva, non autem simultanea

At nota, quia dixi simul: nulla enim lege prohibetur 56
eandem mulierem mortuo uno marito posse nubere alteri, neque pro hoc militant rationes adductæ, cum sic neque prolis generatio impediatur, nec certitudo educationis per patrem periclitetur, nec et bona domesticatio vitietur, unde omnino licitum est uxori mortuo viro alteri nubere, quod et apostolus multis locis asserit sufficit hic ibid. 1. Cor. 7. mulier alligata est legi quanto tempore vir eius vivit, quod si dormierit vir eius liberata est, cui vult nubat tamen in Domino, et a potiori hoc licitum est marito, ut mortua sua coniuge alteri nubat, et sic successive plures uxores habeat, quod et praxi Ecclesiæ confirmatur. non quod hic quæritur de poligamia successiva sed de reali et simultanea, an nimirum eidem marito licitum sit simul ac semel habere ~~plures~~ plures uxores? Sed adverte, quod neque hic de quacunque licitate quæritur, sed de ea, quantum est de natura matrimonij

seu an pluralitas uxorum sub eod viro simul ac sel
n̄ adversetur naturae coniugij, nemo eñ in Chrna lege
dubitat, qn positiua lege haec uxorum pluralitas
prohibita sit, nam de poligamia illicitate in
N. L. tridt. sess 24. Can. 2. ait. si quis dixerit
licere Chrnis plures simul habere uxores et hoc
nulla lege dna esse prohibitum, anathema sit,
et colligitur eadem veritas ex scriptis sacris
Math. 19. Marci 10. Luc. 16. ubi Chrus Machum
et adulterum vocat, qui dimissa propria uxore
et fornicationis causa aliam ducit, siltr et uxor
si dimisso viro alteri nupserit, adulterij
crimine notatur, nulla aliam ratione talis mecharetur
l adulter dici poet, si poligamia licita foret
cum pter ea quam dimisit a thoro dimisit ex
iusta causa, alteram simul assumeret, et sic hac
ratione tm poligamus efficeretur: isto go Dni verbo
apertum est in lege Chrna poligamia seu uxorum
pluralitas interdicta et prohibita esse, qd ipsum
utrumque ius tum Can. tum civile ostendit, qd matrimonium
unius cum una coniunctione definit: Dnque et plures
rationes quincunt, quarum tn hic una tm ponit
sc. qd poligamia tollat significationem simtlem matrimonij
Chrnorum sc. unione Chri cum una Ecclia, et unione
verbi cum una natura hna, quae unitas significari nequit
ubi coniunctio unius cum pluribus simul habere con:
tingit, sed de hoc plura post apertum.

Lege dna prohibitum est Chrnis plures habere uxores simul.

7 Hic go quaeritur n̄ qid in lege Chrna licitum sit,
sed qid sdm lege naturae, et ipsius matrimonij natura dicendum
sit? ubi notandum est, qd ald dicatur et sit gtra natura
gnris, ald gtra natura speciei, sic vg, magneti quaerit
ex ratione gnris ferri deorsum, at vo attrahere
ferrum ei quaerit ex ratione speciei, unde ferri sursum
est gtra natura gnris magneti, impediri vo, ne

Virum plures habere uxores non est contra naturam genericam et animalis sed contra naturam specificam seu rationale

attrahat ferrum est contra naturam speciei. eam distinctionem oportet fieri in hanc generatione et coniunctione matrimonali, homini enim convenit generare ex parte generis quia est animal, et convenit ei ex parte speciei, ut convenienter et rationabiliter ad generationem concurrat, consequenter homo in generando rationabiliter agere potest contra naturam sed contra naturam genericam contingit sic. in isto animali coitu peccat, et sed contra naturam specificam seu rationale, quam potius sequitur dictamen animalis quam iudicium rationalis: quamvis enim inter ipsa bruta animalia aliquando hoc habeat naturam, ut non fiat coniunctio, nisi unius maris cum una femina, sicut plerumque contingit in coniunctione avium maxime columbae et turturis, tamen alia quodque animalia promiscue vivunt, ut patet in canibus, gallinis etc. ubi per unum masculum plures femellae fecundantur, hinc ergo videtur poligamia seu pluralitas uxorum sub eodem viro in specie humana non esse contra naturam genericam et animalis, cum homo naturaliter aptus sit plures fecundare mulieres, et abstrahendo ab usu rationis non magis fecundare desideret unam quam alteram, unde et hanc quaestionem hic non movemus, quin potius considerando precise naturam animalis in homine dicimus poligamiam homini naturale esse, quod asseramus esse ei contra naturam. at vero hoc in praesenti definiendum, an cum poligamia conveniat homini animaliter agenti, ei et conveniat agenti secundum speciem humanam et rationaliter ita, ut considerando finem et naturam matrimonii non tantum secundum appetitum sensitivum, sed et secundum rationale, et per ordinem ad finem, quem in suis actibus considerare omnino homini convenit tamquam libero arbitrio agenti propter finem, ei sic. Homini aeque convenit habere unam ac plures habere uxores, si enim non aeque conveniat, sed ratio dictet uni tantum esse adhaerendum, non duabus aut pluribus, pluralitas uxorum erit contra legem

naa hna n̄ gnrica sd specifica, ius en̄ naale
e qd naa oia aalia docuit, naa am̄ dictat
aalia cuius sdm mdu sua spei gueniente,
inde e qd sicut supra diximus, et bruta ani
mantia aliqdo coniungunt vnu tm̄ vni tm̄, aliqdo
vo vnu coniungit pluribus.

3. 8. Not. hic iterum, qd matrnium pit gsiderari
rptr smo ut e in offm naa n̄ gnrica, sed
specifica, seu ad ppagandam spee hna sdm dictamen
recte raois, et 2do qtnus obtinet raone signi et
scmti vnionis chri cu Eclia, et verbi cu naa hna.
certu am̄ ex supra dictis ee vidt, qd poligamia
seu pluralitas uxoru sit gtra naa matrnij
qtnus sbit raone signi et scmti, nam sic matrnium
ex sua naa exstdit coniunctione vnius cu vna
eqtra vo poligamia infert coniunctione vnius
cu pluribus, repgnat am̄ naale signu coniunctnis
vnius cu vna cu reali coniunctne vnius cu pluribus:
igit extra oe gtrouersia gcedendu videtur
poligamia aduersari naae matrnij sdm qd de
Deo Aplus ait: scmtm hoc magnu e, Ego am̄
dico in chro et Eclia. tota go difficultas
trnat ad matrnium sdm qd e in offm naa specifica
siue agentis ex raone in isso et gnraois actu
his notatis sit.

9. Assertio. poligamia seu pluralitas simultanea
uxoru sb eod viro gmuis n̄ sit gtra sma prpia
legis naae, seu gtra inclinaone naae hna qua
e naa aalis, e tn̄ gtra dictamen recte raois
adeoqs gtra lege naale in mdo ~~gtra~~ gueniente
spei hnae, et ideo gtm e ex se, nqm nqs in
veteri lege licita fuit, sd Lamech smus poli-
gamus poligamia inducendo peccauit, tnc

vò ppter duritiam cordis et à Moÿse Israelitis
permissa fuit n̄ grossa. sb his terminis ystm puto
assertio e ono cōcij cum S. D. in 4. cit. dist. 33.
q. 1. a. 1. in 0 et ad 4. et D. Bonaventura
eād dist. q. 2. sb litt. B. eiusdem veritas ex
dicendis magis dilucide patebit.
Rāo 1. partis qd n̄ sit ytra sma principia legis
nāe p e, qia sicut supra dixi, mas hōo sdm
inclinaōne aīale n̄ magis detrahit ad vnam
uxorem fecundandam qm ad plures, cum in hoc scilis
videat sui, cani, gallo cum adeoqs idoneus sit
ad plures fœmellas fecundandas, unde et exutus
raōne, n̄ vna. sd qqt desiderat, imò carnalis
hōo amplius fertur ad plures qm ad vna, qd n̄ eet
si poligamia ytra sma principia legis nāalis foret
nā à ytrario principij smis nāe potius refugit qm
qd ad illd inclinet: go Cd.
Rāo 2. part. qd tn̄ sit ytra lege nāale in mdo
conveniente speci seu qd sit ytra dictamen recte
raōis, e smo, qia illd e ytra ius nāale hoc mdo
sumptum, qd e ytra id, qd hōi in sua institutione hnā
nāe e inditum, eiusmi am e poligamia seu uxorum
pluralitas, hōi en in sua institutione nāe hnā
e inditum, qd sit vna vnius sdm illd gen. 2.
erunt duo in carne vna: go Cd. 2do. ytra lege
nāe sic sumpta e, qd hōo se impossibile obliget, et
qd vni datum e alteri det, sd hōo ytrahens cum vna
uxore sui Cpris pstate ei tradit, ut nesse sit reddere
dbtum cum petierit: go ytra lege nāe sic sumpta
e, si postea alteri pstate sui Cpris tradat, qia n̄
utriqs sml reddere dbtum si sml peterent. 3tio
2dum dictamen raōis e, qd vir et mulier qtm ad
illum actum sint pares: cum igitur uxor ytra lege
nāe faciat si sml pluribus commisceat et hoc

de marito Iniecta erit. 4. poligamia obstat fini, et
saltem ex dario materno sc. pacificae gubernationi familiae
eo quod, ait S. D. loc. cit. in ⊙ non facile potest esse pax
in familia, ubi uni viro plures uxores iunguntur,
cum non possit unus vir sufficere ad satisfaciendum pluribus
uxoribus ad votum, et quia convicatio plurium in uno officio
causat litem. 5. denique de lege naturae est, quod sibi quis
fieri non vult, alteri ne faciat, atque vir nullo modo
vellet, quod mulier ipsius superinduceret alium virum
praeter se, ut patet ex zelo quem habent viri ad uxores
suas, eadem quoque lege ipse deberet, ut non superinducat aliam
mulierem praeter suam sibi assumptam: quod etc.

60 Ratio 3. part. quod quantum est ex se poligamia neque in
veteri lege fuerit licita, quia hoc videtur definiri
ab Innocent. 3. in Cap. gaudemus de divort. dum
ait: nec ubi unquam licuit in simul plures uxores
habere, nisi cui fuit divina revelatione concessum. ita
ille. confirmatur ex glossa, quae in genesis 4tum
dicit de Lamech qui primus erat poligamus: quod primus
contra morem et naturam adulterium commisit: subsumo
atque adulterium nulla unquam lege fuit permissum seu
licitum quod etc. Sillte de eod. Lamech loquitur Nicolaus P.
relatus in Can. an non 24. q. 3. ubi rescribens
Lothario Regi, qui ausus est duas simul uxores
accipere ait, an non districta ultione feri
endus est, qui in duabus uxoribus adulterium
Lamech et flagitium imitatus esse dignosceris?
quod Deus non nisi post 77ten generationes suo salutifero
adventu delevit, cum Cain fratricidium 7tma
generatione aquis abolitum sit cataclismi. vade
et constat de gravitate peccati Lamech. eadveritas
clare insinuatur in ipsis Domini verbis Math. 19.
ubi interrogatus a Pharisaeis, an liceret

uxore repudiare, respondit non licere, dicens: quia
qui fecit hoie ab initio masculum et foemina
fecit eos et dixit: propter hoc dimittet homo patre
et matre et adhaerebit uxori suae et erunt
duo in carne una. Atque ita non sunt duo sed unus
caro, quod quo Deus coniunxit homo non separet. Et
cum instarent Pharisaei moysen permisisse libellum
repudij, Dnus tota causa ad primam institutionem
revocans ait, ad duritiam cordis vestri permisit vobis
dimittere uxores vestras, ab initio autem non fuit sic etc.
Quibus verbis 4 videntur certa, primum, quod Deus
coniunxerit foemina et mare, 2. quod ab initio
non licuit repudiare sed coniuncta. 3. quod sic Deus
coniunxit masculum et foemina, ut sint duo in
carne una, et 4. quod homo non habet potestatem se
parandi, cum et quod Deus coniunxit: inde ergo infertur
quod cum Poligamus dividat et separet carnem suam,
ne sint duo in carne una, sed potius faciat, ut
unus sit in pluribus carnibus, poligamia iam ab initio
fuerit illicita, et contraria primaeva institutioni
matrimonij a Deo facta, adeoque quantum est ex se semper
fuerit illicita. ex quo et patet 4ta pars sc. poliga
mia non esse concessa in V. L., sed permissa, de hoc
ait Dnus ad duritiam cordis vestri permisit vobis
Moyses dimittere uxores vestras, unde Chrysostomus
super Math. ait. Bene dicit quod Moyses hoc
permisit, non praecepit, quod enim praecipimus semper volumus,
quod enim permittimus nolentes indulgemus, quia mala
volente hominum ad plenum prohibere non possumus, permisit
ergo vobis facere mala, ut ne faceretis peiora:
ergo hoc vobis permittendo, non vobis Dei iustitia
demonstravit, sed a peccato abstulit culpam pec
candi, ut quasi secundum legem agentibus vobis peccatum
vestrum non videatur esse peccatum. ita ille. audit

D. Hieronimus in eund locum dicens: nunquid pt Deus
sibi ee contrarius, ut ald ante iusserit, et sntia
sua novo frangat imperio? n ita sentiendum e
sd Moyses cu videret ppter coniugum rdarum desiderium
quae illis ditiores, iuniores et pulchriores eant,
suos uxores inrfici aut mala vita ducere,
maluit indulgere discidium, qm odia et homi
cidia perseverare: sml qs considera, qd n dixit
ppter duritiam cu pmisit vobis Deus sd Moyses,
ut iuxta aplum consilium eet hois n imperium Dei.
ita D. Hieronim. qui etsi loquatur pcipue de divortio
tn consqter loquitur et de poligamia illicite.

2. Sed quid ergone oes poligami peccabant, aut n
ni inr suo assumpta verum matrnium incredebat?
Ante responsione nota, qd cu Poligamia n sit
contra smarios matrnij fines, sc. contra procreaone
prolis et remedium libidinis, sd sit solum contra finem
rdarium sc. bonum pacis domesticae, cui praeponderare
pt alter finis v.g. propagandae spei, ampliandae
fidei cu Deo quoqs competat absltum dnium in oia cpra
institutio et matrnij in monogamia sit p positiva
tm Dei volte p protoparente tm indicatam
qdo dixit adhaerebit uxori suae et erunt duo
in carne una cu nil impediat, qn Deus ex altiori
quodam fine per internam inspiraone antiquis poli
gamis Patriarchis volte sua explicarit, et in
monogamia lege dispensans poligamiam ad tempus
indulserit, idqs revera factum ipsa Patriarcharum
sanctitas comendat, quos a sma matrnij institu
tione n temerite sd dna inspiraone deflexisse
credendum e, unde et respdeo, qd sancti Patriarcha
+ poligamiam n peccabant, qia n sua volte,
aut libidine plures uxores ducebant, sd Dei
inspiraone ad sgfanda varia mysteria N. T.,

quae mysteria. vide apud S. Bona, loc. cit.
q. 3. sub litt. C. cumque facta Sumorum Patrum
posteriti transeant pro regula agendorum, probabile
esse arbitror Deo permittente eiusmodi consuetudine
poligamiae involuisse non tantum apud Israelitas, sed
et apud gentiles, ex qua consuetudine tam Israelitae
quam gentiles a peccato excusantur, donec per Dni Verbum
vinculum matrimoniale ad pristinam et suam institutionem
iterum reduceret. vide S. Dre, S. Bonaventura
locis cit. Bellarm. de sacramento Matrim. lib. 1
c. 11.

Similiter de valore matrimonij pro tunc sic videtur 63
dicendum, quod ex quo Deo in lege monogamiae ad
tempus placuit ex altiori fine dispensare, mat-
rimonij vinculum ligabat maritum respectu singularum
coniugum, quae assumptae sunt cum consensu suae coniugis aut
in quantum prior coniux ex potestate sibi facta dissen-
tire non valuit. ratio petitur ex ipsa natura contractus,
qui valide in tantum cum pluribus iniri potest, in quantum
lege non interdicitur, aut in alterum contrahente in-
iustitia non committitur, atque supposita dispensatione
Dne in monogamia, supposito et consensu prioris
coniugis et positivo, et quia dissentire non valet,
contractus matrimonialis poligamus nec lege interdicitur,
nec in alterutrum contrahente iniustitia committitur:
quo et cum pluribus foeminis valide initur, sicque
matrimonij vinculum maritum ligabit respectu singularum,
dixi autem cum consensu suae coniugis, aut in quantum ipsa
dissentire non potest, cum ea sit ratio matrimonij
ex primaeva sui institutione, ut sicut vir habet plenam
potestatem in mulierem, ne superinducat alium virum,
ita et mulier in virum habet plenam potestatem
ne superinducat aliam mulierem, quantum supposita

dispensaõne in lege monogamiæ vir cũ 2da de
traditione sui cpris valide gtrahat, nescũ mulier
sua parte suæ pstatis remittat, et in 2da
assumptne gsentiat, sicut Sara gsensit in
assmptne Agar, q̃ ẽ alicuj totalr et in re
devictũ ẽ, alteri ~~in~~ licite aut valide devinci
ñ pt, ni cũ eiꝰ gssu. ~ obiectiones qnm
ex dictis facile solui poterunt, hic nullas adducã.
Quare sit.

Sectio 3.

An et respectu quorũ sit aut fuerit præceptũ
de gtrahendo Matrimonio?

4. Reiecto priori sectne errore Lutheri, qui testante
Bellarmino lib. 1. de Matrimo. poligamiã ñ aliter
nj raõne scandali apud infideles iminentis s. chrãq
pluribꝰ nuberet, prohibitã, adeoqꝫ absente scandalo
et in N. L. licitã ẽ gtra expressũ Dñi verbũ, qui
aliã duxerit, mechatꝫ Math. 19. dicere ñ erubuit,
quã Lutheri sntia postea secuti st Anabaptistæ
ut testatꝫ Kemnitiꝰ in 2. p. examinis ubi et fatetꝫ
hoc à tridc. recte damnari, unde et nolens volens
Kemnitiꝰ gvincitꝫ fateri suũ Archiprophetã Lutherũ
iure fuisse à tridc. damnatũ, cũ et in eod errore
fuerit, imo à Nicolaõ uno ex sns 7 Diaconibꝰ
suscitatũ resuscitauit, unde gtra Lutherũ pcipue
tridc. ibũ Canone formauit cũ hoc inquã, errore
relicto supponimꝰ et gtra hæreticos dicentes
matrnij authore fuisse Dæmone, cuiꝰ hæresis
author fuit Saturninꝰ Simonij Magi discipulꝰ
qd matrnij author sit ipse Deꝰ ita uno evidenter
Math. 19 chrꝰ referens ibd genesis, ppter hoc
relinquet hoõ patre et matre et adhærebit

uxori suae et erunt duo in carne una sic con
cludit, quod quo Deus coniunxit homo non separet, unde
ratio est quia ille est author matrimonij qui masculum
et foeminam coniunxit ad multiplicandam speciem humanam
hic est finis Matrimonij est, atque mare et foemina Deus
sic giunxit secundum cit. locum Math. ubi et dicit, qui
fecit homines ab initio, masculum et foeminam fecit
eos et dixit propter hoc quod igitur matrimonij author est
ipse Deus, hoc quo supposito hic quaerimus, an et quando
sit aut fuerit praeceptum matrimonium contrahendi.
Assert. constat praeceptum non solum positivum divinum, sed 65
et naturale de contrahendo matrimonio et eius usu, quod
etsi ab initio mundi et post diluvium obligabat
omnes in communi et quosque in particulari, tamen multiplicato
genere humano et terra sufficienter repleta non est obliga
torium respectu singulorum in particulari, sed tantum respectu omnium in
communi, ita communiter DD. cum Magistro in 4. dist. 26.
ratio autem utriusque praecepti divini et naturalis sic ostendit
praecepit Deus primis parentibus gen. 1. crescere multi
plicari et replere terram, crescite inquit, et
multiplicamini et replete terram, atque haec multi
plicatio non est naturaliter possibilis, nisi per usum matrimonij
seu actum coniugalem: igitur Deus positivo praecepto prae
cepit, ut homines coniungerentur matrimonialiter. naturale
autem praeceptum habet, quia unumquodque naturaliter appetit conser
vationem suae speciei, unde ab authore mundi unicuique
inditum est semen secundum genus suum: quo et homo naturaliter
appetit conservationem speciei suae, quare et ipsi inditum
est semen, facta est sexuum distinctio, quae non alium re
spicit finem nisi generationem, inde et in genesi dicitur
faciamus ei adiutorium simile sibi, hoc est, ut
patres interpretantur, faciamus ei adiutorium ad gene
randum simile sibi, neque enim mulier in alio adiu
torium est viro nisi in generatione, in aliis autem
magis potest iuvari maribus quam foeminis: igitur et homo

ex ipso instinctu naõ principit generare sicut principit
suam speciem conservare, quam conservare non potest nisi per gignitionem
maris et feminae in qua matrimonium et eius usus consistit,
igitur non solo positivo Dno praecepto, sed et naturali hoc ob-
ligat contrahere matrimonium et eo uti.

56. Ratio am. quod hoc praeceptum ab initio mundi et post
diluvium obligabat omnes in conjugi et quousque in particulari
sumitur ex ipso fine praecepti, qui est multiplicari
et replere terram: cum enim tunc essent paucissimi
homines, nisi singuli et omnes matrimonio iungerentur, nimis
difficulter humana species propagata et terra fuisset homine
repleta, cum igitur intentio praecepti fuerit multiplicatio
humanae speciei et universae terrae repletio, videtur eo usque
cunctos homines hoc praecepto fuisse ligatos quousque
terra fuerit moraliter homine repleta. unde communiter
tenent DD. quod eo tempore non fuisset licitum vovere
castitatem, neque emissum votum obligasset, quia non fuisset
de meliori bono: sed quando homo rationabiliter potuerit
iudicare terram esse moraliter repletam, adeoque necessitatem
propagandae speciei et contrahendi matrimonii desiisse
recte dicit Amicus disp. 1. sect. 4. prudentis iudicio
fuisse committendum. Tunc moraliter satis repleta terra
non cessavit omnino obligare praeceptum contrahendi matrimonium,
nec est sublatum aut revocatum, ut cum Scoto in 4. dist. 26.
§. ad solutionem Divo Bonaventurae eadem dist. q. 3.
sub litt. C. aliqui docent. D. Bonav. in ⊙ sic ait,
praeceptum de usu matrimonii fuit naturale, quia quamdiu
pauci erant dictabat ius naturale, quod multiplicanda
esset proles ad cultum Dei, sed cessante illo statu
cessabit praeceptum. ita ille.

57 Ratio nostra est, quod quamdiu stat finis praecepti, stat et
ipsum praeceptum naturale, sed multiplicata moraliter species
humana adhuc stat finis praecepti de contrahendo matrimonio
non quidem eodem modo, nam antea stabat ad augendam speciem
postea vero stat ad conservandam speciem sic auctam,

cum enim homines sint mortales et de die in die mi-
nuantur, nisi continua esset aliquorum generatio, brevi
tempore tota species humana periret, quatenus quo eadem species
secundum praeceptum legis conservetur, semper est necessaria aliqua
generatio, consequenter et praeceptum de contrahendo matrimonio semper
urget, nec est sublatum aut revocatum, non tamen urget
respectu singulorum in particulari, sed duntaxat respectu omnium
in communi, adeoque aliquorum indeterminate, conformiter
S. D. dist. 26. q. 1. a. 2. ad 2. ait. praeceptum illud
de contrahendo matrimonio non est revocatum, nec tamen ob-
ligat unumquemque, nisi illo tempore, quo paucitas
hominum exigebat, ut quilibet generationi vacaret. ita
S. Doctor.

Infertur quod et post adventum Christi et in L. g. existat 65
et urgeat praeceptum de contrahendo matrimonio non tamen ob-
liget omnes in particulari, sed tamen aliquos et indeterminate
in particulari, omnes vero in communi, unde non obstante naturali
lege conservandi propriam speciem, tamen Apostolus 1. Cor. 7. recte
dixit, qui non iungit matrimonio virginem suam melius
facit, recte et virginibus in caelo speciale praemium
dabitur sc. aureola. Omnes. ratio est, quia et
in L. g. necessaria et a Deo intenta est conservatio
speciei humanae, quatenus Ecclesia augmentetur in filiis fidelium
unde in vim sumpti a Deo est elevatum matrimonium
atque nequit naturaliter conservari species humana, aut in filiis
fidelium augmentari Ecclesia, nisi quotidie et sit
quaedam generatio, sicut in opposito quotidiana per mortem
est hominum corruptio, ubi autem necessaria est generatio, ibi viget
praeceptum de contrahendo matrimonio: quo et in L. g. existat
et viget praeceptum de contrahendo matrimonio non tamen respectu
singulorum in particulari: in tantum enim urget praeceptum de
contrahendo matrimonio, in quantum necessaria est ad conservationem
humanae speciei generatio, atque ad hanc conservationem non est necessaria
generatio singulorum, sed sufficit, si aliqui ex omnibus generent,
ut patet experientia, cum non obstante tanto virginum numero
ex utroque sexu adhuc ubique terrarum summa sit

populorum multitudo plures enim generantur ex uno, et sic singulorum generandi cessat obligatio. — Ex quo

9. Eruitur recte per aplum dictum, qui matrimonio iungit virginem suam bene facit, qui vero non iungit melius facit, cum esse in lege gratiae propterea de contrahendo matrimonium ad propagandam et conservandam speciem sit ratione substantiae in individuo indeterminatum, contrahere matrimonium ex se nemini potest esse prohibitum, et ideo secundum legem facit, qui virginem suam matrimonio iungit, secundum legem autem facere, est bene facere: ergo cum autem lege substantialiter et integraliter completa quis suae libertati relictus eo melius faciat, quo eminentiore et perfectiore statu eligit, et sine omni ~~studio~~ dubio status virginalis sit eminentior statu matrimonii, unusquisque enim tanto perfectior est, quanto ab animalis concupiscentiae actu remotior existit, atque ab animalis concupiscentiae actu remotior est status virginalis, quam status matrimonialis, ergo igitur aperte sequitur, quod qui virginem suam iungit matrimonio bene facit, quia nuptiae sunt honestae, at vero qui eam non iungit, melius facit, nam status integritatis ~~[illegible]~~ praeponitur statui corruptionis. —

10. Solent et Theologi disputare an eo casu quo soli religiosi, aut tantum pater et filia essent in mundo, esset quoque propterea de contrahendo matrimonio et generando? Negant aliqui, aliqui affirmant, ratio negativa est, quod in tali casu credendum foret finem mundi adventare, ac proinde cessare usum Matrimonii. ratio affirmativa est, quod non sit nostrum iudicare quando futurus sit finis mundi, adeoque nisi in tali casu aliud per revelationem innotesceret, standum esse proposito naturali de propaganda specie et non obstante voto nuncupato Deo, cum ad tale casum non videatur Deus votum acceptasse, cum votum eiusmodi esset contrarium contrarium legi.

in hoc tn̄ n̄ e simile de poligamia sicut priori sectione
diximus, eo qd poligamia obsistat ipsi naē et sgfcaōni
matrnij fidelium, hbt eñ supposita dna volte gtractu
matrnij in vim scmti elevante, matrnium fidelium naāli
sgfare misterium incarnaōis verbi cu vna naā hnā, et
Chri cu vna Eclia, ut proin recte arguat Dnū n̄
obligare ad generandū cu dispendio tanti mysterij, imo
ipsum tanti mysterij dispendium sufficit onō raō e inducendi
de iminente fine mundi, quia scmta st signa stabilia
pro stabilite relignis cuius st scmta, ut diximus de scmtis
in gnre, adeoqs cu religio Chrna usqs ad fine mundi
sit duratura sdm ea, q diximus de Eclia, qdo eiusmi
casus eveniret, iminentis finis raō onō quincens hbret.
hoc de prpto gtrahendi matrnij sit

Sectio 4.

An Matrnium fidelium sit L. g. verum scmtm
à quo, et qndo institutum?

Matrnium fidelium ee scmtm negarunt haeretici antiquij
negarunt et moderni lutherani et Calvinistae,
dicentes matrnio n̄ magis scmti raōne guenire, qm
Agriculturae, Sutoriae &c. imo Lutherus in sua
insania eo usqs involuit, ut gtraria sntia vo-
caret puerile, an bē? hic videndum e. ex catholicis
vnus Durandus e, q 1mo simpli matrnio denegavit
scmti raōne, postea vō tu cōuni Thlgorum assu
que suo tpore de verite huius scmti fuisse ipse testatur
in 4. dist. 26. q. 3. tu et defione Lucij 3. Papae
quae hbt cap. ad abolenda de haeret. coactus in
posteriori editne scmtm ee gcessit tn̄ n̄ plene sdm
qd oportuit, sd matrnij scmtm ad alia scmta n̄ nij
aequivoce dici scmtm asseruit, unde et eu in sua
sntia adducit Kemnitius, dicere tn̄ oblitus e Kemnitius
fallacitr, qd ibid Durandus asserat se docere gtra
cōue Thlgorum, ex quo Durandus ei parum patrocinari
prit. igitur pro assertne notdu e, rplex ee fndmtm

quo solet Eccl.ia niti ad orthodoxas veritates de
finiendas, scriptura sc. sacra et traditione, q. tu
per Patres tu per peculiares ritus continuata serie
annorum nobis inotescit. Sit

72. Assert. Matrimonium fidelium est verum Sig. sanctum
a Christo Domino institutum repraesentans mysterium con
iunctionis Christi et Ecclesiae per gratiam et charitatem, est
catholica sententia in variis ~~et~~ Conciliis et Pontificum
decretis definita a Patribus semper tradita, a scriptura
insinuata, et ratione intenti scriptura suffulta.
De Matrimonio enim loquens ~~trid.~~ Florentinus in decreto
et per singula sancta discurrens §. 16. ait. 7tum
est sanctum matrimonii, quod est signum coniunctionis Christi
et Ecclesiae secundum Apostolum dicentem sanctum hoc magnum
est, ego autem dico in Christo et Ecclesia. ita Florentinus
concordat Trid. in prologo Divinae de sancto
Matrimonii sess. 24. dicens: cum igitur matrimonium in lege
Evangelica veteribus connubiis per Christum gratiam praestet,
merito inter novae Legis sancta numerandum sancti
Patres nostri, Concilia, et universalis Ecclesiae traditio
semper docuerunt. postea vero contrarium docentes
anathematizans Can. 1. ait. si quis dixerit matrimonium
non esse vere et proprie unum ex iis Legis Evangel.
sanctis a Christo institutum, sed ab hominibus in Ecclesia
inventum, neque gratiam conferre: anathema sit. ita
Trid.

73. Eandem veritatem antea tradidit Lucius 3tius, qui floruit
anno 18. sic ait in Cap. ad abolendam de haeret.
versos qui de sancto Cypriano et signis D. N. J. C. et
de baptismate, seu de peccatorum confessione, matrimonio et
reliquis Ecclesiae sanctis aliter sentire aut docere
non metuunt, quam SS. Romanae Ecclesiae praedicat et
observat, quod vinculo perpetui anathematis inodamus,
ita Lucius consonat Ambros. l. 1. de Abraham

c. 17 dicens: cgscimus veluti Praesule custodemque
coniugij esse Deum, qui non patiatur alienum torum polluj,
et si quis fecerit, peccare eum in Deum, cuius legem
violat gratiam soluit, et ideo quia in Deum peccat,
sancti caelestis amittit consortium, consentit Aug. lib.
de bono coniugij c. 18. dicens, in nostratum quippe
nuptiis plus valet sanctitas sancti quam fecunditas
uteri et c. 24. ait: bonum nuptiarum omnes gentes,
atque omnes homines in causa generandi est, et in fide castitatis,
quod autem ad populum Dei pertinet et in sanctitate sancti,
per quam nefas est et repudio intercedente alteri nubere
dum vir eius vivit, nec saltem ipsa causa pariendi,
quae cum sola sit, quam nuptiae fiunt, nec ea re
non subsequente propter quam fiunt, soluitur vinculum nuptiale
ni morte coniugis, quemadmodum ~~sibi ord~~ si fiat ordinatio
cleri ad plebem congregandam, etsi plebis congregatio
non subsequatur, manet tamen in illis ordinatis sanctum ordi
nationis. ita Aug. id tradidit Leo 1. qui floruit
anno 440 et plurimi alij ~~vel~~ vetusti Patres de
quibus vide Bellarm. lib. 1. de Matrim. c. 3.
Amicus disp. 2. sect. 1. Cajmon. Quod hic tamen adhuc
accipit authe S. D. in 4. dist. 26. q. 2. a. 1.
in 0 sic ait: sanctum importat aliquid remedium
sanctitatis homini contra peccatum exhibitum per sublimia signa,
unde cum hoc inveniatur in matrimonio inter sancta
computatur. ita S. D. cum quo sentiunt omnes Theologi
in eadem dist.

Eadem veritas in scriptura S. manifestatur, loquens anno 74
Apostolus de matrimonij vinculo propter quod relinquet homo
Patrem suum et matrem, et adhaerebit uxori suae
Ephes. 5 ait: sanctum hoc magnum est, Ego autem dico
in Christo et Ecclesia, id est, matrimonium de quo locutus
sum vobis, magnum sanctum est, quia dico vobis esse
signum rei sacrae, quod est coniunctio Christi et
Ecclesiae, textus omnino clarus, matrimonium signum rei
sac. esse et sanctum. Si insurgunt contra hunc

locum haeretici nri tporis cum luthero, qui in pro-
ludio de captivitate Eccliae Babilon. oe adhibet
conatu, ut persuadeat to sctm in hoc textum
ptinere ad matrnium, sed ad ipsa coniunctione
Chri cum Eccliae, qsi sc. ipsius illius apostolici dicti n
est, matrnium ee magnum sctm repraesentativum
coniunctnis Chri cum Eccliae, sed coniunctne Chri
cum Eccliae ee magnum mysterium: tale e ait Lutherus,
qd pstante loco dir, erunt duo in carne vna
sctm hoc magnum e; qd illi /: catholici :/ de mat-
rimonio dictum putant, cum Paulus ipse de Chro
et Eccliae ea vba induxerit, et se ipsum clare
exposuerit dicens, ego am dico in Chro et Eccliae.
eue qm gcordant Paulus et illi: Paulus sctm
magnum in chro et Eccliae se pdicare ait, illi vo
in masculo et femina pdicant: Chrus itaqs et
Eccliae mysterium, id e, res secreta et magna e,
quae qdm figurari p matrnium ceu reali quadam
allegoria potuit et dbuit, sed matrnium n hinc sctm
dici dbuit. ita Lutherus. Raõ am haec dicendi
sive lutheri sive suorum e 3plx. 1a qia nullum
mysterium e, aiunt, qd in matrnio mulier viro
coniungat. 2. qd n hbt vnrsa scriptura sacra
hoc noen sctm in ea sgfaone, qua noster usq.
3. qd deest et institutio et dna pmissio. haec
tria movebant Lutherum scribere gtra Thlgos
et veritte sctmti matrnij.

5. Contra hanc am lutheri calumniam dicendum e
qd Lutherus ono leviter procedit sctmti appellaone
a matrnio rapiens et gtra mente apostoli ad
chrum et Eccliae detrudens, ut gsideranti totum
illud caput Ephes. 5. patebit, toto en illo capite
aplus vicissitudine offorum coniugalium explicat,
qd vir dbat diligere uxore sicut Chrus dilexit

Eccliæ, qd mulieres viris suis subditæ ee debant
sicut Deo, quem vir caput e mulieris, sicut Chrs
Eccliæ, qd viri debant diligere uxores suas ut
cpra sua et hoc pbat p verba Protoplasti dicentis:
ppter hoc relinquet hoo patre et matre sua et
adhærebit uxori suæ et erunt duo in carne
una, statim qd subiungit, scmtm hoc magnu e in
chro et Eccliæ: quis quæso si fideliter gtextu
gferat, n gsi et violenter raptus illgat Aplu
dicere, vinculu illd matrimoniale ppter qd Adam
dixit relinquet hoo patre et matre, et
adhærebit uxori suæ, et erunt duo in una
carne, repræsentare et sgfare indissolubile
coniunctione chri cu Eccliæ, adeoqs huius
mysterij magnu ee scmtm, mxime si pterea
sciat, hanc ee oiu Patru interpretaone, hanc
oiu thlgoru explicaone, si et noscat supr hoc
defione Eccliæ existere, sicut hæc oia Lutheru
n potuerunt latere, imo hoc gsi evidenter
in ipso textu ostdit, n en dicit Aplus scmtm hoc
magnu e Chrs et Eccliæ, sd dixit magnu e
in chro et Eccliæ, ut ono evidens videat
Chru et Eccliæ ee trnos ad quos sgfandos et
exprimendos matrniu a Chro e evectu, ono
go leviter procedit Lutherus.
Nec et eius raones urgent, n sma, qia matrniu 76
sdm Aplu n dir scmtm seu magnu mysteriu
sbtive, sd trnative et sgftive, raone rei qua
sgfat sc. coniunctionis Chri cu Eccliæ p graa
et charite, id ono obijci prit de aliis scmtis
Luthero, qdna en mysteriu aliqua ablui vndis,
plane n maius qm muliere coniungi viro, et
tn illa ablutio in bptmte e scmtm n ppter se
maale spectata, sd ppter sgfaone passionis
et resurrectnis Dnicæ. id e de matrnio.

n̄ 2da, esto eñ versa scriptl. aliàs nōen scmti
n̄ assumat in ea sgfaōne, qua noster usus hbt
seu qtnq e signu rei sacra, qua sctfcans hōies
nulla dñ raōne seqit, qd gō nec in hoc loco ea
sgfcaōne hbat, qn potiq in hoc loco hanc sgfcaōe
hbre ex scripturae qtextu, ex Patru authe
ex Conciliorū defiōnibq patet. n̄ et 3tia
matrnium â Dno Deo ee institutu in Paradiso
in qtm e in offmnāa ex dicti, qstat, ad hoc
am, ut sic institutu in N.L. raōne et hbt
scmti, n̄ rqirit simplr noua institutio sdm
institutio sdm quid, ut sc. sgfcet re sacram
grāa qs qferat, hoc am â Chrō Dno ee factu
etsi scriptl. explicite n̄ meminerit, tn qstans
ab apostolis usqs ad nos tradio asseruit, et Patru
ac Conciliorū decreta definierunt, imò et
in illo ipso apostoli textu illgit scmtm hoc
magnu e qd signu eñ scmtle quenit sgfato
qtm pt, atq sgfatu huiq scmti e coniunctio
Chri cu Eulia per grāa et charite: cu igit
matrnium in suo vinculo sit huiq signu, recte
colligit, qd et maritale vinculu fiat p grāa et
charite, et sic integru illiq textq sensu ee, qd
matrnium sit signu coniunctnis Chri cu Eulia,
quia sicut Chrq et Eulia coniungunt indisso
lubiliter p grāa et charite, ita et vir, et
uxor coniungant indissolubiliter p grāa et charite
ad actu coniugale decentr agendu vinculo ma
trimoniali â Chrō Dno promissa.

77 In vinculo am matrnij inr fideles qtracto grāa con
ferri colligit pmo ex ipsa sgfaōne qm hbt, de quo antea.
2. qd id aplq 1. ad Thimot. 2. ait: mulier salvabit
per filiorū qnraōne, si pmanens erit in fide et
dilectne et sctfcaōne cu sobriete. hoc loco aplq
sicut Bellarm. loc. cit. c. 2. recte explicat,

opponit 4 bona, q̄ mulier in Chrno coniugio accipit
gtra 4 mala, quæ gtractus matrnlis secum adducit,
sc. fid gtra adulterium, dilectne gtra odium et
rixas inr coniuges oriri solitas, sanctfcaone
gtra immunditia et turpitdne ex mbrorum rebellne
insurgentes, et 4. sobriete gtra intemperaia.
ad quæ sic urgeo, si neget in vinculo matrnli
dari graa, n̄ prit dici, undena hæc bona in
Chrno coniugio eveniant, n̄ en evenire pnt et
ex ipso gtractu civili, cum ad bona hæc sprulia
ille n̄ hbat proportne: ono yo ~~[illegible]~~ supposuit
Xplus in matrnli vinculo ex vi suæ sgfcaois
dari graa, per cuius auxilia quis armat 4tor
illis donis gtra 4. illa vitia. 3tio qia hoc
et raō convincit: cum en Chrg instituerit
scmta ad plena fidelium sctfcaone, ibi ono e
dicendus instituisse symbolum graæ, ubi naalr
~~vis~~ maior urget vis carnalis gcupiscia, atq hæc
maior n̄ e, qm in matrnio civili, ubi carnaliter
sexus coniungant: igit ono dicendus e, in hoc de
simbolo graæ Dnus fidelibus suis providisse. hæc
raō gfirmat ex Augstno S. D. cit. dist. 26
a. 3. in argum. Pd gtra ubi ait Augstus dicit
qd matrnium e ægrotis in remedium: Pd n̄ e, infert
S. D., in remedium, nj in gtm aliqua efficacia
hbt: yo hbt aliqd efficaciæ ad reprimenda
gcupiscia: Pd gcupiscia n̄ reprimit nj per graa:
yo gfert in ipso graa. ita S. D. alia raone
eadem veritas ex eod S. D. pbt: ubicnqs, ait,
dar dnitus aliqua facultas, dant et auxilia
gbus hoo gueniente uti pit facultate illa, sicut
ptt, qia oibus potentiis aiæ respdent aliqua
membra Cpris, gbus in actu exire pint: unde
cum in Matrnio det hoi ex dna institutne
facultas utendi sua uxore ad procreaone

prolis, dar et gra, sine qua id quaerentur facere non poet. ita S. D. loc. cit. in 3. igitur dicendum est cum cathlis, quod si ad gignendos filios spirituales peculiarem gratiam contulit Christus N. L. sacerdotibus, quam non contulerat sacerdotibus V. L. pariformiter gratiam contulerit coniugibus N. L. tum ad filios carnales gignendos pieque educandos ut decet, tum et ad aestus libidinis refrenandos.

Infertur ex dictis 1mo quisnam sit hujus Sacrmi effectus Scilicet gratia Sanctificans et Sacramentalis, qua consistit in peculiaribus auxiliis tum ad prolem convenienter generandam et educandam, tum ad libidinis aestus refrenandos, tum etiam ad alia Matrimonij onera fortiter toleranda. de hoc loquens S. Doct: loc. cit. ad 4 ait contra concupiscentiam potest remedium praestari 2pliciter uno modo ex parte ipsius concupiscentiae ut reprimatur in sua radice, et sic remedium praestat matrimonium per gratiam quae in eo datur, alio modo ex parte actus ejus et hoc dupliciter, uno modo ut actus ad quem inclinat concupiscentia exterius turpitudine careat, et hoc fit per bona matrimonij quae honestant carnalem copulam alio modo ut actus turpitudinem habens impediatur, quod fit ex ipsa natura actus, quia dum concupiscentiae satisfit in actu conjugali, ad alias corruptelas non ita inclinat. C. ita S. D. 78

Secundo Matrimonium a 1ma sua institutione quidem remote significasse futuram cum Ecclesia conjunctionem, ratione cujus etiam tunc habuit aliquam indissolubilitatem, sed cum illud relinquet hoc Patrem et Matrem et adhaerebit suae uxori & tamen 79

grãam ex opere operato non contulisse, adeoqs non
fuisse ꝓprie Sacrm, sed nãe officium, ex quo verò
realiter christus per grãam et charitatem erat Ecclesiæ
conjunctus, ab eodem Xsto in vim Sacrmi fuisse evec
tum ita cum Vasquez Amicus. et colligitur ex
præcit: defiõnibus flor: et Trid. ubi Matrimoniũ
definitur novæ legis esse Sacrm, habetur etiam ex eo
quod Signum non est nobilius et fœcundius Significa=
to, quamdiu igitur Conjunctio Xsti cum Ecclesia facta
non erat, tamdiu hujus Conjunctionis Signum gra=
tiam Conferre non poterat, quod etiam infertur ex illo
Script: grãa per Jesum christum facta est, quod maximè
verum est

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Sectio 5ta

An in Matrimonio fidelium ratio contractus civilis a ratione sacramenti sit separabilis?

82. Non procedit difficultas nisi de Matrimonio fidelium et baptizatorum, omne enim extra controversiam est, matrimonia infidelium in contractu civili validissima sed in ratione sacramenti omnino nulla esse ex ipso baptismatis defectu, quippe qui sine baptismatis charactere potentiam recipiendi sacramenta nullatenus habent, ut alibi dictum: Statum autem difficultatis iste est, an dum duo coniuges Christiani invicem contrahentes intendant solum matrimonium inire ut est contractus civilis, nulla autem ratione intendant illud inire ut sacramentum, imo et contradicant, an in qua, eiusmodi matrimonium adhuc validum sit in ratione civilis contractus? quod enim non sit validum in ratione sacramenti, res videtur clara, nam in sacramentis ex parte Ministri ad sacramenti valorem omnino requiritur intentio faciendi quod facit Ecclesia ut de Sacram. in gen. dictum est, sed autem coniuges ipsi Ministri huius sacramenti, ut in sect. 1. articuli sequentis dicemus: ergo sine coniugum intentione saltem virtuali implicita faciendi sacramentum eiusmodi matrimonium in ratione sacramenti non potest esse validum, igitur an saltem valeat in ratione contractus civilis dubitatur et quaeritur, circa quod notandum est, non quaeri de licitate, sed de valore duntaxat, nam cum Dominus Christus contractum civilem in vim sacramenti elevaverit, palam est, quod ille contra Dominum institutionem agit in re gravi, ad eoque gravitatem peccat, quod positivam intentionem ratione sacramenti a ratione contractus separat. huic quaestioni consequenter accedere potest altera, an si fidelis cum infideli, hoc est baptizatus cum non baptizata (: haeretici hic sub nomine fidelium et veniunt illegendi, fidelis enim hoc loco cum baptizato quaeritur :)

matrimonium contrahant, an saltem cum dispensatione
Pontificis illud matrimonium contractum sit esse validum in
ratione sacramenti? de utroque sit
Assert. Potest in matrimonio et fidelium valide se 83
parari ratio contractus civilis a ratione sacramenti, quod
illicite: tamen non potest et cum dispensatione Pontificis
in ratione sacramenti valide contrahi matrimonium inter fidelem
et infidelem, id est, baptizatum et non baptizatum, ita
communior Doctorum et mihi certa sententia cum Scoto in
4. dist. 26. q. unica. §. ad solut. Vasquez. Ebello,
Pontio, Sylvio, Amico, Metzgor, contra Sanchez
concinnat. Ratio 1ma partis est, quia nec ex
natura rei, nec ex Christi voluntate consensus potest, quod in tali
matrimonio ratio contractus civilis non sit separari
a ratione sacramenti, quia potius ex natura rei id fieri
potest constat non solum ex coniugio ante adventum
Christi habito, sed et post adventum Christi inter in-
fideles inito, quorum matrimonium validum est in ratione
contractus, non autem in ratione sacramenti ut omnes conce-
dunt. Ergo etc. A. p. hoc consensus non potest ex natura rei,
quia ut in altera parte ostensum est, inter infideles
validus est contractus matrimonii, nec tamen est sacramentum,
2do. quia de natura contractus matrimonialis secundum se non
amplius requiritur, quam quod requiritur ad alios contractus
civiles, sicut enim matrimonium est pactio duorum super
eodem vinculo, ita et alii contractus, et solum differunt
materialiter, quia in aliis contractibus fit pactio supra
rebus extra se, at vero in matrimonio fit pactio
super usu proprio corporum: ergo etiam non est ex voluntate
Christi: Christus enim natura matrimonii non immutavit, sed
elevavit promerendo ei sua passione gratiam.
Praeterea nunquam ex conciliis nunquam Patribus hoc potest
ostendi, quod Christus ita voluerit matrimonium esse
sacramentum inter fideles, ut si sacramentum non sit, con-
tractus non sit, quamvis enim Florentinus et Tridentinus

itemq; Patres simpl. matrimonium dicant sacramentum
ex hoc tamen non recte infertur, quod per accidens non
possit esse validum in vim contractus civilis, quia sit
validum in vim sacramenti, cum S. Patres et Concilia
loquantur de eo, quod est coitus et per se, non autem sub
diligendis cum Theologis et de eo quod est per accidens,
est quod adhuc verum simpl. dictum matrimonium esse
sacramentum proprie dictum N. C. quamvis ratio sacramenti
a ratione contractus separari possit.

84. Confirmatur exemplo, nil impedit, quin duo baptizati
inter infideles enutriti mutuo matrimonium con-
deant, et ineant, omnino ignorantes matrimonium esse
sacramentum, quod maxime ante tridentinum fieri potuit quando
adhuc clandestina Matrimonia valebant, de talibus
quaero an eorum matrimonium sit validum, an non? Si
est validum, quod dabitur matrimonium validum in ratione
contractus, quod non est validum in ratione sacramenti, neque
enim eiusmodi matrimonium in nostro supposito potest esse sacramentum
quia deficit in conditione essentiali sc. intentione
Ministri faciendi rem sacram, seu faciendi id, quod facit
vera Ecclesia, quae intentio ex parte coniugum
eiusmodi in nostro casu ponitur abesse, dum tamen con-
iuges non solum sint sacramentum huius sacramenti, sed etiam eius
Ministri, ut dicemus infra: igitur si est validum, non
erit validum nisi in ratione contractus civilis, et
tamen est matrimonium fidelium: ergo etc. Si vero dicatur
esse invalidum: durum omnino iugum perpetui concu-
binatus sine sufficienti ratione eis imponetur, eo
ipso enim, quod tot tantique Patres negent ex in-
stitutione Christi eiusmodi inseparabilitatem contractus
a ratione sacramenti, contraria sententia non habet sufficientem
rationem tales perpetui concubinatus dominare.
imo non esse invalidum evidenter ostenditur hac
ratione: id, quod ad aliud praesupponitur validum
ut ipsum consequatur ad illud, non potest dici invalidum

altero p accidens n̄ gsgnte, qia id, qd psupponit
ad ante se validum, qtnq et ipsum fiat validum
accidit tm̄ ad prius in se ipso pfectum, adeoqs
hoc in suo valore dependet qdm ab eo, qd
supponit ante se et ad se ut pfectum, et cui
accidit, n̄ am̄ vicissim, illud qd praesupponit ante
hoc ee pfectum pt dependere in suo valore
a sibi sic gsgnte et accidente, ut rao ono
convincit: atq ad hoc, ut matrimonium sit
validum in raone scmti, ono praesupponit ut
prius sit validum in raone gtractus civilis, accidit
en et gsgit rao scmti ad raone gtractus
pfecti et validi, ut mfestum e in matrimonio
clandestino, qd iure novo tridentini n̄ alia
raone n̄ e scmtm, qm̄ qia iure novo n̄ e
validum in raone gtractus: igit ono evidens
videt, poe matrimonium et fidelium ee validum in
raone gtractus, et si n̄ sit validum in raone
scmti, n̄ tn̄ vicissim poe ee validum in raone
scmti, qn prius sit validum in raone gtractus
civilis, cum rao scmti accidat raoni et valori
gtractus, adeoqs pt separari poe et in mat
rimonio fidelium raone gtractus civilis a raone
scmti, sd hoc illicitum ee supra dictum e,
cum sit gtrarium Dnae institutni et valti,
elevanti gtractum in dim scmti.
Rao 2 part. e. qia nullum scmtm valide potest 85.
gfici a Minro n̄ bptato excepto baptmate
ppter neptem eius omnimoda, ut alibi diximus,
atq si inter fideles et infideles cum dispensa
tione Pntfis gtractum matrimonium eet validum in
raone scmti, infidelis poet gficere hoc scmtm.
qo hoc fieri n̄ pt. M. hbt ea dicti de scmtis
in gnre, bptmus en e ianua ad reliqua
scmta, n̄ tm̄ passive ad eorum effus recipi
endos, sd et active ad ea valide gficienda,

cum ming sctmti effectio qm susceptio sit Eccliae
et fidelium actio, adeoqs supponens characterem
bstmale, ut et pt per alia sctmta. m. ostendit
qui mutuo st Minri sctmti, mutuo gficiunt
sctmtm, atq coniuges issi st mutuo Minri
sctmti Matrnij, nqs ee quis sibi issi ministrat
hoc sctmtm, sd coniuges sicut mutuo gssu
invicem gtrahunt, ita mutuo gssu invicem
sibi sctmtm ministrant, ita ut vng respu
alterius sit Minr, et respu sui sit suscipiens
hoc sctmtm. qo sqit, qd infidelis et sit Minr
sctmti matrnij respu fidelis, gsqtr isse gficiat
sctmtm, si inr fidele et infidele gtractum
matrnium eet validum in raone sctmti, dicendum
qo e, qd eigmi matrnium et cum dispensaone
Pntfcis gtractum n e validum in raone sctmti, nqs
ex parte fidelis, qia coniux infidelis coniugi
fideli hoc sctmtm ministrare n pt, nqs et ex
parte infidelis, qia pptr defectum bstmi hoc
sctmtm suscipere n pt. hinc

86. Infert cum amico hic disp. 2. sect. 2. nec
validi gtrahi poe matrnium cum catechumena a
fideli in raone sctmti, qia licet hoc pt bstm
flaminis pit hbre graa sctfcante, tn n hbt
characterem seu poam, quae issam habilitat ad
aones sacras seu agendas seu recipiendas,
in solo en flaminis bstmte gfert character,
cum solum ibd sctmtm sit. ut de bastmo dixi.
2do. matrnium eigmi in sola raone gtractg
civilis, et n et in raone sctmti validum n ee
ratum ab Eccliae, sd tm legtm, adeoqs nec hbre
tantam indissolubilitatem, gntam hbt et validum
in raone sctmti, sd de indissolubilitate
dicam art. 3. qd am ratum n sit, rao e,

qia ratione sumti rationi contractui non suppeditat, nec et concurrentem Christi cum Ecclesia recte exprimit, Christus enim non est coniunctus Ecclesiae infidelium sed fidelium. 3. eiusmodi matrimonium inter fidelem et infidelem contractum non ideo dici invalidum in ratione sumti, quia sumti effectum non tribuit, sed quia character baptismalis deficit, sine quo invicem Minori baptismi non est, adeoque 4to si duo fideles matrimonium cum debita intentione quidem ineunt, sed in peccati mortalis statu existant, adhuc sumtum conficiunt, sed effectum sumti non percipiunt usque dum peccatum gratiae obicem per poenitentiam removeant: ratio est, quia validitas huius sumti non dependet a quocunque dispositione subiecti, sed potius a legitimitate Ministri et aliorum essentialium.

Contra primam asserti partem obiici solet, quod si 87
ratio contractus civilis a ratione sumti in matrimonio esset separabilis, sequeretur, matrimonia ante tridentinum celebrata fuisse plerumque tantum contractus civiles non autem sumta, quia tunc non intendebant facere sumta. 2do. quod matrimonium a Christo Deo non sit minus detrimentum ut sit sumtum, quam ut sit contractus: igitur sicut non valet in ratione sumti, nisi valeat in ratione contractus, ita vicissim non valeat in ratione contractus nisi valeat in ratione sumti. 3tio quod non sit separabilis in sumtis characterem imprimentibus ratio sumti ut causativi gratiae a ratione sumti ut causativi characteris: quod neque in matrimonio ratio contractus civilis a ratione sumti, quia sicut in illis sumtis hoc fieri non potest, quia ex institutione Christi est sedem utramque rationem detrimenta, ita etiam quia matrimonium ex eiusdem voluntate utrumque habet, neque in matrimonio hoc fieri potest: 4to quod nullus datur casus huius liciditatis, quod nec validitatis 5to. quia sequeretur eiusmodi matrimonium et consumatum carnali

copulâ urgente cãa per Pontifice dissolui posse,
dum tn coitr teneat matrimonium fidelium consumatum
absolute indissolubile esse. sequela patet ex cap.
quanto. de divortiis, ubi dicitur, matrimonium esse
indissolubile non ratione contractus, sed ratione sacramenti.

88. R. ad 1. N. seq. ad rationem adiectam Dico ad hoc
ut tunc contractus matrimonij habuerit rationem sacramenti
non fuisse necesse explicite cogitare de ratione
sacramenti, sed tm implicite intendendo scilicet
facere quod facit Ecclesia, sicut et modo coniuges
non cogitant semper explicite suscipere sacramentum
sed tm facere, quod fideles faciunt, quod et tunc
fideles intendisse dicendum est.
Ad 2. Dico, Christum non tam detrahere matrimonium
in esse contractus, quam supposuisse, unde negat consequentia
ratio diversitatis est, quod Christus elevando matrimonium
in vim sacramenti non mutavit naturam contractus, sed
validum elevavit ad gratiae simbolum, unde adhuc
potest esse validus, quin ei accidat ratio sacramenti, ergo tra
vero ratione sacramenti superaddidit supposito ut valido con
tractui quasi relatione ad fundamentum, unde non potest esse sacramentum
nisi praesupposito valore contractus, bene tamen potest esse contractus
non praesupposito valore sacramenti. Ad 3. N. C. ad
rationem adiectam Dico, ideo in sacramentis Characterem im
primentibus illud fieri non potest, non quia quandocunque ex
institutione Christi utrumque habent, sed quia una indivisibili
voluntate Christi sunt instituta tum ut impressiva Marac
teris, tum ut collativa gratiae, quod non evenit in simplici
ratione matrimonij, ubi supposito valore contractus tm
superaddidit rationem sacramenti quasi accidente promerendo
illi contractui sua possunt gratia satisfacere.
Ad 4. Dico valorem alicuius rei ex eius liquidite
non recte argui, quod potest in alio, sed ex omni casu
illicita sponsalia 2da de praesenti inita contra

sponsalia sma valida de futuro, posito qd n sit cõa dissolvendi ea sponsalia, et tn sponsalia 2da de praesenti valent gtra sponsalia sma de futuro. Ad 5. dico sola matrnia fidelium rata, et gsumata ee absolte indissolubilia, n am ea et, q sit legtma tm et gsumata, unde C.A. n. C. vide dicta A. 86. illato 2do, et quae artlo 3. seqnte de indissolubilite matrnij dicemg, haec tu de hac sectne, tu toto artlo dicta sunto. sit

Artlus 2dus.

De Maa, Fra, Ministro, Consensu, Solemnitatibg, aliisqs ad valore matrnij requisitis.

Quatuor hic erunt sectnes, in sma agemg de moa, fra et Minro huig scmti, in 2da de gsensu an et qualij requirat et aliis gbgdam ex gssu gseqntibg. in 3tia quaena solemnitates ad valore matrnij requirant? in 4ta de alij gbgda accidntibg solemnitatibg sicut de benedictne nuptiarum et huigmj dicemg. sit.

Sectio sma

Quaena sit Maa et fra, Quis Minister Sacramenti Matrimonij?

Sive de Maa sive de fra sive de Ministro 89 scmti Matrnij varij varia tradiderunt, Cang et Catharing maa matrnij dixerunt esse actg coniugum, sd in fra et Minro differebant,

Cang en voluit fra ee illa verba, quae sacerdos in benedicendo nuptias solet proferre, unde et Minrum huius sumti gtendit ee sacerdote, n am ipsos coniuges. extra Catharinus opus. de matrim. q. 2. censet fra matrnij ee illa verba genesis propter hoc relinquet hoo Patre et Matre et adhaerebit uxori suae, unde gtendit Minrum huius sumti nec sacerdote benedicentes, nec coniuges gtrahentes, sd ipsum Deum ee p dicta verba, quae semel ab ipso in Paradyso prolata et a Chro confirmata gtinuo coniugia sctificant, addit ptrea Catharinus, n ee necesse, qd ea verba ab aliquo Minro proferant, qnm sicut lex scripta semper loquitur ad oes, ita et fra Matrnij per mdum legis a Deo sancita semper loquitur ad oes matrnium gtrahentes. ita Ambrosius Catharinus loc. cit. sd qm quenientr hoc dictum sit, nemo e ex eo ignorare pt, qd paritr quinceret n ee necesse sb certa fra a Minro prolata bptzare, gsecrare cu cu et horum sumtorum fra in Lege scripta hbamus, adeoqs sicut foret dicendum eas loqui ad oes bptzandas et ad oes pane saltem si a volte hois ad hoc fuerit assumptus qd n solum falsum, sd et Conciliorum definitionibus Patrumqs sntiis invenitur ee gtrarium, hac ergo opinione relicta

10. Notandum e, qd sumtum Matrnij pit gsiderari metshe et shce, ut metshe gsiderat queniunt DD. qd moa ipsius e gtractus totus suis oibus causis sfctus, fra vo ipsa grae sctficantis et coniunctnis Chri cu Eclia sgfcao: de hoc am in praesenti n quaerit, sd quaena sit moa et fra matrnij sumti shce gsiderati indagat: et iterum queniunt DD. a potiori eond ee moa et fra sumti matrnij shce gsiderati, q e eius moa et fra in roone gtractus, unde id hic e quaerere,

quoad sit mãa et fra sumti phie gsiderati, et quae
sit mãa et fra gtractus matrnlis in ee gtractus:
huiusmi am mãa 2plx e remota seu circa quam
e qs issu obtm in qd cadit gssus gtrahentiu, et
proxima seu ex qua, id e, qua ingreditur ut pars
issu sumtm, seu gpositu morale sumtale, ut vnu
cu sua fra totu gstituat. mãa circa qua vidt
ee issu vinculu e obligaõ matrnlis, qua vnaquaeqs
pars alteri devincat ad usu cpris reddendu p
ordine ad gnraõne prolis, raõ e, qia eadem mãa
circa qua, ac obtm in qd cadit gssus gtrahentiu
atq obtm in qd cadit gssus gtrahentiu n e ald
qm dictu vinculu, nqs en ald ex utraqs parte
intendit, qm mutua obligaõ reddendi usus cpris:
igit vidt onõ mãa circa qua matrnij ee eiusmi
vinculu et obligne mutua, qua vnaquaeqs pars
alteri devincat ad reddendu usu cpris sui per
ordine ad gnraõne prolis. et nota, qd cu istud
vinculu sit de usu cpris, dici et pit cpra
gtrahentiu ut sic devincenda ee mãa circa
quam, sd remote tm, cu gõ hic attendit prime
mãa circa qua, seu obtm proxime intentu,
potius issu vinculu qm cpra vinculata dicenda
st mãa circa qua gtractus matrnlis. de mãa
am ex qua per fra, et de issa fra per qua con
stituit vnu totu sumtle gpositu, longe diversis
sima st opiniones, de qbus videri pt Amicus
disp. 3. de Matrim. sect. 2. nos cõiore et veriore
sqmur, et sit

Assert. Mãa ex qua gtractus matrnlis 91
st verba e signa, seu quicunqs actus gtrahentiu
qbus mutua tradio cpru et gssus in ea denotat
et sgfcat, fra vo st issa eadem haec verba
coniugu, qtnus st acceptaõ mutuae tradiõnis

vnde et Minori huius sacramenti sunt ipsi coniuges mutuo
contrahentes, non autem sacerdos benedicens aut matrimonium
ratificans. ita modo communior Doctorum sententia cum S. Doctore
in 4. cit. dist. 26. q. 2. a. 1. ad 1. et 2. S. D. ait
ad 1. dicendum, quod verba quibus consensus matrimonialis
exprimitur sunt forma huius sacramenti, non autem benedictio
sacerdotis, quae est quoddam sacramentale. ita S. D. de
materia autem eiusdem sacramenti ad 2. sic ait: sacramentum matrimonii
perficitur per actum eius, qui sacramento illo utitur, sicut
potentia, et ideo sicut potentia non habet aliam materiam
nisi ipsos actus sensui subiectos, qui sunt loco matrimonialis
elementi: ita est de Matrimonio ita S. D.

92. Ratio 1. part. est, quia materia proxima alicuius sacramenti
est ipsa materia remota applicatio, ut alibi dictum,
atque materia remota applicatio in sacramento matrimonii sunt
actus signo et verba, quibus mutua corporum traditio
et obligatio denotatur, ipsa enim eius traditio et ob
ligatio seu vinculum est materia circa quam et remota,
sicut antea dixi: igitur illa verba quibus hic de
praesenti significatur et denotatur mutua intenta
vinculatio, sunt materia proxima sacramenti matrimonii.
Ratio 2. part. est, quia forma sacramentalis in matrimonio eadem
est, quae est in eo, quod est contractus civilis cum Deus non
immutaverit matrimonii naturam, quam habet ut est contractus,
sed tantum elevarit pro merendo ei sua passione gratiam,
atque forma contractus in matrimonii in esse contractus sunt ipsa
contrahentium verba, quibus determinant mutuam ob
ligationem et pactionem perfectam de iure mutuo in corpora
seu quibus utrinque non tantum offertur matrimonii vinculum,
sed et determinatur et acceptatur oblatum: igitur haec verba
contrahentium, quibus mutuo offertur traditio corporum
et quatenus sic sumuntur, sunt materia proxima, illa vero
ipsa verba quatenus sunt acceptatio mutua mutui

vinculi sit fra sancti matrimonij. Ergo 3 partis est,
quia ille dicitur sancti Minister, quia per applicationem
fra determinat materiam, atque huiusmodi faciunt ipsi
coniuges contrahentes, non autem sacerdos benedicens,
non enim sacerdos ~~mutuo~~ sed iuges mutuo acceptant
oblatum mutuo matrimonij vinculum, igitur sancti huius
Minister non est sacerdos, sed ipsi mutuo contrahentes,
sacerdos autem assistit tamquam testis per excellentiam
ut dicemus infra. Confirmatur ante tridentinum
contracta matrimonia clandestina erant valida
et in ratione contractus et in ratione sancti, quamvis
tunc non accederet benedictio sacerdotis, imo et
post tridentinum validissima sit matrimonia inter duos
coniuges viduos inita, nec tamen ea matrimonia ~~bene~~
benedicuntur, ut sect. 4. dicemus, atque si est sacerdos
Minister esset huius sancti, et ea verba, quae sacerdos
benedicens profert essent fra sancti matrimonij, ut
Cong. lib. 8. de locis theolog. c. 5. cum aliis
opinatur, eiusmodi matrimonia saltem in ratione sancti
nullatenus essent valida, cum nullum sanctum sine sua
fra et Ministro sit esse validum: ergo etc. si dicas
non illegi fra ea verba, quibus nuptiae coram
altari benedicuntur, sed ea, quae sacerdos profert
dum dicit, ego vos in matrimonium coniungo, et
his similia: neque enim illa verba in nostris agendis
continentur, sed loco eorum dicitur, ideo matrimonium NB
per vos contractum confirmo, ratifico et benedico
in nomine Patris etc. quae et similia verba in
omnibus nuptijs et viduarum dicuntur etc.
R. esto haec verba in omni matrimonio post tridentinum
sint usitata, tamen certum est ea ante tridentinum in
omni matrimonio usitata non esse, imo nec de facto
usurpari ubi tridentinum non est receptum, et tamen
ratione sancti obtinet matrimonium, quare sit

tm solemnis ceremonia, n autem eentlis mat
rimonij fra.

73 Illud hic notandum est, quod cum Dnus in matrimonio naam
contractus n imutarit elevando illud in sctm, sed
tm relicto ei in ratione contractus sua passione
promeruerit gratiam sctmtlem, hoc matrimonij sctm
in illo vnrsli dicto ~~trid~~ florentinis in decreto
§. 9. ubi dicitur, omnia sctmta 3bus perficiuntur videlicet
rebus tgm maa, verbis tgm fra, et persona Minri
conferentis sctm cum intentione faciendi quod facit
Eccla, quorum si aliquid desit n perficit sctm quod
n ita illgit rigorose esse comprehensum, quia n est
per signa et nutus, quae sunt verba virtute contrahi
et perfici possit, sicut n solum expresse habet in
Can. cum quod sedem de spons. et matrim. his
verbis: consuluisti nos, utrum mutus et surdus
possint alicui matrimonio copulari, cum sufficat ad
matrimonium solus consensus illorum, de quorum coniunc
tionibus agitur, ad quod talibus respondemus quod videtur quod
si talis velit contrahere sibi n potest l. debet de
negari, cum quod verbis n pt signis valeat decla
rare. ita in dicto Capitulo, sed et Catechismus
Tridtni declarat p. 2. de Matrim. dicens: sed
verborum loco tum nutus et signa, quae intimum consensum
aperte indicent satis ad matrimonium esse possunt,
tum ipsa et taciturnitas, cum puella propter vere
cundiam n respondet, sed pro ea parentes loquuntur
ita ibi, addit tn rituale Romanum dicens: debet
curare Parochus ut consensus partium per verba ex
primatur, nisi forte aliquis ex contrahentibus sit
mutus, in quo casu signa sufficiunt quod sed adverte
quod n est simile de aliis sctmtis, in quibus omnino necesse
est, maa per verba detrnari, cum ea sctmta per
positiuam Dei institutionem sic sint detrnta

ut accedente verbo ad elementum et non aliter fieret
sumtum, sicut perpetuus Ecclesiae obtinet sensus, quod non
accidit in matrimonio, ubi sicuti dixi, Deus nam
matrimonij non immutavit, quam habuit in esse contractus,
et ideo cum contractus et per signa et nutus possit
iniri valide, et non detrahente fraudem sumti
alligavit, sed tamen utcumque demum valido contractui
sua passione gratiam promeruit, et sic in numero
contrario sumtorum constituit. Sit

Sectio 2da.

An et Qualis consensus in contractu
et sumto Matrimonij requiratur?

Cum Matrimonium sit tum contractus civilis tum sumtum, 94
cuius Ministri sunt ipsi coniuges contrahentes, supponen-
dum est tamen certum ad valorem matrimonij omnino requiri
mutuum utriusque coniugis consensum verum, internum, ultrium
liberum, signo externo manifestatum, de praesenti utriusque
obligatorium de iure transferendo iura usum proprij
corporis in alterutrum. ratio omnino clara est, quia contractus
ex utraque parte obligatorius et onerosus, qualis
est matrimonium sine mutuo et vero consensu perfici non potest:
quod singulatim ante caetera suadent a potiori
per ea, quae de sponsalibus diximus N. 7 et seqq.
illa tamen differentia notanda est, quod sponsalium consensus sit
de iure transferendo pro verba de futuro, matrimonij
autem consensus sit translatio eiusdem iuris pro ordine ad
generationem prolis per verba de praesenti. iterum
cum matrimonium non sit nudus contractus civilis sicut
sponsalia, sed superaddat rationem contractus rationem
sumti, cuius Ministri sunt ipsi coniuges, non sufficit
solus consensus de translatione iurium in corpora, sed
requiratur insuper intentio faciendi rem sacram
et fratrem talis explicite intendendo conferre

in vice scmtm, l. virtlr talis sc. intendendo facere
in gtrahendo matrnio qd Eccla facit, aut Chrg
faciendu instituit, aut fideles facere solent
nullu ex scmtm sdm dicta, pficit in ee scmti
absqs ppria eigmi volte et intione Minri. qo
his suppositis alia quaeda st, quae de gssu hic
a DD. disputari solent, ut smo, an iste gssus
sit ita rentlr ad valore matrnij ex parte
coniugu requisitus, ut nqs dnitus vinculo matrnij
mas et femina valeant cpulari, nj incedente
eigmi mutuo gssu? 2do an et parentu aut
eoru sb quoru tutela aut curatela gtrahentes
existnt pter ipsoru gtrahentiu gssu sit nsrius?
3tio de gssu gditnato, an sc. gditnes apposita
turpes et impossbles in matrnio habenda sint
pro n adientis? 4to an qui ficte gtraxit
obliget vinculo matrnij et qmdo matrnium defectu
gssus nullu sit revalidandu, an sc. suffat
ficte gsentiente in vere gsentire, an vo ex
utraqs parte gssus de novo iterandus, an etia
praesente Parocho et testibus, an vo id fieri
pit et suffat secrete? de his hic agemus.

95. Entm ad 1. an coniugu mutuus gssus ita sit
nsrius ad valore matrnij, ut nullo Dnio nqs
dno valeat sine ipso? cois sntia Dru e
id nullo iure aut pstate hna fieri poe, raõ
e, qia matrnium supponit ius strictae iustiae
ad usu cpris alterius, nullo am fndmto innotescit
aliqua rempubl. sive Eccla sive politica
hbre eigmi pstate transferendi ius strictae
iustiae in alteru ad usu cpris ~~ut~~ gtra gssu
eius, imo nulla pstate hna se ad hoc extendere
poe, suadet ex eo, qd ois facultas domi=

nandi iuris hno gpetens tm gpetat per ordine
ad utilitē boni cōis, n̄ am̄ in destructnē eius,
atq facultas huiusmi transferendi jus cpru eēt
potius in destructnē qm̄ utilitē boni cōis
ptr lites, rixas, fornicaōes, adulteria, ac
talibus coactis matrnij moralr secutura: go p.
ulterius am̄ hoc pt sic gfirmari, nulli pstati
creatæ gpetit imutare nāa rerū, atq matrnium
valere sine mutuo gssu coniugū ē imutare nāa
rerū, alterutrū eā squeret, aut qd matrnio
tollat rāo gtractus civilis, aut qd de gtractu civili
tollat, qd sit mutuus duorū in id gssus, ut pt
et tn̄ de nāa matrnij ē rāo gtractus civilis
et de rāone gtractus civilis ē, qd sit mutuus
in id gssus: igit qia duos sine mutuo gssu
matrnio cpulari ē nāa rerū imutare, hæc
facultas nulli pstati creatæ sive politicæ
sive Eclāæ prit gpetere. in hoc gueniunt
Drēs, sed an hoc saltē dnitus fieri pit, plrm
differunt.

Arbitror sic ēē distgndū matrnium l. sumit 96
frltr et ut ē gtractus civilis, l. sumit mālr
et ut ē mutuum ius et obligaō utendi invice
cpra gtrahentiū, abstrahendo vnde hoc ius
et obligaō provenias? Dico go, matrnium
frltr smptm seu quā ē gtractus civilis requirere
eēntlr mutuum gssu coniugū ita, ut neqs
dnitus tale sit sine hoc mutuo gtrahentiū
gssu: at vō matrnium mālr smptu dnitus
hbri poē sine mutuo coniugū gssu, imo et
stante positivo ipsorū dissensu. et sic puto
Drū sntias ōno conciliari poē. Rāo am̄ pma
part. ē, qia gtradictnē involuit, nqs dnitus
ēē pt, atq matrnium frltr et in rāone

gtractus civilis sumptu inter duos habri sine istorum
mutuo gsensu, aut omnino cum eorum mutuo dissensu
gtradicitur involuit: ergo hoc neque dicitur fieri pt.
M. pt. m. p. eiusmodi matrimonium esset matrimonium fr. lter
sumptu, et non esset matrimonium fr. lter sumptu, atque esse et
non esse sdm id est gtradicere: ergo q. p. M. sumo esset
matrimonium fr. lter sumptu ut ponitur, et non esset ut sbt
matrimonium fr. lter sumptu est matrimonium sumptu gtrag
est gtractus civilis, adeoque gtrag est mutuus in ~~gtra~~
tradione cpru gsensus, atque implicat esse mutuum
in tradione cpru gsensu sine mutuo eiusmodi gsensu,
ut in trinis habetur: ergo et implicat habri matrimonium
fr. lter sumptu sine mutuo gtrahentium gsensu, a sumo
ergo ad ult. tale matrimonium esset fr. lter sumptu, et
non esset fr. lter sumptu, quod est gtradicere. Ratio 2dae
partis est, quia non minus Deus habet pstate trans-
ferendi ius ad usum cuiuscumque cpris, quam ipsi homines
habent ad transferendum ius sprij cpris, nil ergo
impedit, quin Deus ut absolutus Dnus obligare
valeat mare et femina et dissentientes ad hoc
quod uterque alter alteri reddere teneatur dbtu,
in hoc autem casu inter tales foret matrimonium
maaler sumptu mutua sc. obligatio reddendi
dbti et fidei servandi. ergo quod huiusmodi exemplum
vidtur et in scriptura indicatum, quando Oseas iussus
est accedere, et sibi sumere muliere forni
caria, neque enim mulier adhuc gsenserat, nec
Prosheta fornicator exstiterat, transferente
Dno, ius cpris mulieris utendi in Prosheta.
nota autem quod tale matrimonium dico maaler sumptu
non quasi illud non haberet id quod est fr. le in matrimonio
sc. vinculum perpetuum, quo coniuges obligantur
ad mutuo obsequia sibi praestanda tum ad

prole procreanda tu ad familia bene regenda
hoc ergo vinculum et in tali matrimonio divinitus in
stituto invenire, ut proin et pars, quae ad
alia accederet quam sibi divinitus constituta, adulteraret,
propter castitatis gratiam et iustitiae foedera divinitus
constituta infringens et sic dico materialiter sumptum,
hoc est secundum se et abstrahendo a causa eius efficiente
spectatum, quae causa materialiter effectus matrimonii per supra
dicta est mutuus in traditione corporum coniugum consensus.
et hoc quantum ad 1. dictum sit.

Entum ad 2. an propter consensum mutuum ipsorum contrahentium 97
et requiratur consensus parentum, tutorum, vel curatorum,
sciendum est quod procedit de valore potius quam de licentia,
nam ex iis, quae de sponsalibus dixi, satis constat, ipsa
parentibus debita pietate exigere, ut in re tanti
momenti, ubi filiorum salus temporanea et saepe
et aeterna dependet, sine ipsorum parentum tutorum,
aut Curatorum consensu, quibus specialiter cura salutis eorum
incumbit, nil agatur, excepto si videatur notabile
bonum filii et per certam malitiam a parentibus
impediri: tu igitur quantum ad licentiam vide dicta
de sponsalibus et ea hic applica. quantum vero ad
valore matrimonii dicendum est negative sc. nullatenus
requiri consensum parentum, ita statuit in Trid.
sess. 24. c. 1. ubi eos anathemate damnat,
qui /: sunt verba Concilii :/ falso affirmant matrimonia
a filiis familias sine consensu parentum contracta esse
irrita, et Parentes ea rata vel irrita facere
posse, nil onus S. Ecclesia Dei ex iustissimis causis
illa semper detestata est, ac prohibuit. ita Trid.
ex quibus satis patet responsio, tum inferendum est,
quod leges civiles lex ultima ff. de sponsalibus lex
2da, de ritu nupt. et aliae huiusmodi, quae ad
valore matrimonii necessario requirebant consensum

parentum, per tridentinum sint correcta —

98. Quamvis autem decreto hoc tridentini statutum sit eiusmodi matrimonia invitis parentibus valida et nullatenus irrita esse, Gallicarum tamen usus et consuetudo habet irrita denunciare matrimonia sic invitis parentibus inita, unde et in comitiis Blesensibus sub Henrico 3. Galliarum lege art. 70 eiusmodi matrimonia sub gravissimis poenis interdicuntur, sicut sub poena privationis hereditatis, aliisque arbitrariis, id sub poena capitis notorio et testibus dictata, quia eiusmodi matrimonia fieri admiserint. notant tamen dicti, quod et in Gallia tales leges matrimonia illa non irritent in tantum, ut ~~carentur~~ careant omnino ratione sancti, sed tantum illa nullitatis et invaliditatis ratio et declaratio restringatur sub talibus poenis, adeoque sint potius prohibitoriae nec contrahantur, et punitoriae, si contrahantur, quam irritatoriae sed contractorum: qua ratione ista praxis Galliciana facile interpretabitur constitutioni tridentinae non refragari: quamvis sint, qui dicant quantum ad hoc Concilium a Gallis non esse receptum, quod tamen generaliter dici non potest, tridentinae in iis, quae pertinent ad matrimonium in Gallia simpliciter non esse receptum memetipso praesente desuper reclamante Illustrissimo Tuae P. M. Vicario generali Argentinensi Episcopo Nisseno, unde magis dicere placet Galliam non simpliciter invalidare, sed ob varia pericula sub atrocissima poena tantum prohibere, ne sine parentum consensu sic connubia ineantur. et eadem ratione puto explicari et tollerari posse usum et praxim Cancellariae huiatis, ubi pariter sine consensu parentum nulla celebrari sponsalia, minus matrimonia permittuntur habente hoc immemoriali consuetudine: nam vendicante post tridentinum Eulia sibi soli facultatem iudicandi in causis matrimonialibus, impedimenta faciendi quod partibus eiusmodi Cancellariae ritus iuri communi contrarius aliter vice

prit salvari licitq mnme si ad verba tridtni relata
respiciamq, qd om hic de ysu parentu dictu e,
extendit silr ad ysu tutoru et Curatoru
Qntm ad 3. an yditnes turpes et impossibles in 99
matrnio sint hbndo pro n adiectis? Supponendu e
qd supra de sponsis dictu, sicut sponsalibq ita et
matrnio adijci poe yditnes l de presenti l de
preterito l de futuro, et qdm n solu valide
et licite si yditnes fuerint honesta, secq e si in=
honesta ac turpes, sd an valide eigmi yditnes
inhonesta et a potiori et impossibles ytractui
matrnli adijci pint, dbitat, ante cuiq resolu
tione hic erit supponendu, matrnium yditnte
initu impleta yditne valere et sine novo ysu
ytrahentiu, dumdo prior ysus ante yditne impletn
revoratq n sit, ita salmanticenses et comunis
Canonistaru cum Cardinale de Lugo, Sanchez
et rao petit ex ipsa noa ytractq, qui sb yditne
initq manet suspensq usqs ad yditnis impletione,
ipsa am yditne purificata mutua utrings
obligao actlis ysurgit sicut pt in ytbqvis con
tractibq et colligit ex Cap. unico de sponsi:
atq matrnium sqit noa ytractq civilis exepto si
alicubi alijd speale definiat circa illud, cu igit
qtm ad hoc speale nil inveniat definitu, parit
in matrnio sicut in alijs ytractibq yditne
purificata matrnij obligao ysurgit et urget.
hoc posito
Ad positu dubiu respdeo ex cavi et certa 100
Dru sntia, yditnes turpes et impossibles in
matrnio hbndas ee pro n adiectis, ut adeo
matrnium sb eigmi yditne initu sit absolte
validu perinde ac si nulla yditio apposita
fuisset: unde n e id cu sponsalibq et matrnio
in sponsalibq en p dicta n. 5. eigmi yditnes n hbnt

simpliciter pro non adiectis, sed standum est intentioni contrahentium qui eiusmodi conditiones apponunt. at contrarium est in contractu matrimonij sicut dixi, et definitur in Cap. finali de conditionibus appositis, ubi Greg. q. definit ciens: conditiones apposita in matrimonio si turpes aut impossibiles fuerint, debent propter eius favorem pro non adiectis haberi. Ratio est, quod quisque presumitur in contrahendo matrimonio quoad negotium proprie serio agere et inire matrimonium pure ob reverentiam sancti et ob eius bonum, unde appositio conditionis eiusmodi tamen ioci causa iudicatur facta, non serio, et hinc iudicatur ipsi non adiecta. videas tamen ex his dictum capit. finale fundari in presumptione facti scilicet conditionem tamen ioci causa esse apposita, hinc quod si contrarium certo constaret, puta, nullatenus fuisse mente promittendi, presumptio cederet veritati, ac matrimonium eiusmodi conditione non adimpleta esset nullum. ita DD.

Quaeritur ad 4. an qui ficte contraxit, obliget vinculo matrimonij, et quomodo matrimonium defectu consensus nullum revalidandum, an sc. sufficiat, quod ficte consentiens postea vere consentiat, an vero ex utroque parte consensus renovandus, an et praesente parocho et testibus &c. — R. ad 1. certum videri ficte contrahente non teneri actu vinculo matrimonij, cum matrimonij vinculum supponat matrimonium validum, at validum matrimonium esse non potest sine mutuo vero consensu: igitur ficte contrahens matrimonij vinculo non tenetur. Sed quid, an non tenebitur ficte contrahens postea contrahere animo et consensu vero, et quidem non solum si hoc exigat damnum tali ficta promissione ibatur, sed et nullo secuto damno ex ipsa nova contractus? negant Sanchez, Hurdadus Tedesma &c. Ratio est, quia, qui ficte profitetur non tenetur secluso scandalo vere profiteri: ergo neque qui ficte matrimonium contraxit tenebitur

secluso damno vere contrahere. at vo affert
Scotus in 4. dist. 30 §. ad ista versu. Idem hoc
Dominicus Sotus, Petrus Soto, qui hanc sententiam vocat
indubiam, Navarrus, Henricus Pontius &c. inter quos
aliqui contrariam censurare non verentur tamquam improbabile.
eandem sententiam tradit Amicus hic disp. 4. sect. 4.
Haec sententia verior est, et sunda, ratio petitur ex 102
ipsa natura contractus onerosi, cui ipsi maxime insitum
est, ut excludat omnem dolum, et quod omnis deceptio
habeat quandam rationem iniuriae resarciendae per
verum consensum, quem et coram iudice pars innocens
exigere potest, et ad praestandum pars nocens debet
compelli: ergo &c. 2do ratio est, quia semper imminet
irreparabile damnum ex vi ipsius contractus matri-
monialis indissolubilis, si enim dixerit decipiens
se simulate consensisse, si decipiens decepta
amplius nolit, decepta quid faciet? fidem dicto
decipientis habere non potest, plus enim promissa fides
in facie Ecclesiae, quam insinuatio eius nullitatis
valebit, cum aliunde alliganti propriam turpitudinem
non sit habenda fides, igitur secure pars decepta
resilire non potest, cum praesumptio potius stet pro
veritate, quam pro nullitate matrimonii, nec alia via
potest, qua sibi succurrere potest contra periculum for-
nicandi, praeterquam si decipiens consensum fictum in verum
permutarit: igitur ex ipsa iustitia tenebitur talis
ficte contrahens, postea vere contrahere, ut sic
inaequalitatem ex parte sui in contractu iniuste
contractam reducat ad aequalitatem: ergo &c. ad rationem
in oppositum negat Pontius Ant. volens saltem
quod qui ficte professus est, postea teneatur vere
profiteri. Henricus vero negat C. et parit
disparitatem assignat, quod qui manet invitus in religione
religioni parum utilis est, non sic est in matrimonio, ubi
aequaliter prodesse potest invitus et non invitus /

Et magis placet disparitas à Sanchez data scilt
qia professio cedit propter in bonum profitentis,
matrimonium autem cedit aequaliter in bonum utriusque con
iugis: addo ego, quod in religio in se ipsa non amplius
patitur ac passa fuisset si talis nequam professus esset
egtra coniux innocens plus pateretur, quia enim
fidem allegantis suam turpitudinem securè habere non posset
eo quod in facie Ecclesiae promissa violaret, ita
ad 2da vota secure transire non valeret, sine
sui et proximi periculo, quod non evenit in casu ficta
professionis, et ex hoc patet disparitas.

03. R. ad 2. quod iterum respondet sententia, affirmans una,
sufficere renovatione gressus ex parte eius solius qui
ficte contraxit: altera negans et requirens gressum
novum expressum verbo vel signo sensibili et quidem de
rigore coram parocho et testibus. dico de rigore,
quia ut refert Amicus loc. cit. Clemens 8. interrogatus
super hoc à Patre Stephano Tuccio, respondit,
necessarium esse novum gressum utriusque coram parocho et
testibus, admonito prius marito de matrimonii nullitate
Et ad evitandum scandalum sanctitas dispensat
ut secreto inter se contrahant renovato gressu cum
legitimatione prolis ita Pontifex. adeoque in tali
casu non erit semper necessarium adhibere parochum
ad vitanda scandala. Et an utriusque gressus sit
necessarius respondet sententia, negativa communior, affirmativa
valde communis et innixa authoritati cit. Clementis.
Ego cum S. D. media teneo, et dico cum distinctione
vel gressus partis innocentis in decipiente est revocatus
vel adhuc durat? si est revocatus, ad validandum
matrimonium erit ab utroque de novo formandus
gressus, si vero adhuc durat sufficit si ex parte decipi
entis mutetur gressus ficti in verum, et ille signo
quocunque sensibili firmetur, ratio est facilis: ad

validum an matrimonium non requiritur ut mutuus consensus sine
subsequenti et subsequenti sit expressus, sed sufficit, si ex
parte una virtute et habitu /: hoc speciale est
de simplici matrimonii per dicta de simplici in gen.
quod sufficit consensus habitualis :/ exprimatur, ex parte
altera vero subsequenti, quod in nostro casu habetur. S. D. in 4.
dist. 29. q. unica. a. 3. qu. 2. ad 2. ait: ex con
sensu libero illius qui prius coactus est, non fit matrimonium
nisi in quantum consensus praecedens in altero adhuc manet in
suo vigore, unde sibi sentiret, non fieret matrimonium
ita S. D. et ex hoc facilius erit responsio tum
ad authem Clementis tum ad alias rationes, quae videntur
utriusque coniugis consensum requirere: dicendum enim est
eas tantum loqui ex supposito revocati consensus ex parte
innocentis, non autem casu, quo adhuc illa consentiat
virtute.
Infertur pro praxi, quod si quis post initum matrimonium 104
dicat se tantum ficte consensisse, pars altera ei fidem
habere non debet, sed facta consciencia practica, alterum
hic et nunc mentiri potius, quam quod mentitus sit in
facie Ecclesiae, licite et petit et reddit debitum
quod et ficte se promisisse asserens reddere tenetur
facta tamen prius mutatione consensus ficti in verum, si
revera in facie Ecclesiae ficte tantum promisit, et
adhoc faciendum non solum in foro contentioso, sed
et in foro simplici praeter varia alias oritura
scandala, liter quod imo et in poena comissi in
facie Ecclesiae doli obligari possit. excepto si
a matrimonio sic ficte contracto nondum consumato re
siliens iam alteri veraciter nupsisset, quo casu
ut notat Scotus loc. cit. servandum illud est, cum satis
factione exteriori possibili puta, cum procuratione
matrimonii convenientis ita Scotus; sed arbitror
in foro fori potius compellendum esse ad summam, nisi sua
ficta sufficienter probare possit. 2do. quid in foro
conscientiae faciendum, si eiusmodi casus eveniat re-

validandi matrnij scilt melius qdm et securius ee, si
praesente parocho et testibus mutuus gssus renouetur:
verumtn hoc n semper gsultu ob lites, iurgia p
facile oritura, adeoqs a gfessore tuto gsuli
poe, ut isse decipiens solus gssum suum verum parti
innocenti sbltr exprimat, dicendo vg, si te n
duxissem, te adhuc ducere, imo etnu te duco
in meo, quo mdo agendi facile eveniet ut
aore capta pars altera decepta, et ipsa nouitr
gsentiat, et sic matrnium antea nullum iam valide
vigere incipiat.

95. Nota tn qd hic dicta procedunt ex supposita
nullite gssus ex raone fictionis, n am ex raone
impedimenti dirimentis, sb hac en raone ex
coui Dru nsrio erit renouandus gssus ex pte
utriusqs, et qdm ono probltr coram parocho et
testibus, cum prius gtractus fuerit absolute nullus
cum tali impedmto, fuerit insuper utriusqs
Coniugis gssus circa mam inhabile et illegitima
adeoqs ex utraqs pte invalidus, gsqtr et utriusqs
renouandus, qd et exprimitur in Bulla Cruciatae
in qua Pntfx gcedit facultate dispensandi in
gradu prohibito sb hac fra, altero impedmtm
ignorante prius de nullite prioris gssus certifi-
cato. Non tn erit nsrium dispensaone
obtenta parochum et testes informare de
nullite matrnij praecedente, sed sufficit quocunqs
mdo et in conviuio issis praesentibus mutuo
sbltr et de praesenti spondere matrnium
haec pro praxi bene notanda st. qd attinet gssum
coactum ex metu factum, de hoc dicemus
infra de impedimentis. Sit

Sect. 3. quaenam solemnitates
ad valorem matrnij re-
quirantur:

Sectio 3tia

Quænam solemnitates ad valorem matrimonij requirantur?

Sacra tridentina synodus volens providere Ecclesiæ nostris et quibuscumque eius utilitati repugnantibus 106
præcavere, tum ad lites et adulterij pericula evitanda, tum et ad fidelium profectum in decreto de reformatione Matrimonij plures solemnitates fieri præcepit in contractu Matrimonij, inter quas alia est de nostra ita, ut iis pretermissis invalidum sit matrimonium, alia vero est tantum de præcepto, quæ sine peccato pretermitti non possunt, tamen valori sancti contra se non obstant: illas alio nomine vocamus substantiales, has vero accidentales, de illis hac et de aliis sancti sect. agemus. illas autem Concilium sess. 24. c. 1. sic definit, qui aliter, quam præsente parocho vel alio sacerdote de ipsius parochi seu ordinarij licentia, et duobus vel 3 testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos S. synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, et huiusmodi contractus irritos et nullos ex decernit, prout eos præsenti decreto irritos facit et annullat, hæc Concil. circa quod decretum varia quærunt et quidem &c.

Q. 1. an hæc solemnitas præsentia parochi cum 107
2. vel 3 testibus semper fuerit requisita in nova lege, item an requirat per modum fræ intrinsecæ, an tantum per modum fræ extrinsecæ et conditionis sine qua non?

R. ad 1. semper quidem in nova lege matrimonium cum solemnitate et in præsentia parochi celebrari consuetum ab aliquibus fidelibus, sicut vetustissimorum patrum Evaristi, Tertulliani et Sanctiæ habent, ut quodcumque ipse sum. Pontifex Matrimonio assisteret, tamen id non erat semper de nostra, sed tantum vel de congruitate, vel de consuetudine, vel de præcepto Ecclesiæ iam ab antiquissimis temporibus sub severa pœna

prohibentis clandestina matrnia ut pt tota
coa 30. q. 5. Sed tm contracta manebant valida
quamvis illicita, at vo iure novo tridtni eorum
principe bono consulere volentis quos advertebat
prpta Dei et Ecclie contemnere, et occasione
matrnij cla celebrati in ppetuo adulterio
vivere, si relicta priori coniuge cum qua cla
contraxerant, alia duxerent pala, atque sic
matrnium prius, quod ex defectu testium probari
n poet, facile negarent, eiusmi matrnia n solu
prohibita st. Sed et irrita ita, ut ad sic con
trahendu fideles inhabiles reddant, tn quod est
alteru quesitu, ista solemnitas se n hbt ut
fra intsca, sed tm ut fra extsca, et conditio sine
qua n, quod colligit ex ipsis Concilij verbis, du
dicit eos reddit inhabiles ad sic contrahendu
hbt insupr ex eo, quod Concilium nil immutavit
in essentia matrnij, sed tm contractu civile
quibusda solemnitatibus vestivit, sine quibus contractus
ipse iure nae eet completus, sed tn iure positivo
nullus defectu solemnitatu n observatarum,
quae solemnitates ad valore contractus se hbnt ut
fra extsca et conditio sine qua n: quod etc.

18 Q. 2. quid intelligat pprio Parocho?
R. Parochi noie hic n solu venire eu, qui
actu alicubi investitus parochialia administrat
sed et eius superiores in Parochia, ut Cpus, Papa,
Vicarius Generalis, Legatus a Latere etc ut
notarunt Hurdadus disp. 5. difficult. 9.
Meyer part. 2. de impedimtis matrn. §. 7
cu couni. Ibi am pprius ee parochus, l ita,
ut uterque contrahentium suus sit parochianus, l
ut saltem unus sit suus parochianus, seu hbat

domicilium verum l. qui verum in sua parochia,
nec ex verum requirit domicilium, sed sufficit, si
quis maiori anni parte in aliqua parochia
habitarit, ut notant DD. Mayer, Bonac.
Sanchez. at adverte quod non sufficit ut quis sit
parochus loci, in quo nuptiae celebrantur, sed
debet esse parochus saltem alterius ex sponsis, nec
tamen sponsi sint vagi, quatenus ad valorem mat-
rimonij vagorum, proprius parochus illegitimis, in
cuius parochia matrimonium incunt: hortatur tamen
et praecipit S. Synodus Trid. sess. 24. c. 7.
Parochis, ne illorum matrimonijs inserint, nisi prius
diligenter inquisitione fecerint, et re ad Ordi-
narium delata ab eo licentiam id faciendi
obtinuerint. non tamen necesse est ad valorem matrimonij
ut proprius parochus assistens sit sacerdos,
sed potest esse quicunque Clericus, imo et non Clericus,
nec obest, si sit interdictus suspensus, et excommunicatus
et vitandus, dummodo investitura et beneficij
possessione obtinuerit, ut communiter omnes tenent
cum Meyer, Laiman, ratio est, quia eiusmodi
assistentia non est actus ordinis, nec iurisdictionis,
sed tantum officij et authoritatis, imo sicut communiter sufficit
parochus putatitius cum titulo colorato.
Alteri tamen licentiam assistendi matrimonio suorum 109
parochianorum parochus dare non potest nisi sacerdoti,
est communis et habetur ex verbis Concilij dicentis
praesente parocho, l. nisi alio sacerdote de
ipsius parochi licentia et adeoque aut parochus
in propria persona, aut cum licentia parochi
qui sit sacerdos assistere debet. proprius
parochus potest matrimonio suorum parochianorum
et extra suam parochiam valide assistere
ut tamen hoc licite faciat, licentia Ordinarij

loci vidt nostria, cum in tali loco authe et offm
n hbat. ad valore et n iure, an voltrie
an invitus assistat parochus, tn requirit ut sit
moraliter praesens, et n sufficit sola pntia
phca, testari en dbt de eo qd agit, adeoqs
moraliter praesens sit, rqirit, qd am n iure sit
an invitus, an voltrie adsit, rao e, qia plus
n requirit, qm ut testari pnt, hoc am pt sive
voltrie sive invite adsit: go Cr. idem
de testibus, nqs et alij testes requirunt,
qm tales, qui iure naa testari pnt, npe
quicnqs usu raois st praediti, licet alias
qditnes ad testandum iure positivo requisitas
n hbant, nec rqirit ut sint exceptione
maiores, sicut alia negotia requirunt, adeoqs
et femina testari pnt, Concilc en nil excipit
simplr dicens, duobus l 3 testibus, nec qdm
addito idoneis, idqs in favore matrnij, cum
igit Concilc sit iuris coius correctivum, ultra
quam verba eius insinuant, extendi n dbt:
requirunt am duo l 3, nec plures, nec
pauciores sufficnt, quia scriptum e in ore
duorum l trium stat omne verbum.
Circa praesentiam parochi adhuc coitr notant DD., qd
n sufficat in delegato sacerdote n parocho licentia
psmpta, seu praesumptio ratihabitionis futurae, quae
facile fallit et incertum matrnium reddit: nec comissio
administrandi sumta, nj qsuetdo l circumstaae ald
inferant, assistens en sacerdos n ministrat sumtm
s tm tqm testis assistit. egtra sufficat delegao ex
torta metu l dolo, mo fuerit acceptata a dele
gato, nec exspiret antequm a delegante revocet
per certum nuntium, ne dubia fiant matrnia
cum gravi qtrahentium incomodo. Caeterum
qui alienis parochianis assistere l eorum

nuptias bedicere sine licentia ordinarij ausq
fuerit, incurrit suspensiõe donec ab ordinario
parochi in cuius offm se intruserat, absolvat,
ut hbt tridt. sess. 24. c. 1.
Q. 3. an hæc tridtni gstitutio ubiqs obliget? 110
R. 1. ea gstitutne n obligare ubi tridt. n e
receptu aut pmulgatu, qmuis ex sdm dicta de
Leg. n. 120 et segg. lex per se loqndo n dependeat
ab acceptaõne populi, tn ubi Legislator sit
lege sua n servari, et urgere poet, nec urget,
vidt conivere, et pmit gtraria legi gsuetdo
prevalere, et hoc cõitr hbt, qd tridt. n obligat
ubi n e receptu qtm ad decretu de reformat.
adeoqs matrnia clandestt. adhuc in eigmj locis
valent. Sed qid, si qis e loco in quo est
receptu tridt. accedat ad locu ubi n e re
ceptu tm animo ibi gtrahendi, et clam gtrahat,
an validu erit matrniu? R. cu cõuni sanchez.
Bonac. Diana. Amico p affirme: raõ e cõis
illa rgla, qd gtractg sequi dbant leges et con
suetdnes loci ubi fiunt, esto et in gtrahentiu
patria sint alie leges et gsuetdnes, atq matrniu
obtinet raõne gtractg: cu igit ubi n viget tridt.
nullu sit impedimtm matrniu clandestt. gtrahere,
matrniu in nro casu erit validu, etsi in loco
ubi sponsi alios habitant sit receptu tridt.
qia sicut dixi, in valore gtractg n attendit
lex gtrahentiu loci, sd loci in quo gtrahit
gtractg. tales tn ibicite agerent et mortlr
peccarent, sicut ij, q ante tridt. matrniu
clandestine inibant Cap. 3. de Clandst. de
sponsaõne et Caa 30. q. 5. f. tota, exigit tn
nj sic gtraherent cu dispensaõne Pntfcis
quo casu n peccarent.

Quid ergo dicendum, si veniens e loco ubi tridentinum non viget, in locum ubi viget tamen per modum transitus et ibi clandestine contrahit, an eius matrimonium valebit? non deest, qui negant, ex data ratione quia contractus sequitur legem loci, in quo initus, cum igitur in loco ubi contrahit, requiratur praesentia Parochi et testium, et hoc non observet, videtur matrimonium esse invalidum. Sed hoc non obstante contrarium asserit Amicus loc. cit. et vult eiusmodi matrimonium valere, ratione desumit ex verbis Concilii dicentis coram proprio Parocho per atque infert, parochus illius loci per solum transitum contrahentium non fit proprius parochus eorum, igitur cum non coram alio quam proprio parocho ex forma Concilii sit contrahendum, hic autem proprius parochus non sit, coram eo contrahere nulla obligatio erit. Sed verior est prior sententia tale matrimonium non valere, ut autem satisfiat rationi Amici dico, in tali casu aut proprium contrahentium parochum, aut loci parochum sacerdotem cum licentia ordinarii assistere posse et debere, tridentinum enim non simpliciter dicit coram proprio parocho in proprio loco, sed addit vel alio sacerdote cum eius licentia, cum igitur hoc in nostro casu facile fieri possit, id omnino observandum erit, ut valeat. Sed quid si quis simpliciter habet domicilium, unum, ubi viget tridentinum, alterum, ubi non viget? Dico cum Amico loc. cit. in ipsius electione esse in quonam loco contrahere velit, praeterquam loci in quo contrahit consuetudinem tenere, si tamen contrahit, ubi viget Concilium, parochum et testes adhibere debebit alias invalidum matrimonium erit, ratio ex dictis patet.

R. 2. ea constitutione tridentini et non urgere haereticos 112
in iis et locis morantes ubi ipsum est promulgatum
ita Meyer ex communi contra Sanchez: ratio sumitur
ex benignitate Matris Ecclesiae, quae non permittit tamquam
adulteria irrita denunciare tot haereticorum
concubia, hinc est quod ad fidem quersos non separemus,
aut novitate contrahere faciamus, praeterea apud
haereticos quantum ad hoc perinde est, ac apud Catholicos
Concilium non esse promulgatum aut receptum: cum tamen
haereticis subsint praestati Ecclesiae ex dictis de Summo
Pontif. absolute obligari possent ad observationem
huius constitutionis. a potiori dicendum est, hanc con
stitutionem non attinere ad infideles et Christianis
principibus subditos, ratio est, quia hi non possunt teneri
legibus merae Eclesiae quales est ista tridentini constitutio
quid enim admos, ait Apostolus 1. Cor. 5. de iis, quae
foris sunt iudicare? 3tio ea constitutio non ex
tenditur ad revalidationem matrimonii sed in facie
Ecclesiae, sed ficte ex parte unius contracti, nisi
subsit impedimentum dirimens, sicut n. 104 et
105 dixi, hoc tamen quod de impedimento dirimente
ibi notatum, cum aliqua limitatione est accipiendum,
ut sc. tunc solum sit necessaria praesentia parochi et
testium, quando impedimentum est publicum, aut tale
quod facile probari potest, non autem si fuerit occultum
tamen et latens, debet tamen tunc impedimentum igno
ranti coniugi cautè denunciari, et sic
mutuo consensu matrimonium validari, ita declaravit
Pius 5. et Sac. Romana Poenitentiaria, ut
refert Amicus ex Navarro
Q. 4. an haec constitutio tridentini obliget et in 113
casu gravis incommodi privati, ita in articulo
mortis ad legitimandam vel prolem? 5to. an
et invincibiliter ignorantes hoc decretum et

sic contrahentes. 6. an omnino necessaria sit praesentia
parochi, an vero sciente maiori parte vicinia
sit suppleri?
R. ad 4. quamvis vera Cruz Vega et alij apud
Sanchez lib. 3. disp. 17. n. 3. in tali casu sine
parochi et testium praesentia contractum matrimonium
validum esse affent, rectius tamen Sanchez cum alijs
negat, sub restrictione tamen praemo numero danda,
ratio est, quia Concilium simpliciter ait aliter quam praesente
parocho et testibus matrimonium contrahi non posse,
item sine ulla restrictione, eos qui sic contrahere
attentabunt, ad taliter contrahendum inhabiles facit,
irritumque pronunciat matrimonium sic initum: nec
aliqua declaratio Cardinalium desuper habetur,
quod sic sine parocho et testibus matrimonium
contrahi sit: ergo etc. Ad 5. R. affirmative scilicet
et invincibiliter ignorantes ea constitutione obligari
ratio est, quia dicta constitutio tridentini obtinet
vim legis simpliciter veritantis et inhabilitantis
ad sic contrahendum, legibus autem simpliciter irritantibus
ligantur et invincibiliter ignorantes, ut patet in
aliis impedimentis cognationis, affinitatis etc. ergo etc.
Adverte tamen quod tales ignorantes si contrahant
excusentur a peccato, propter ignorantiam. Ad 6. dico
omnino necessaria esse praesentia Parochi ita, ut
suppleri non sit eius defectus, nisi per sacerdotem
alium cum parochi licentia, hanc sententiam Meyer
ait esse communem, ratio est, quia praesentia parochi est
pars formae contractus matrimonialis, adeoque secundum se
et non per aliud aequipollens impleri debet.
14 Circa has tamen responsiones advertendum est, eas pro
cedere ex supposito quod in tali loco vigeat
tridentinum sitque in loco constitutus alijs parochus

cathlcq, ad quem pateat tutq accessq, unde si
parochq simplr hbri n poet, aut n sine maximo
l ipsiq parochi l qtrahentiu piculo, validum
foret matrniu sine praesntia parochi cum
duobq tn l tribq testibq qtractu, ut decla
ravit Sac. congregao Cardinaliu ad qsulta
Epi Tricaricensis sic respdens: si vo parochia
in qua fuit alqdo fuit observatu decretu,
pprio parocho careat, et cathedralis ctite
Epo et Capitulo habentibq a Concilio facultte
aliu sacerdote ad id delegandi, nullusq aliq
ibi sit, qui vices parochi aut Epi supleat
matrniu valet sine psntia parochi servata
tn in eo, in quo pt fra Concilij, npe adhibitis
saltem duobq testibq: si vo extent quidem
parochq et Epus, sd nullo qstituto Vicario
uterqs metu haeriorum lateat ita, ut vere
ignoret, ubi sit, l eod metu a Diaecesi
absit, nec ad alterutru sit tutq accessus,
validu e matrniu qtractu absqs parocho,
adhibitis tn duobq testibq. ita S. Congregao.
Sd qid si alienq parochq hbri poet an tenebit
ante illu qtrahere? R. ngtive, excepto
si alienq parochq hbret licentia l a Sum.
Pont. l ab Ordinario generale assistendi
matrnij qbqcnqs, tnc an qtm ad hoc, pinde
eet, ac si pprius parochq foret, alias am n
tenebit, qia decretu Concilij exigit assistia
pprij parochi, l alterius Sacerdotis cu licentia
Ordinarij, unde ubi hoc n invenit, Parochq
simplr abee reputat. Sed quid si testes n
adhibeat an valebit matrniu? R. ngtive
ex supposito qd adsint, qui testari pint.

ratio est, quia Concil. aequalia loquitur de testibus pro
tanquam de fra contractus, unde et cit. declaratio
Cardinalium in absentia parochi omnino praesentia
testium requirit, si haberi possint. vid. Amicum.

115 Q. 7. an sacerdos cathol. licite assistere
possit matrimonii haeriorum, quos in sua parochia
habet, item, an cathlici coniuges habitantes
in terris haeriorum, ubi olim receptum et pro
mulgatum erat tridentinum, teneantur contrahere coram
Praecone acatholico vices parochi agente?
R. ad 1. affirmative. ita Zaiman hic c. 4. n. 8.
Metzger cum ratio est, quia post Concil. Constantinense
Cathlici licite tum in sacris tum politicis (excepto
tamen exercitio haerico) cum haeriis nominatim non
denunciatis et excommunicatis communicant, insuper
eiusmodi assistentia est Ecclesiae cathol. gloriosa, cum
per assistentiam parochi cathol. ostendatur ius, quod
Ecclesia habet et in haericos: nec fit aliqua irre
verentia sanctissimo, aut cooperatio indigna eius
susceptioni, cum sacerdos non assistat ut Minister
sed tantum ut testis, adeoque tota malitia redun
det in contrahentes, qui sunt Ministri et suscipientes
sanctissimum. ergo. Ad 2. R. negative, Praeco
en acathlicus non est parochus Cathlici, nec agens
vices parochi respectu eius: unde nec alteri licentiam
dare potest. Haec pleraque sunt quae tantum substantialia
à Trid. requisita circa solennitates hic venerant explicanda.

sit

Sectio 4.

De aliis solemnitatibus auidtlibus â Trdtno in gtractu Matrnij requisitis.

S. Synodus Trid. pter assignatas priori sectne 116
solemnitates sbstaales, alias insuper requirit auidtlas
sic dictas qd n requirant ad valore, sed tm lici
ditate matrnij. de his am eâd sess. 24. c. 1 sic
ait: idcirco sacri Lateranensis Concilij sb Innocentio
3tio celebrati vestigiis inhaerendo, praecipit, ut
in posterum antequam matrnium gtrahat, ter â pprio
gtrahentium Parocho 3bus gtinuis festiuis in
Eccla inr missarum solemnia publice denunciet,
inr quos matrnium sit gtrahendum, gbus denun
ciaoibus factis, si nullum legtm opponat impedmtm
ad celebraone matrnij in facie Eccliae procedat
ubi parochus viro et muliere interrogatis, et
eorum mutuo gsensu illato, l dicat, ego vos
in matrnium coniungo in noie Patris, et l
alijs utat verbis iuxta receptum vnicuiusque
Provinciae ritum: qd si aliqdo prblis fuerit su-
spicio, matrnium malitiose impediri poe, si tot
processerint denunciaoes, tm l vna tm denun-
ciatio fiat, l saltem parocho et 2. l 3 testibus
psentibus matrnium celebret, dein ante illius con-
sumaone denunciaoes in Eccla fiant, ut si
aliqua sbst impedmta, facilius detegant, ni
Ordinarius ipse expedire iudicarit, ut dicte
denunciaoes remittant, qd ipsius prudtiae Trid.
relinquit. circa qd decretum sit aliqua notda.
Not. 1. fine harum denunciaonum ee, ut detegant 117
impedmta matrnij, si quae forte lateant. Trid.
Statum. cum itaqs iste denunciaon sit finis
de cuius grauitate ambigere nemo pt, gsqtr

erit inferendum, tum parochum sub gravi teneri facere denunciationes, tum et fideles obligari sub gravi latens forte impedimentum Parocho revelare. ratio est clara, est enim praesenti finis gravis se extendens tum ad parochum, tum ad fideles, illos ut denunciet, istos, ut revelent: ergo etc. Sed an parochus has denunciationes facere esto et moraliter certus sit, nullum impedimentum subesse, ita ut si trinam omiserit, sine dubio mortaliter peccabit, contraveniens gravi Ecclesiae praesenti, maxime cum hae denunciationes obtineant et ratione publici testimonij contracti inter tales matrimonij, et instructionis fidelium in posterum ad detegenda impedimenta praesertim hoc connubium inter alios forte oritura. Sed an una et denunciatione omittere sit mortale, non plane quaerit, affirmant alij, alij negant: Ego distinguo: Si enim parochus est moraliter certus non subesse aliquod impedimentum, et tunc foret tantum veniale una, vel et geminam denunciationem omittere, cum respectu talium eiusmodi omissio videatur levis: Si urget periculum de impedimento forte subesse, aut certe non maior est certitudo quod non subsit, quam quod subsit periculum, tunc plane et unicam omittere, videtur mortale, nam in tali casu ipsa Ecclesiae praxis trinae denunciationis neglecta plures inducere potest ad reticendum impedimentum latens, puta vero, qui scivit latere impedimentum, scivit et hoc alios scire, interim denunciatio aliqua omittitur, credit talis hoc contingere quod impedimentum fuerit detectum, igitur ipse tacet alij non meminerunt latentis impedimenti, matrimonium contrahitur imo et consumatur, impedimento interim ex solo defectu trinae denunciationis latente. Eve quantum periculum sit omittere denunciationem trinam,

omissio ḡo eigmi sine caa facta n̄ vidt ā mor
tali excusa
Advertens nihilōq S. Synodus ad hōiū fallacias 118
queis sepe gtingit, qd bonū e iniqua astutia
vitiari cunctis fraudibus precauere volens,
indulsit, qd si alqdo prbl̄is fuerit suspicio,
matrnium malitiose impediri poē si tot prae=
cesserint denunciaōes, ut tnc l vna tm fiat,
l saltē parocho et 2 l 3. testibus psntibus
matrnium celebret, dein vō denunciaōes ante
gsumaōne Matrnij supleant, imō prudentiae et
iudicio Ordinarij S. Synodus relinquit, et p̄ nepte
dispensare, ut oēs denunciaōes inrmittant.
textus cit. Ad aduerte hanc licentiā dispensandi
in oībus denunciaōibus soli ordinario, quo nōie
venit Epus, eiusq Vicarius Generalis, cui hoc
ab Epo specialr inrditū n̄ e, idq solū ex graui
et iusta caā gcessa ee, adeo, si ex toto dis=
pensaret sine caā, pcul dbio mortlr peccaret,
cū ut Bernardus ait, potius dissiparet qm dis
pensaret iura Concilij, qd si hoc faciat ex caā
Ad n̄ urgente et plene suffnte, si hoc aduertit
saltē venialr peccabit. Parochus ḡo quoad
oēs denunciaōes dispensare n̄ pt, prit tn̄ si
suspicio rāabilis de malitiosa impeditione super
venerit, graui insupr neptas aut magna
utilitas urgeat, nec copia ordinarium adeundi
comoda fuerit, l vna tm, l nulla facere,
et statim praesente Parocho et testibus matrnium
ratificare, postea vō reliquas denunciaōes
suplere sponsis inrditis, ne matrnium gsument
usq post 3tia denunciaōe, cui mandato
coniuges parere dbnt sb pcto, l veniali, si
moralr certi sint nullū impedmtm sbee, l
mortli si talis certdo n̄ stet. rāo petit ex
ipso offo parochi, qui, etsi ordinarie dis=
pensare n̄ pit in iis, q ptinent ad matrnium

tñ urgente nesste, et ubi comodus ad ordinarium
accessus n̄ patet per Epikia prit lege explicare
119. Not. 2. pter caā in denunciaōibus dispensandi
ā tridt. Data periculum sc. malitiosae impedi=
tionis matrnij, Dres coitr et assignare segnte;
si Magnates gtrahant, quorum coniugia ignota ee
n̄ solent, si ob senium, l status disparitē, de
nunciaōes sine pudore sponsorum l familiae fieri
n̄ pnt; si iam diu cohabitassent, ut coniuges,
adeoqs scandalum imineret. si repentinus discessus,
aut tpus quadragesimae instet, neqs coniugia
sine fornicaōis periculo aliove incomodo poent
differri, in his casibus Ordinarius licite dis=
pensat, imo in casu nsprij discessus, puta, miles
subito vocat ad castra, ite in artlo mortis
ad legitimandam prole, nec n̄ ydo urget tpus
inrdicti quadragesimae, et parochus dispensare
prit vna tm faciendo et reliquas postea sufflendo
inrdictā gsumaōne matrnij, ni tñ aliter Epo visum
fuerit. Alias am trina denunciaō qmdiu pt
sine scandalo aut graviori gtrahentium vel
3tij damno, ono fieri dbt, et qdm sdm coiore
sntia, si coniuges sint ex distis parochijs, in
utriusqs parochia, sicut ex tridt. colligit qmuis
cu Eximan asserendum sit c. 4. A. 10. damnari n̄ dbre
illa gsuetdne, quae etiam in aliqbus parochiis viget,
ut denunciaōes fiant tm in vna parochia, in
qua sc. nuptiae st celebrandae, ubi tñ gsuetdo aliud
n̄ hbt, quae smpr e attendenda, prior sntia
observari dbt.
120. Quod si qis sicuerit aliqd impdmtm sive im=
pediens sive dirimens latere, sb gravi tenet
illd revelare, excepto si hoc sciret ex gfessione
sntli, ut coitr notant Dres cu S. D. 2. 2. q. 70
a. 1. ad 2. ubi de illis, ait, quae hoi sunt

comissa secreto per confessionem, nullo modo debet testimonium ferre. ratio patet ex dictis. Sed quid si quis hoc sciat ex secreto naturali? R. ex communi tenebitur tamen illud revelare, non enim potest obligare secretum naturale cum gravi damno 3tij, maxime si accedat gravis irreverentia sumti. Sed quid si quis impedimentum revelare non potest sine infamia contrahentium? R. adhuc teneri ad revelandum, tamen observando ordinem charitatis corripiendo sc. partem infamandam inter te et ipsam terrore incerto, quod nisi ipsa abstinuerit a contrahendo, id pro sua obligatione revelaret parocho. quid autem si sine propria infamia id quis revelare non valeat? R. cum distinctione, vel enim revelans infamandus est ipse contrahens, vel est alter? si primum, et cum propria infamia tenebitur revelare, quia in virtute sacrae obedientiae coniuges interrogantur, si nesciant impedimentum latens: praeterea se protruderent in perpetuum peccandi statum ad evitandam infamiam, quod non licet. si 2dum: non tenebitur revelare, quia nemo tenetur cum dispendio naturalis boni proprij, quod est bona fama, providere bono alieno privato, nisi ad hoc vidit Ecclesia velle, vel posse obligare, nisi et urget charitas, cum hoc sit in principiat ab Ego. eadem ratio est, si revelanti imminerent periculum vitae, imo communiter extendunt Dres ad quodvis grave damnum, et fortunae imminens innocenti: cum tanta obligatione ad evitandum huiusmodi proximi praeterea nemo teneri videatur. Caeterum impedimentum revelare quis tenetur, etsi solus sciat, nisi hoc probare possit, et quidem sub mortali, si tamen revelanti desuper non imineat periculum propriae famae vel vitae, ut enim notant DD. cum Glossa in Cap. praeterea de sponsis unicus testis sufficit ad matrimonium impediendum, esto non sufficit ad dissolvendum, non enim procedit ad puniendum sed impediendum praeterea. vide Amicum hic disp. 7 sect. 12 n. 115.

Quod si aliquid impedimentum parocho fuerit delatum quomodo inter sponsos matrimonium contrahi non possit dicatur 121

ait S. Carolus p. 3. Synodi 3. decreto 34. is nec
ad illius matrimonij celebratione, nisi ad alia progrediatur
denunciatione, etsi id impedimentum, quod affert, vel falsum
vel malitiosum sibi videat, vel nullius momenti, sed re
ad Archiepiscopum (: sumit hic Archiepiscopus pro Ordinario :)
deferat, si vero longius distet, Vicarium foraneum
de impedimento certiore faciat, nisi de eo quidquam
ante statuat, quam de eo quid faciendum sit responsum
acceperit. ita S. Carolus, advertant et Parochi
quod statuit in rituali Eccl. Sicult. quod si infra 2
menses post factas denunciationes matrimonium non
contrahat, denunciationes repetant, nisi aliter Episcopo
videat. Debent hae denunciationes fieri ab isto parocho
vel ab altero ab eo constituto cum eius licentia, non tamen
necessarium est, quod fiant inter missarum solemnia, ut
textus ait, non enim hoc praecipit, sed suadet, quia
ordinarie maior ibi est frequentia populi, hinc
hodiernam praxi plerumque fieri solent extra missarum
solemnia post Concionem, et quodcumque est populosa
fidelium congregatio in Ecclesia, adeoque et in Vesperis,
addunt aliqui eas et extra Ecclesiam fieri posse, si
sit populus invicem copiose congregatus, quod verum
est respiciendo ad finem praescripti, nec contradicit trid.
asserens id fieri in Ecclesia debere, quamvis enim hoc sit
consultum, tamen non praecipere videtur, nisi ex supposito fre-
quentiae fidelium. non decet nisi una in una Die fieri
denuntiatione, excepto si sit necessitas aut gravior
utilitas, vel in uno die bis sit magna populi
frequentia tam cito non amplius futura, quo casu
fieri potest in una die 2 plus promulgatio. praecipit
et S. Carolus Synodi 3. tit. 3. ne eo die, quo
ultima promulgatio facta est matrimonium celebretur,
excepto si urgeat tempus interdicti. pariter non urget
quod Concilium dicit 3 diebus festivis continuis ut
communiter notant Doctores et asserentes consultius fore,

si 3 dies festivi sibi inmte succederent, per
aliquot dierum intervallum promulgaõe differre,
ne nimia aueleraõne impedimtm zeletz, in hor
gõ sicut in aliis attendenda est cuiusqs diœcesis
et loci gsuetudo. ibid hic et addendum est, qd parochi
in matrimonium viduarum nqm gsentire debent, nisi certum
de morte sui Mariti nuntium receperint, ~~de~~ quotenqs
demum annorum ab iis absentes in bello et alibi fuerint
Cap. in præsentia de sponsal. insuper de Matrimonio va
gantium nil agere præsumant, nisi sdm prptm tridtni
de reformaõne sess. 24. c. 7. facta diligenti inqui
sitione et re ad Ordinarium delata &c.
Præter denunciaões de qbus hactenus est adhuc aliæ 122
quædam solemnitates accidentales matrimonij à tridtno
eãd sess. c. 1. notatæ, hortatur eñ S. Synodus, ut
coniuges ante benedictnem in eadem domo non cohabi=
tent, statuitqs benedictnem à proprio parocho fieri,
nqs à quoqm nisi ab ipso parocho, et ab Ordinario
licentia ad prædicta bedictnem faciendam alij
sacerdoti gcedi poẽ, et si qis gtra psumpserit,
suspensionem incurrit, donec à parochi in cuius
offm se intruserat, Ordinario absoluatur. circa
hanc am bedictnem aduertendum est, eam in 2dis
nuptijs omittendam esse, nisi in pmo coniugio neuter
fuisset bedictus, habetur Cap. 1. et 3. de 2 nuptijs
et benedicens puniendus est et ab offo suspendendus
ibid Cap. 1. cumqs in dicto Cap. 3. dicatur, vir
et mulier ad bigamiam transiens non debet à Presbytero
benedici, neqs eæ nuptiæ sunt bedicendæ, quæ respu
vnius coniugis sunt 2dæ, et si respu alterius sint
pmæ, ut evincit raõ dicti capituli, quia, ait,
cum alia vice benedicti sint, eorum benedictio
iterari non debet &c cum igitur benedictio nuptiarum
sit utriqs coniugi cõis, sequitur qd aliter dari non
debat, nisi neutr sit benedictus. asserit nihilong
Laiman loc. cit. n. 13 gsuetdne ita obtinere
ut nuptiæ virginis seu pmo ~~nupt~~ nubentis

cum viduo bedicent, imò eatnus hanc consuetudinem esse extensam, ut sive vir sive mulier 1° contrahat cum vidua aut viduo tamen ea nuptia bedicant, propter quandam constitutionem Joan. 22di. quare consuetudo patriae in hoc respicie. vult praeterea S. Synodus ut parochus librum habeat, in quo diligenter nomina sponsorum testiumque, nec non diem, annum et locum contracti matrimonij inscribat, voluntque multi DD. hanc obligationem urgere sub gravi. haec de solemnitatibus Matrimonij.

Articulus 3.

De Actu ac debito coniugali, nec non de matrimonij indissolubilitate consequenter et de divortio et libello repudij.

Explicatis hactenus iis, quae ad matrimonium in ratione contractus et sacramenti pertinent, consequenter de eius actu et servitute seu indissolubilitate agendum est: de his igitur 3tio hoc articulo quantum confessionalis scientia ac discretio exigit, agere proponimus, totam tamen materiam in 3 sectiones distinguimus, in 1ma de ipso actu matrimoniali eius licitate ac debito agemus, in 2. de indissolubilitate matrimonij quantum ad vinculum, in 3. de eius indissolubilitate agemus.

Sectio 1.

De actu ac debito coniugali.

123. Supposito quod secundum Apostolum sint omnia munda mundis ad Titum 1. hic pro summo solamine in confessionali olim futuro de actu ac debito coniugali quantum necesse est et sufficit, non in turpibus delectando, Italienis infirmitatibus condescendendo in honore purissimae Virginis tractabo. Quemadmodum igitur matrimonium ordinatur tum ad prolem generandam,

tu ad libidinis aestus reprimendum, facile pt, actu
coniugali hic n ad illi, qm copula carnalis sive
mutua viri et foemine in carne coniunctione ad
generandum ordinata, de qua dicit Sacer textus,
adhaerebit uxori suae, et erunt duo in carne una.
hanc am actum matrimonij gtra quos da antiquos
haereticos, quorum princeps ipse Simon Magus
aut Saturninus eius discipulus asserens nubere
et liberos gignere a Diabolo ee et postea tra
didit Martion nuptias ut illicitas damnans
ut videre e apud Bellarm. tom. 2. de Matrim.
lib. unico gtrouersia 1. c. 1. fol. m. 1228. q
licitum ee, authas scriptl. et rao pbat. Apostlus
en dicit 1. Cor. 7. virgo n peccat, si nubat,
et 1. Thimot. 4. vocat doctrinam daemoniorum,
qui prohibent nubere. c. 5. vo ibid expresse
ait, volo go iuniores nubere NB filios pro
creare, matres=familias ee q sbsmo cu S. D.
in 4. dist. 26. q. 1. a. 3 in argum. Sd gtra:
Sd procreao filiorum n pt ee sine carnali con
iunctione: go actus matrimonialis n e pctm, alias
apostolus n voluisset illum, ptrea nullum ptm e in
praepto, Sd actus matrimonialis e in prpto 1. Cor. 7.
uxori vir dbitum reddat, siltr am et uxor viro
go n e pctm, insuper q ptinet ad gseruaone
naae Cprlis sdm dnam institutione et naae
inclinaone, n e ptm, atq huiusmi se hbt actus
coniugalis sdm illud crescite et multiplicamini
et erunt duo in carne una: go q. suppono
hic pariter ex dictis obligari coniuges ad
reddendum dbtum coniugali ad invicem ex titulo
iustitiae ppter gtractum, Sd qdona haec obligatio
urgeat, ut sine pcto graui negari n pit, hic
dica: cu et in actu isto coniugali reddendo
saepe nimis difformiter coniuges gueniant,

et se se desupr in gfessnli auuscent, an et quale
ptm sit indagantes, prius de isto modo queniendi
quaedam dicam

24. Debitus igitur mdus (: sed verba sume rudium Authenticae
Cap. 15.:) quae nra docet, est, ut mulier iaceat
in dorso, vir am in ventre incumbat ei, et
sic et facilius gcipiunt mulieres, nisi p accidens
impediant: minor am est deviatio ab illa late=
ralis concubitus, et Maior sedentis, adhuc maior
stantium, et horum maxima, quae est retrorsum
more iumentorum, et ideo quidam hunc ultimum
dixerunt ptm mortale, qd am mihi n placet;
qdo am mdus gsuetus imutatur pptr eprum dispositnem
et ventrum crossitudine, et pptr aliquam in
firmitate, aut pptr praegnaone, alqdo pt fieri
hoc sine pcto, dum tn vasculo muliebri, hoc
est, vulvâ, n abutatur, nec semen extra vulvam
scienter effundatur. haec suma rudium, cui gsentio
cum Alberto asserens, nil eorum, q facit Maritus
cum uxore servato vase dbto sdm se ee ptm
mortale, qmuis illud pit ee signum gcupiscentiae
mortalis, qndo scilt n sufficit eis mdus, quae
naa detrnat: igitur sive vir cum uxore con
cumbat â latere, sive sedens sive stans sive
et â tergo more iumentorum, dummodo vasculum
mulieris sollicite teneat, et semen scienter
n effundat extra illud, prit excusari â mortali
in actu, qmuis forte n smpr in cogitaone, raõ
est, qia ista deviatio tm est in mdo n in isto
actu, et si sic queniat pptr crossitudnem Cpris
sive sui sive ventris mulieris pptr praegnaone
prit et excusari â veniali, sd in raone maioris
l minoris deviaois qis magis l minus venialiter
peccabit. Caeterum observat Tambur. in decalogo
lib. 7. c. 3. §. 5. fol. m. 162. ut in copula

oē et veniale ptm vitet, nsprio vnq ex his 4 finis
ēē dbat, sc. proles in Dei cultu procreanda, carnis
concupiscia sedanda, sanitas ppria uxorisue gseruanda,
et ppria obligaō satisfacienda n̄ solu reddendo petenti
sd et petendo moderate ab ea puella, q̄ pptr verecundia
petere n̄ audet. Sd nota, qd n̄ ē nesse explicite
et signate in actu coniugij de his cogitare, sd sufficit
si nullus alius prauus finis hbat. Sama tn̄ rudiu
puta pptr sanitē cpale sui l uxoris n̄ licere cog
noscere uxore, qia sanitē talis quaereret p illd
ad qd ille actus n̄ ē ordinatus. vidt nil ong sntia
Tamburini satis prblis et hunc finē excusare
â veniali, finis en sdm se honestus ē, et qmuis
actus ille per se sno n̄ ordinet ad sanitatē, tn̄
p accidens ad illa pt ēē idoneus, cu igit alias
coniugibus sit licitus eigmi actus, vidt et tali fine
satisfieri honestus: ald ē si vir giungeret mulieri
ex sola delectaōne, ubi sine dbio venialiter
peuaret, sequens potius aīale qm raōale appetitu
tn̄ mulier petenti ex mera delectne reddens ex
vno fine pdictorū excusabit â pcto.
Dixi nil eorū, quae facit maritus cū sua 12.
uxore seruato vase dbto sdm se ēē mortale
saepius tn̄ aīalis appetitus in actu coniugij licito
n̄ ē gtentus, et in actibus maritalibus mortlr
et peuant coniuges, sc. assumpto vase in dbto
aut dbto vase aō n̄ seruato, de his hic aliqua
dicenda st. peuant coniuges mortlr impudicis
tactibus semetipsos polluentes, l exercentes eigmi
tactus cū intione se polluendi, idqs sive coniux
hoc pprijs tactibus in se faciat, sive tactibus
alterius coniugis in carne sua patiat. Tambur.
loc. cit. et raō ē, qia matrimoniū n̄ dat con
iugibus facultē ad aliā seminis effusionē qm
eā, q̄ gnraōni inseruire pt, cui maxime
aduersat eigmi pollutio. Dixi tn̄ polluentes

aut cum intentione polluendi, tactus enim est partium inhonestarum, earum aspectus, turpiloquia, oscula morosae cogitationes et inter coniuges dum fiunt ad praeparandum et excitandum invicem ad copulam et ad gestandum aut fovendum amorem coniugalem omni culpa vacat, at vero venialia erunt, si fiant duntaxat ob voluptatem, sive ea, quae nascitur ex finali copula, ad quam haec tendunt, quam quae imaginarie coniux sibi praesentem facit, sive ea, quae nascitur ab iisdem dictis tactibus abstrahendo a copula Tamb. l. cit. n. 42. et alii communiter. Ratio prioris est, quia matrimonium sicut licita reddit copulam, ita et ea, quae sua natura ordinantur ad ea. Ratio posterioris est, quia sequi voluptatem est quaedam difformitas ad rationem, igitur sicut copula ob solam voluptatem habita est venialiter mala, ita et eiusmodi tactus a veniali non erunt excusandi. illegitime tamen semper absente animo polluendi extra vas debitum secluso et periculo praevisae futurae pollutionis, hoc enim animo eiusmodi facere ex communi erit mortale, quia pollutio extra vas non minus coniugibus vetita est, quam non coniugibus cum non possit servire ad generationem.

26 Quodsi unus coniux eiusmodi tactus ab altero coniuge petat alterque faciat per ordinem ad facilius habendam copulam et cum praeviso periculo pollutionis, dummodo non directe intento aut volito, si est in tali loco, ubi statim possint matrimonialiter copulam uti, v.g. in lecto et eiusmodi tactus excusantur a mortali, dummodo semen extra vas debitum scienter effundi non permittant, aliud esset si non statim matrimonialiter coniungi possent, quo casu erit mortale propter pollutionem. Tamb. et communiter alii. Quod ipsum dicendum si coniux absente coniuge se ipsum tangat turpiter et libidinose secundum Sporer. p. 4. de mat. c. 2. quo casu eiusmodi libidinosi actus et forent mortales, cum vix aut ne vix quidem careant pollutionis periculo, et inter se malum videatur ad explendam secum libidinem proprio corpore uti:

dorent nilonq alij n̄ pauci coniugatu se ipsu turpiter
seu libidinose tangere & aspicere mere ob voluptē
tn̄ sine piculo pollutnis ēē solu veniale, qia nj aliq
finis expresse intendat, quicunq tactu voluptuosq
coniugati ex se refert ad cpula, quae ipsi iā licita
ē, ex nullo eñ capite pbat, qd ii actu dbant ēē
cum coniuge, et ideo satis ē ad excusandu a mortali
si sint actu coniugis, id ē, actlr coniugati. utra 90
sntia Tamburs. indicat pble.
Sunt aūt tactu, aspectu, oscula & extra pollutnis 127
piculu extra vas futura licita n̄ solu ginibq
gbq actu licita ē cpula, sd et iis, gbq pter
impedmtm extsen tm cpula prohibita ē, aut
illicita, puta, quia coniux infirmat, ē puerpera
aut qia affinitē gtraxit ex incestu post matrnium
valide gtractu, aut qia matrnio legitmo impedmtm
impōe superuenit & coniu, et rāo ē, qia per
eigmi impedmtm n̄ desinunt ēē veri coniuges,
nec ald ipsi tnc inr dicit nj ipsa cpula: tactu
gō liciti manent. ald eēt si matrnium ex eigmi
impedimto noscit ēē nullu, nulla eñ rāone
tnc eigmi tactu sive actiui, sive passiui ex
parte nascentis conscij pnt lgitmari, adeoq
potiq quaecunq pferenda usq ad dispensaōne ob
tenta, qm eigmi pmittenda aut agenda, simile
eēt, si de mutuo gssu votu gtinentiae emisi
sent, nj tn̄ votu se extenderet solu ad non
petendu dotu, tnc eñ alij actu matrnales
tactu, oscula, sermones & secluso piculo pollutnis
adhuc inr ipsos eēnt pmissi, et nota, qd sdm
Tambur. 4. 3. loc. cit. coniux semetipsu polluens,
& mutuo ad pollutnē sese prouocantes, committunt
spēe adulterij speciatim gfitenda, rāone dat
qd hanc turpitdnē pterqm qd semen prodigit,
diuidit et eoru caro gtra data in matrnio
fid. ita Tambur. que consule
Jam de pctis coniugu in vase indbto aliquam 12

dicenda sit, imo quidem peccant coniuges mortaliter quoties in vase indebito, id est, alio quam vulva muliebri epulam consumant, vel inchoant cum intentione ibi consumandi. Omnes. Ratio est, quia eiusmodi coitus non potest esse ad generationem aptus, et ideo praefert rationem pollutionis sodomiticae, adeoque gravissimum peccatum est, et quodammodo de adulterii crimine participat, quia ut S. Ambros. ait lib. de Patriarchis relatus Can. nemo sibi 32. q. 4. nec hoc solum est adulterium peccare cum aliena coniuge, sed omne quod non habet potestatem coniugii, ideo sine dubio mortalissimum peccatum est, et caeteris deformius quod prope vel solum meminisse pudet, si coniuges ore coeant usque ad seminationem, quod utinam non tam saepe fieret! nihilominus obiter solum pudenda osculari, lambere, ore excipere, quod multum frequens, arbitror cum Filiutio, March. et solum veniale inter coniuges, quamvis in confessione turpitudo eiusmodi omnino gravitate sit obiurganda, semper tamen iaege secluso periculo pollutionis extra vas debitum, imo si alter coniux eiusmodi facere recusans praevideret futuras liter dissensiones et sine peccato veniali ex fine faciendi mutui amoris invitatus hoc facere poterit, tamen sine veniali invitare haud poterit.

29. Peccant item mortaliter coniuges sic enim et consulto extra vas debitum semen effundentes, idque non solum in ipsa seminatione, sed et seminatione completa si ea effusio fiat ad conceptionem impediendam, hinc si mulier suscepto semine se statim erigit, vel mingit, cum intentione impediendae conceptionis mortaliter peccabit, ad eet si ob aliam rationem se erigeret, mingeret et puta ob nescientem ubi vel omni vel saltem gravi culpa vacabit. Ratio prioris est, quia effusio voluntaria seminis extra

vas obtu sortit raõe vltrie pollutnis, q est
mortalis, raõ posterioris ē, qia voltrie fraudare
effu cpulæ in malu prolis ē voltrie gtraire gravi
bono matrij: gō Cd. eadē raõne vidt qd vir, postqm
seminare incepit, ipsa et uxor iam seminavit, ā
seminando amplius desistere n̄ pit. sd gplere teneat
sb gravi ptr bonu prolis. dicit tn̄ Tambur. H. 15.
qd si mulier n̄du seminavit, prit vir de eius assensu
se retraxere, mdo n̄ sit piculu pollutnis extra
vas, id tn̄ magnā indiget cautela, qia irritata
iam utriusqs naā facilis ē alterius seminaõ extra
vas et copula, quæ seminaõ mortalr mala et pollutiva
ēet. vidt tn̄, qd si vir coniunctus mulieri seminarit
mulier n̄ teneat sb gravi pcto sml seminare, cu
sdm phlorū sntia cu S. D. mulieris semen nec
active nec nesprio ad gnraõe rgirat Tambur. H. 17
qui ibid mulieri credit, qd si vir seminaverit
membruqs retraxerit, n̄ en vir obligatus videt
expectare seminaõe mulieris postqm ipse suam
seminaõe gplevit, qmuis expectare pit. valeat
se ad seminandu manibus iuvare, dumdo hoc statim
faciat, ut adhuc moralr cu viro quincta mulier
æstimet, tu qia altera sntia phlorū mulieris
semen ad generaõe requiri ē satis prolis, tu
qia valde duru ē irritata nāa velle gpescere
tu dnqs qia illa mulieris seminaõ in eo casu
ē gplemtm priori actus maritalis, et ratione
comistionis seminis adhuc fuit duo in vna carne
ex quo solvit cuiusda obtio, qd recedente
viro n̄ amplius sint duo in carne vna, du tn̄ nulla
pollutio aut excitaõ seminis licita sit coniugibus
n̄ ea ex qua fiunt duo in carne vna: respdet
en intelligi duos fieri in carne vna p comistione
seminū, quæ in nro casu adhuc ē. an ām etiā
vir suis manibus pit pudenda mulieris gtractare
ut seminet, n̄ plane ē definitu ā DD. puta tn̄
ā mortali ē excusandu, dumdo fiat statim
postqm seminavit et se retraxit, cu iste mdus
seminaõe mulieris provocandi tm̄ ex pte mdi

n̄ am̄ ex pte finis sb diformis existente sua semi
nāone, et licite iam irritata mulieris naā ad semi
nandū: sed iterū ibīge dūmdo absit piculū pobutnis
ex pte viri futurae per eiusmi ꝯtractaōe hac de
actu coniugali sdm se, plura vide apud Tamburc.
iam de eius onere dicamus.

130. Tenet coniux coniugi reddere dbtū coniugale
et usū sui cpris sb mortli titulo iustitiae ex
ꝯtractu oneroso sed tm̄ si coniux petat serio,
iuste, rāabl ac licite, ē aīū: et pt ex dictis
et ꝯfirmat Aplus 1. Cor. 7. dicens: uxori vir dbtū
reddat, similr autē et uxor viro, mulier sui cpris
pstate n̄ hbt, sed vir, similr am̄ et vir ~~pst~~ sui
cpris pstate n̄ hbt, sed mulier, nolite fraudare
invicē. Ꝯ hac Aplus. dixi am̄ smo petenti serio, igit
excusabit ā mortli coniux n̄ reddens dbtū petenti tm̄
ex benevolentia, aut roganti tm̄, si roget ut desistat
rāo petit ex obligne aliorū dbtorū, quae n̄ tenemur sb
gravi solvere nisi serio petenti. excipit tn̄ nisi coniux
praevideat in altero giuge iminere piculū ingtinentiae
aut ex denegaōne orituras graves lites, aut ex
pudore, reverentia sibi timere aliter petere, quam ex
benevolentia, ꝯbus casibus adhuc sb gravi teneret ꝯ,
reddere dbtū tm̄ ex bevolntia petenti, ex una en
pte ad reddendū dbtū ē obligaō, ex altera pte iminet
grave piculū peccandi ꝯtra fid et bonū matrnij,
si hoc dbtū A titulo solius bevolntiae petitū n̄
exsolvat. unde A eiusmi petitio bevolntiae transire
vidt in petitnē stricti juris: ꝯ ꝯ

131. Dixi 2. petenti iuste: igit ꝯdcnus giux dbtū
petit iniuste, excusabit ā mortli denegans reddere,
rāo clara ex parte aliorū dbtorū, nus en qis pt
obligari ad id qd iniuste petit, petit am̄ iniuste
smo qui petit sine iure puta, ē qia smū bimestre
elapsū n̄ ē, ē qia ex incestu aut adulterio iure
petendi privatus ē. Notdū en qd giugibus dat
licentia p smū bimestre deliberandi an velint
sine comistione Deo in religne vivere, an vo

matrimonio commisceri, unde illo primo bimestri licite quidem
gulam libere possunt, tamen neuter sub peccato reddere tenetur,
sed potest alteri denegare, elapso autem bimestri, omnino sub
peccato reddere quisque tenetur petenti, sicut enim ante elapsum
bimestre ex supposito, quod sed matrimonium consumarint,
communis Dominus ex Cap. verum de conversat. coniug.
Not. 2. quod adulterium et incestus privent simpliciter iure
petendi debiti, diverso tamen modo, adulterium enim tantum facit
quod adulter non sit obligatorie et ex titulo iustitiae
debitum petere, ut scilicet pars innocens sub peccato reddere
teneatur, nemo enim frangenti fidem servare tenetur, quod
maxime in matrimonio verum ibidem ex Math. c. 5 et 19.
potest tamen adulter adhuc licite petere imo obligatorie
quamdiu de commisso crimine coniugi innocenti non con-
stiterit. communis Dominus cum Caietano, Soto, Laiman
Sporer, et ratio est, quod privatio debiti ex adulterio
est quaedam privatio iuris ex commisso crimine in poena
nemo autem tenetur sibi ipsi infligere talem poenam
nemine agente vel excipiente contra ipsum: quo
accedit quod maxime si vir adulterasset, ex eo quod non
liceret amplius petere debitum, quis facile se ipsum
de crimine infamare deberet, non levis enim suspicio
inde oriretur innocenti de alterius crimine commisso
quod si vero innocenti de commisso adulterio alterius con-
stiterit ab obligatione petendi debiti excusatur, tamen
petere potest, et si petierit sponte, virum sibi reconciliat,
et obligationem de novo assumit, nisi tamen expresso animo
ius suum sibi servare et alterum sibi obligatum, et se
tamen ibi non obligatum velit.
Aliud est de incestu cum consanguineo in primo vel 2do 13.
gradu quo incestuosus simpliciter privatur iure petendi
debiti Cap. transmissae. Cap. tuae fraternitatis de
eo qui cognovit. Can. si quis viduam et seqq. 3. q. 7.
idque etsi incestus ipse sit occultus, quia haec privatio
est statuta a iure, nec exigit aliam sententiam iudicis
sicut crimen adulterii exigit sententiam coniugis inno-
centis: nihilominus et hic sunt aliqui casus in quibus privatio
huiusmodi ab incestuoso non incurritur: ut primo si ignorantia

a malitia incestus excusat, quia coniux ignorat esse
consanguineam. 2. si coniux per violentiam cogitatur a con
sanguineo coniugis. 2do utriusque est quia privatio iuris
petendi debiti Culaco iure in poena incestuosi
criminis statuta est: ergo ubi malitia incestuosi criminis
non est, nec poena statui debet. Sed: ergo etc. extendit hoc
ipsum Scotus, quo casu quis ad tantum facinus gravi metu
coactus fuisset. 3tio si dispensatione super iure petendi
obtinuerit, quam iure ordinario Episcopi et ex privilegio
mendicantes conferunt, ut ait Sporrr. 4to et Dres
apud Saimon admittunt, ne coniugi innocenti propter
alterius contracta affinitate coniugium reddatur onerosum
si nunquam peteret debitum, parte nocente potest se insi
nuare ad petendum debitum, quoties id prudenter inno
centi nostrum iudicaverit, quod maxime locum habet si vir esset
incestuosus, cuius est Dei Sententia tenet virum obligari
ex iustitia reddere debitum uxori, quando illa tantum per
signa petere videtur, idque propter innata muliebri sexui
verecundia, dum contra mulier viro non teneatur, nisi
id expresse petat, cum in hoc minus pudoris habeat
vir quam mulier, nihilominus in hoc tutum erit petere
dispensatione.

33. Huc etiam pertinet, si quis coniugum ante nuptias votum
continentiae emisisset, tunc enim ipse quidem reddere teneretur,
sed exigere non posset usque dum dispensatione obtinuit.
quae tamen dispensatio non extenditur nisi pro stante tali
matrimonio, unde sine licentia Summi Pontificis ad
2 vota transire non potest, nec morte coniugis solutis,
itemque coniuge adulterum sibi reconciliare non
potest. atque si ipse adulterii crimen contraheret, in
confessionali votum suum explicare teneretur, 2do omnino
quia ubi aliud ex dispensatione tenore non constat votum
manet in sua possessione ut servetur eo meliori modo
quo potest sine damno 3tii p. quod si quis post contractum
matrimonium suum votum emisisset, tunc distinguendum est, et
enim fecit votum de non petendo debito et tunc votum
valet, quia matrimonii vinculum non est de petendo sed de
reddendo debitum, et ideo potest contrahere cum 2da.

qualiter tn ut talis alteri pti se de n petendo
dbto votu emisisse dicat, ne sc. alia temera de
eo suspicione habeat; l fecit votu de nqs reddendo
dbto, et tnc votu e illicitu, adeoqs nullu, excepto
si fiat de gssu mutuo, et vidt qd hoc votu neqs
valet mortua coniuge, cu qd ab initio nullu e
tractu tporis n firmet;

Dixi 3. raabl, e en obsequiu coniugale raabile 134
n brutale: n qo peuat coniux n reddendo dbtu,
qties sine incomodo raabl reddere n pt: ut v g,
si coniux sit amens, si furiosus, si plene ebrius,
si laborans morbo gtagioso, si alias infirmus ut
reddere n pit sine damno aut piculo graui salutis
cpalis l sui l prolis, si ita frqnter petit, puta
ter 4terue in vna nocte, ut pars altera n nj
ogre reddere pit. Omnes. limitat tn de Ebrio
nj timeret et raabl praeuideret pollutiones, aut
alias ingtinentiae pto fedandus, ubi salte ex lege
Charitis reddere tenebit altera pars, si tn hoc pit
sine graui sui l prolis damno, mxme si n fuerit
plene ebrius; limitat et de laborante morbo con
tagioso, nj morbus ille foret nimis diuturnus, et
aucsus hbri poet sine piculo infectionis, tnc en
pars altera et sb graui reddere teneret sdm Cap.
de coniugio leprosoru.

Dixi 4. ac licite, qd en illicite petit iure 135
n exsoluit, pt am illicite peti 1mo, qia n petit
in dbto vase de hoc supra, et sic nec reddi pt.
2. qia petit malo fine, puta ex voluptate mera,
et tnc reddi pt bona intione. 3tio, si sine iure,
et tnc impune n reddit, 4to si n dbto loco, puta
in publico, in sacro (id et qdm in publico reddere
sb mortali nemo pt, cu actus grauiter sit scandalosus,
et vnde etia ~~ex~~ su ex caui aspicientes mortale
peuant: in loco et sacro hunc actu hbre pptr
irreuerentia loci sacri mortale ee cois docet, suma
rudiu, Lessius (id. excipit tn nj cu piculo incon
tinentiae diutius morandu e in tali loco, puta
pptr obsidione, ubi ait suma rudiu reddens cu

dolore cordis l. exigens cum planctu, si alius locus hebri n.
pt, n. puto quod mortaliter peccat, addo ego forte neque
venialiter ob indecentiam tollente ingtinentia
periculo. 5to. si n. debito tempore, puta, 1o si in
Maioribus solemnitatibus, si in adventu, aut
Quadragesima, ubi omni voluptate est ex Ecclesiae
institutione abstinendum, tamen his temporibus petere et
reddere debitum et sine periculo pollutionis n. excedit
culpam veniale, ut probat S. D. in suplem. q. 64.
a. 6. in O. imo et tunc cum planctu reddens neque
venialiter peccabit. Similiter neque petens, si abstinere
sibi timeat sine ingtinentia aut pollutionis periculo
alias bene propter tempus sacrum. extenditur hoc et
ad tempus sacrae communionis propter cuius reverentiam
coniuges a mutuo comertio pridie abstinere
debent sub veniali. 2do. si tempore Menstruj:
consulitur enim hoc tempore prohibetur Levit. 20. qui
coierit cum muliere in fluxu menstruo interficientur
ambo de medio populi sui. et ait Scotus in
4. dist. 32. nec est probabile, quod in L. Evangelica,
quae est lex castitatis, sit minus prohibitum ad menstru
atam accedere. plurimi etiam alij tempore Menstruj,
item tempore puerperij aut ablactationis accedere
ad uxorem mortale aestimant, magis tamen placet
sententia summae rudium, Maier, Berez &c. n. esse mortale
hoc tempore sine periculo tamen abortus foetus maxime
animati, sed tantum veniale, imo si hoc contingat propter
evitandam pollutionem, prout carere omni peccato, omnino enim
durum esset his omnibus temporibus ab actu maritali abstinere
cum fere integro anno mulier aut sit puerpera aut
menstruata &c: et quamvis in menstruo fluxu concepta
proles saepius contingat aegra fieri &c tamen inprimis hoc
n. semper procedit, etsi procederet adhuc proli melius
esset leprosa esse, quam omnino n. esse, adeoque n. repugnat
bono prolis simpliciter accessus ad menstruata. textus
Levitici ex Vasquez est de praecepto caeremoniali

quod in N. L. non valet. ad textus N. P. P. dicendum est eos
tantum esse consilia, non leges ut id Vasquez lib. nil. longo
his temporibus neutra pars obligatur reddere debitum, quamvis
petenti illud reddere possit, maxime si pollutionis periculum
alterutri imineret. Nota debitum denegare ex invidia
rancore quod semper esse mortale. 2do tempore divortii
neutra parte teneri alteri reddere debitum. 3tio
coniugem licite reddere debitum atque petere a
marito qui solet sine ipsius consensu in fine copulae
extra vas consulto semen effundere, quia ipsa dum
petit, redditque id facit, quod ex se bene fieri potest. 4to
generaliter illicitum erit reddere debitum quoties culpa
petitioni annexa est proveniens ex circumstantia tenente
se ex parte ipsius actus coniugalis, non autem si se teneat
ex parte solius petentis, tunc tamen si maius malum non timeatur
inde futurum, hortari debebit, et debitum denegare
potest, donec culpa removeat quod volui hic adnectere
posita contra castitatem in aliis statibus, quia autem
tempus non permittit vide Tamb. Sporrer &c.

Sectio 2da.

An et quomodo matrimonium quoad vinculum sit
indissolubile?

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Matrimonium autem consumatum significat praeterea indissolubilem unionem hypostaticam verbi cum natura humana et cum fidelibus in gratia consumata patriae.

Matrimonium legitimum solum dissolubile est altero coniuge ad fidem quaerso habet ex Apostolo 1. Cor. 7. quod si infidelis discedit, discedat, non enim servituti subiectus est frater aut soror in huiusmodi ita Apostolus sine dubio tradens quod a Domino accepit, adeoque hoc dissolubilitas ex iure Domino est, sed non simpliciter praecedit, verum ut Pontifices quorum est scripturas explicare, et Patres communiter definiunt cum hoc duntaxat limitatione si altera pars nec ad fidem quaerti, nec sine contumelia Creatoris aut nominis Christi, aut solum cum periculo perversionis cohabitare velit, unde Innocentius 3 in Cap. gaudemus de divort. definit dicens: qui autem secundum ritum suum legitimam repudiavit uxorem, cum tale repudium veritas in Evangelio reprobaret, nequaquam vivente prius alia et ad fidem Christi quaerso habere, nisi post quaesitum ipsius ibi renuat cohabitare cum ipso, aut etsi consentiat, non tamen sine contumelia Creatoris, ut eum pertrahat ad mortale peccatum, in quo casu restitutione petenti, quamvis de iniusta spoliatione constaret, restitutio negaretur, quia secundum Apostolum frater aut soror non est huiusmodi subiectus servituti: quod si quaerso ad fidem et ibi quaersa sequatur, antequam propter causas dictas ille ducat uxorem, eam recipere compellatur. ita Pontifex, inde quod habes, quod uno infideli seu pagano ad fidem quaerso non est simile de haereticis, ut habetur in Trid. ille qui quaeritur ad fidem ex apostolico testimonio non solum potest separari quoad thorum, sed etiam quoad vinculum, si alter coniux ad fidem quaerti nolit, nec sine contumelia fidei cohabitare, adeo ut et potest alteri nubere, quod si tamen pars altera blasphema postea et ad fidem quaersa fuerit, prior quaersus eius coniux, si alteri necdum in facie Ecclesiae nupsit, sententiam recipere obligetur, si vero alteri iam nupsit, apostolica dispensatione posteriori coniugi ad fidem quaerso potest succurrere, ut habetur in eodem Cap. gaudemus, hoc quidem etsi contractum in infidelitate

matrimonium fuisset consumatum, ut ostendit S. D. in 4. dist. 39. a. 4. ad 2. et a. 5. in ☉ ex eo, quod qui ad fidem convertitur ex infidelitate, priori vitae totaliter moritur et per S. Baptisma spiritualiter et corporaliter consepelitur Christo in morte, adeoque tum a spirituali, tum a carnali vinculo absolvitur, si alter coniux, antequam ad nova vota transeat prior quaerens, ad fidem non quaerentis, tum si antea ad fidem quaerentis mutua fide mutuum matrimonium amplius perficitur ut ibidem notat S. D. Quia de hoc non videtur magna controversia de matrimonio rato et consumato quod dicendum videamus. Sit

39. Assert. Matrimonium ratum, non tamen consumatum inter fideles Eucharistia seu Pontificia potestate est dispensabile quoad vinculum, est contra multos antiquos, tum ex definitionibus et factis Pontificum omnino certa sententia, imo post Trident. quantum ad 1. part. quae sola est controversa videtur de fide, ait enim sess. 24. Can. 6. si quis dixerit Matrimonium ratum non consumatum per solemnem religionis professionem alterius coniugum non dirimi: anathema sit. et sic sumo atque solemnis professio authentice Eucharistiae est introducta: quod sic praeterea Paulus 3. et Pius 4. ex Concilio Navarri ter et 4ter et Greg. 13 uno die cum 11 dispensasse leguntur in matrimonii ratis nondum consumatis ut videre est apud Meyer. p. 1. §. 4. n. 14 de professione religiosa S. D. ratione dat in 4. dist. 26. q. 1. a. 3. qu. 2. in ☉ dicens: ante carnalem copulam est inter coniuges tantum spirituale vinculum, sed post est inter eos et vinculum carnale, et ideo sicut post carnalem copulam matrimonium solvitur per mortem carnalem, ita per ingressum religionis ante carnalem copulam solvitur, quia religio est mors quaedam spiritualis, qua alijs saeculo moriens vivit Deo ita S. D. suadet eadem 1. pars ex eo quod matrimonium nec ex sua natura, nec ex significatione quam ut ratum obtinet, sit omnino indissolubile non ex sua natura, quia sic obtinet ratione et natura contractus, de quo optime illud commune dicere possumus, ex quibus causis

Matrimonium ratum quoad vinculum dissolvitur per solemnem religionis professionem Trident. sess. 24 Can. 6.

reporit, p eosd dissoluit, adeoqs et Matrimonium
sicut ex mutuo gsensu orit, nãa eius gsiderando
antequam gsumet, et ex mutuo gsensu dissolui poe
videat, q n et ex sgfcaone qm obtinet ut ratum,
ea en sgfcao e mysterium coniunctionis Chri cu
fidelibus per graa viae, quae adhuc hbt fra sibi pri
vative opposita se. pctm: go q. insuper hoc vidt
ptinere ad plenitdne Culcae pstatis, ut ante
gsumaone matrnij ex urgente et graui caa fideles
coniuges ab invicem et quoad vinculum poent dispensari
go q. vidt nil ong huius partis potima raone
ee desumenda ex facto tot Pntfcu, qd qdm factum
et publico iuri e insertum, tantos en Pntfces errorij
arguere in re tanti momenti absqs nota temeritatis
vix vidt asseri poe.
At vo longe dispar rao e de matrnio fidelium
gsumato, hic en obstat et bonum prolis, ne fiat
incerta eius educao pptr parentum incertdne, obstat
et ipsa mysterij sgfcao, q ut dictum, e vnio hypostca
Verbi cu noa hna in vnitate personae dnae, et
iterum vnio ipsius cu fidelibus per graa gsumata patriae
qd utrumqs sgfatum indissolubilitate omnimda, et
qdm probla ex ipso iure naa, cu graa gsumata
Patriae per dicta de Beatdne et graa sit naalr
ppetua et indissolubilis, sicut et ipsa vnio hypo
statica eo qd sit vnio psonalitis videat naalr
exigere ppetuitate, importat: go q. accedit, qd
hactenus etsi hoc et publicum bonum in coniugiis de
sterilium Magnatorum expetiisset ad evitanda publica
bella, et cois boni aperta excidia, nullus tn
Pntfx hanc potestate sibi assumpserit, cuius egtra
gtrarium gstat de Matrnio rato: igit ono e dicendum
matrnium ratum ee et quoad vinculum anteqm
gsumet authate Culiae et p summum Pntfcem
in graui nescte dispensabile, n ite matrnium

fidelium consumatum, et de hoc ultimo rigorose
ee explicandum illud scriptum, quod Deus coniunxit, homo
non separet, sicut et hoc interpretatur Alexander 3. (
in Cap. 7. de Conuers. Coniugatorum. quamuis autem matrimonium
ratum per solemnem professionem et probatur et ea quae fit
in societate Jesu per simplicia vota emissa, aliaque
graui causa ex Pontificia potestatis plenitudine sit dis-
pensabile, tamen adhuc illud firmius est quam matrimonium tamen
legitimum inter infideles contractum, cum non tamen in officium naturae
sed et in significatione grauis mysterij sit assumptum, unde
non ni graui causa dissolui potest, et haec de in-
dissolubilitate matrimonij quoad vinculum.

Sect. 3.

An et quomodo matrimonium quoad thorum sit indissolubile?

Debent Coniuges post matrimonium contractum etiam
cohabitare quoad mensam et thorum, et quidem ex
ista natura matrimonij tum ad fouendum mutuum affectum
tum ad domesticationem bene instituendam, tum et ad
prolis generationem mutuo affectu habendam, hoc
tamen non ita sumendum est, quasi semper in mensa et thoro
simul esse debent, sed quod ad simul essendum ius et
facultatem habent, et in eo mutuae et iustae petitioni
parere debent, sicut ex dictis habetur. cum tamen saepius
videamus coniuges ob causas quoad thorum et mensam
et post consumatum matrimonium authoritate Ecclesiae separari,
quae separatio alio nomine diuortium dicitur, nunquam enim
diuortium aliud illegitur, quam coniugum ob causam quoad mensam
et thorum separatio, hic consequenter de diuortio dicemus,
et quidem principue quae sit causa diuortij inquiremus
1. Supposito quod hic de diuortio domicilij, non de diuortio
vinculi, de quo priori sectione egi, cuius causae et pro-
cedendi rationes a fratres videri possunt in summa rosellae
v. diuortium - agamus, 1ma causa huius diuortij faciendi
cuius ipse Dominus meminit Math. 19. est coniugis fornicatio

seu adulterium, quicunque dimiserit uxorem nisi ob forni
cationem, et adeoque qui ob fornicationem dimisit uxorem
non mechatur nec culpabilis est, quia hoc vidit ipsa lex
matrimonij inferre, ut tamdiu solum quis se obliget
alteri ad cohabitandum in mensa et thoro, quamdiu
thorum violando proprie matrimonij fidem servarit,
noualr enim infert, ut fidem frangenti fides frangatur
eidem; ptus ex causa, si adulterium coniugis iniuriosum
et notorium est, ex hac causa divortium privatum et
authe institui, Kon. Henrig. et ratio est, quia
nil impedit, quin minus privata authe hoc fieri
pit, si factum sit notorium, causa enim ab ipso Dno
lata est, infamia ulterior abest, scandalum non est
timendum: ergo etc.
Dixi tamen si adulterium iniuriosum et notorium est: 14
excipit enim 1. si coniux per errorem probabilem sumptum
esse maritum ab altero oppressa est inscia criminis.
2. si conscia sum non esse violenter oppressa est.
3. si consentiente altero coniuge adulteravit,
aut per ipsum prostituebat, aut dum potuisset, a
crimine non impediebat, in his enim casibus factum
coniugis nocentis innocenti non censetur ex parte ipsius
iniuriosum, quia aut involuntarium, aut altero rati
habente factum: excipit quarto ulterius, nisi simili
crimine alter coniux in matrimonij fidem peccasset
quo casu paria delicta pari crimine compensant.
5to. etiam nisi crimen occultum sit, et si morali
alteri parti certum, tunc enim sola thori, non autem domi
cilij separatio potest institui authe privata ob
scandalum et in domicilij separatione futurum, quod si
tamen scandalum non imineret, et domicilij separatio
fieri posset. 6. excipit, nisi innocens criminis conscius
iniuriam sibi illatam condonasset giugi nocenti
tunc enim eum amplius propellere non potest, quia sic eam sibi
reconciliavit. neque enim coniux innocens tenetur

adulterā dimittere, sed pt ea gdonato crimine sibi
retinere factis monitionibus et punitionibus sibi
gressis, colligit ex Aplo 1 Cor 7. qui iubet uxorem
ex iusta caā dimissa manere innupta, aut viro
suo reconciliari: ubi dat gsgtr optionem
parti innocenti pte nocente sibi reconciliare
l dimissa habere, qd n foret, si ea nessrio
dimittere dbret, unde et

143 Infert qd pars innocens nocente et pœnitente
tn n tenet sibi reconciliare, nisi forte per
accidens, qia scilt si ea sibi n reconciliaret
ipsi ingtinctio periculum immineret, nqs ex ob adulte-
rium fit divortium vinculi ut hæretici ponunt,
qui da scriptura textu immutantes, et ubi
nos legimus Quicunqs dimiserit uxorem, nisi ob
fornicaone, et alia duxerit, mechatur
legentes hoc mo, Quicunqs dimiserit uxorem
sua et alia duxerit, nisi ob fornicaone
mechatur. Unde inferunt eum n mechari, qui
ob fornicaone alia duxerit, cum Dns ipse
hanc caā exceperit. n inqua. ob fornicaone
licitu e divortium vinculi, ut ex falsificato
scriptr. textu hæretici inferunt, sed duntaxat
divortium thori et domicilij, ut definiit trid.
damnans, qui dixerit Ecclia in hoc cathl.
sntia errare, quare et pars innocens dbt
manere innupta, aut reconciliare sibi adultera,
qua tn qia reconciliare sibi n tenet ob hoc
divortium ex se dir perpetuum, p accidens am prit
tm ee tporaneum, Cæterum sicut antea ia monui
ad faciendum hoc divortium requirit certdo moralis
de adulterio comisso, qia improbum e ex in-
certa suspicione quemqm possessione sui iuris
privare, nqs in iudicio punit nisi legitime
probatum. facto am divortio pars innocens

prit sine gsse nocentis l intrare religne, l
ad S. Ordines accedere, n am pars nocens, quae
alitr religne intrare n prit, nj cu licentia
partis nocentis, aut saltem iterato petita, sed
smpr negata licentia, nqs reconciliaone
facta: irroabilr en licentia negat, ex quo
reconciliando n speratur ita cois DD.
Altera divortij caa e grave piculu aut 14
incomodu ex pte aiae l Cpris ex pte qdm
aiae periculu haeresis, ex cohabitaone imminentis
ex pte vo Cpris veneficiu, periculu vitae,
gtogionis, gtinuaru litiu, qua sc. coniux
e moru crudeliu, intolerabiliu, raõ e
nemo en censet alicui aia aut Cpy alitr
obligare, imo salva lege charitis vix pt
aliter obligare, qn qtm sine aiae l Cpris
incomodo fieri pt. qd maxime verum est
de periculo aiae, cu bonu et salus aiae longe
praestet bonis matrnij: vade n pauci DD. cu
Metaphys docent, qd divortiu pptr piculu
aiae factu pblica authe sit ppetuu, id e
etsi pars nocens resipuerit, tn pte innocente
n teneri ea sibi reconciliare, qmuis excepta
haeresi alterius coniugis coius teneat, qd huiusmi
divortiu sive privata sive publica authe
sit factu, sit tm tporaneu, qmdiu sc. eiusmi
divortij caa subsistit, sblatis aute divortij
causis sit redeundu ad prius domiciliu: solu qs
causis n sblatis sit ppetuu: caa en ppetua
divortij divortiu ppetuabit.
Veterior caa divortij e mutua coniugu 14
in relignis ingressu gsensio, ite de mutuo
gsse permissu votu gtinentiae. cois. et pt
tu ~~est~~ excellentia status pptuae gtinentiae,
qia ex ubi causis res oritur per easd dissolvitur
ubi 3tio ubi n imminet aliqd piculu l damnu,

atq hoc in nro casu ita se habet, credit enim quod si
proles ex ingressu religionis damnum grave pateret,
eiusmodi ingressus illicitus foret, utpote sine damno
tertij non factus. pro complemento totius materiae hic
est notandum, quod cum secundum textum apostoli Eph. 5 vir
sit caput mulieris, locus habitationis determinandus
sit a viro ita, ut ex foedere maritali
eum uxor sequi debeat, et extra patriam
usque ad exilium, nisi aliter in contractu matrimonij
sit conventum, ut v.g. in certo loco subsistat,
vel eum sine consensu coniugis non mutet: in quo tamen
parto, ut notat Meyer, semper supponit
conditio, nisi rationabilis causa mutationem domicilij
suadeat v.g. propter aeris insalubritatem, quod nemo
enim cum tali incomodo censet se velle certo
loco astringere, excipit maritus vagus, quem
uxor sequi non tenet, nisi vagaturum ante matrimonium
sciverit, ex quo enim sciuit et contraxit, hoc onus
suscipere videbatur, si aliud expresse non excepit,
aliud foret, si non sciuisset. et haec de dissolutione matrimonij quoad thorum et mensam
sufficiant.

Quæstio 2da.

De Impedimentis Matrnij tum Impedientibus, tum dirimentibus.

Cum matrnium sit legitima viri et mulieris coniunctio per quam duo sunt in carne una indiuidua vitæ consuetudinem retinens, duo à Matrnio proscribantur, ista nam matrnij exigit, sumo sc. id quod facit ne duo sint honeste in carne una seu quidquid coitum facit aut grauiter inhonestum, ut cognatio, affinitas, votum ligamen publica honestas, aut reddit omnino nullum, ut coeundi impotentia, et 2do ac, quod ex se grauiter indiuidua vitæ consuetudini obesse conscit, cuiusmodi sunt, Error, conditio, crimen, cultus disparitas, vis, raptus, hæc quo attendens S. Eccl.ia impedimenta quædam matrnij definiit, quibus stantibus matrnia irrita sunt, alia pterea addens, quæ etsi matrnij fœdera non penitus irritarent, tamen illicita redderent et contrahenda impedirent.

Artlus Vnicus

De Impedimentis Matrnij tum impedientibus tum dirimentibus.

Sectio 1.

Quæ et quotuplicis generis sint impedimenta Matrnij et cui competat ea statuendi?

Per ea, quæ in quæstionis notaui facile poterit constare impedimenta Matrnij esse 2plicis generis seu differentiæ, scilt. impedientia et dirimentia, eorum et quæ ex ibi dictis aliquantulum accipi potest, plenius ex seqq. patebit. Impedientia autem aut dirimentia dicuntur, quia sunt tamen impediunt, ne sic contrahatur matrnium, sed quia absolute irritant, et annullant et contractum matrnium,

quare hoc adversantur ipsi bono coniugij, im-
pedientia vò adversantur solemniti tm, aut orna-
mento auidentario, impedientia am sit mdo re-
stricta ad 4tor tm hoc ~~ver~~ metro clausa

Sacratum tempus, vetitum, sponsalia votum
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Quorum quidquidlibet sufficet sufficienti sect. dicam. Impedimenta
~~entia~~ am dirimentia plura sunt et ad 14
reducuntur de quibus habentur sequentes ~~patebit~~ versus:

Error, Conditio, Votum, Cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, Ordo, ligamen, Honestas
Si sis affinis, si forte coire nequibis
Si Parochi, et duplicis desit praesentia testis,
raptave sit mulier, nec parti reddita tutae.
Haec facienda vetant connubia, facta retractant.

De his in sequenti sectione agemus.

147 Superest hic de potestate statuendi eiusmodi impedimenta
dicamus. ubi certum est hanc potestatem esse penes Ecclesiam
ut non solum definiit Tridentinum sed et ante Tridentinum
Concilium Senonense sub Clemente 7. anno 1528.
huius ratio petitur ex eo, quod matrimonium duo includat
scilicet rationem contractus et rationem sacramenti, ita ut ratio
sacramenti tamquam formali ratio contractus civilis quasi materiale
subordinetur. cum igitur ad Ecclesiam pertineat ea statuere
et mutare in sacramentis, quae salva illorum substantia suscipientium utilitati, et illorum veneratione pro rerum, temporum
et locorum varietate magis expedire iudicarit ut
ait Tridentinum sess. 21. Can. 2. et ad illam pertinere
quinimmo ea determinare, quae matrimonii foederi obesse et
prodesse pro temporum diversitate visa fuerit salva tamen
ipsius substantia, quam cum definitis impedimentis salvam
manere ex hoc constat, quod ex institutione Christi
substantia sacramenti Matrimonii sit contractus civilis
validus, quod am ad contractum civiliter validum

regirat a Chro n̄ e, defitu ꝑ Eccliæ defiōni
relictu, cu n̄ oia q̄ civilia st eadem omni tpore
congruant, adeoqs ex dna providentia subordinata
pstati relinquenda fuerint detrnda et mme
Eccliæ ne sumtm deperderet a sentia secularium
pstatu: hoc tn̄ Eccliæ pstas se n̄ extendit ad
infideles sibi n̄ sbtos, ut hbt ex Cap. gaudemus
de divort. ubi Innocent. 3. definiit, Paganos
legtm gtrahere matrnium in gradibus ab Eccliæ
prohibitis, quippe qui gstitutnibus Canonum n̄
arctant: qd et gfirmt ex illo Apli 1. Cor. 5.
qd mihi de iis, qui foris st iudicare? his
suppositis
Dubitat an principes fideles hbant pstatem 14
statuendi suis sbditis impdmta dirimentia matrnij
ubi tqm certu suppono principes infideles suis
sbditis infidelibus eigmi impedmta statuere poe
cu ex ipsis gpetat plena pstas civiliter suos sbditos
gubernandi, nqs sacris Canonibus arctent, ono
am ad civile pstatem ptinere videat; ea poe
statuere qua bono coui prosunt, inr qua
sepius e impeditio aut irritaō matrnioru,
gsqns e eis et gueniat pstas in gtractu
matrnli eigmi impedmta statuendi. suppono
2do et Judaeos aliosqs infideles principibus
Chrnis sbtos poe obligari ad gtrahendu taliter
et taliter, adeo ut dirimentia impedmta circa
eos statui pint. raō e, qia respu Judaeoru
et infidelium civiliter et sbtoru principes
fideles in civilibus st pleni Dni: ubi go viderint
bonu coue expetere, ut in gtractu matrnij
talia impedmta statuant, prnt ea statuere
et gsqtr sbditi sdm ea gtrahere ad hoc ut
valide gtrahant et in gscia, qia gtractus
matrnij sdm locoru statuta n̄ gtractus n̄ e

validus, et eius usus est fornicarius, quod est vitium con-
scientiae, et his suppositis sit ~~assert~~

149 Assertio. Principes fideles seculares quatenus est
ex vi potestatis suae quam dierum vi muneris sui habent
facultatem constituendi impedimenta et dirimentia in con-
tractu matrimonij respectu sibi subditorum et fidelium, usum
tamen huius suae facultatis de facto non habent, et quia
Pontifices pro bono Ecclesiae eam sibi soli reservant,
et quia principes suam potestatem Ecclesiae cesserunt.
ita S. D. in 4. dist. 34. q. unica. a. 1. ad 4.
et 4. contra gent. c. 78. Bellarm. Henrig.
et alij contra, contra Richardum et simpliciter volentes
principibus fidelibus secularibus nullam competere facultatem
statuendi impedimenta dirimentia in matrimonio fidelium,
neque ex ratione muneris sui, cum matrimonium sit sanctum.
adeoque solius Ecclesiae ordinationi subsit et probatur pars
authe S. D. quae ait, matrimonium in quantum est in officium
naturae, statuitur Lege naturae, in quantum est sanctum
statuitur iure divino, in quantum est in officium communitatis
statuitur Lege civili, et ideo ex qualibet dictarum
legum potest aliqua persona efficiri ad matrimonium illegitima
nec est simile de aliis sanctis, quae sunt sancta tantum. ita S. D.
et ono clare contra Gent. loc. cit. ubi expendens
matrimonij diversos fines, diversa et dirigentia
principia eius agnoscens dicit, in quantum igitur ordi-
natur ad bonum naturae et dirigitur in fine a natura,
in quantum vero ordinatur ad bonum politicum subiacet
ordinationi civilis Legis, in quantum igitur ordinatur
in bonum Ecclesiae, oportet quod subiaceat regimini
Eclesiae. ita S. D. ratio est, quia considerando
munus et officium principum, principibus secularibus
convenit potestas gubernandi fideles subditos
in omni eo, quod non contrariatur bono Ecclesiae, atque
abstrahendo ab eo quod Ecclesia de facto hoc iure

sibi reservarit, a principibus secularibus potuissent
statui eiusmodi impedimenta matrimonij nostra pro bono
communi, quae derogarent bono Ecclesiae, imo me prae-
sente affirmavit Rmus Fuol Suffraganeus Argentin.
P. M. quod Rex Galliarum in ante Trid.
decreto regio per totum suum regnum sanxerit
irrita esse matrimonia, quae non coram parocho
et testibus contracta essent, quod decretum postea
S. Synodus sua authoritate confirmavit et pro tota Chris-
tianitate obligare fecit: quo Cl.
Ratio 2. part. desumitur 1. ex Concilio Tho. 2. d. 15.
ex variis Canonibus Cap. multorum 35. q. 6.
Cap. 1. de consanguinitate et affinitate. et novissime
Can. ult. sess. 24. in quibus locis definitur causas
matrimoniales spectare ad iudices Ecclesiasticos. et
ratio quaeniae ostendit, cum enim Matrimonium non sit nudus
contractus. Sed et verum L. g. simtm, ita tamen ut
ratio simti supponeret validitatem contractus civilis
quaeniens videtur, ut detrimento eorum, qui ad valorem
huius contractus requiruntur, uni Pontifici relinquerentur
tum ne difformes essent fidelium mores propter
diversorum regnorum diversa impedimenta, in
iis quidem quae simta gerunerent, tum, ne impedimenta
statuerent fidelium spiritualis saluti adversantia
tum et quia decet, ut minus principale sequatur
forum magis principale in hoc contractu simtis
aliis iuribus, adeoque potius valor contractus civilis
matrimonii relinqueretur foro spirituali propter annexam
rationem simti, quam quod ipsa ratio simti, et eius
valor dependeret a foro civili propter sibi
competens ius in matrimonium, quae est contractus
civilis; hae tamen rationes arguunt tamen decentiam

n̄ tam evidentia ad nescte, Dnus ē instituendo
matrimonium in vim sancti nāa contractus n̄ immutavit
et ideo simpliciter matrimonium ad statum Ecclesiasticum
sic n̄ transtulit, ut pstate in illud, quae contractus
civilis est principibus secularibus omnino irritarit,
sed tm̄ quam ad hoc, sicut ratione civile rationi
sancti ipsi fra mōa subiecit, ita et pstate
principum Ecclesiae pstati subditi, quae modo cum sibi
soli causas eas tractare in dictis Canonibus
reservarit, usum suae pstatis in hoc principibus
restrinxit, ex quibus et pt, quod ad rationem in
contrarium dicendum sit, dicendum ē cum S. D.
relato, quod quia matrimonium n̄ est sanctum tm̄ sicut alia
sancta, sed insuper est contractus civilis, quam rationem Dnus
ei n̄ abstulit, sed tm̄ ad rationem sancti elevavit,
ideo quamvis de aliis sanctis tractare queniat
soli Ecclesiae pstati, nil tn̄ impedit, quin in
matrimonio hoc et pit competere pstati seculari,
n̄ quidem qua est sanctum, sed qua est contractus civilis.

Sect. 2da.

De Impedimentis impedientibus in particulari

1. Sacratum tempus: hoc denotat illud tempus, quo
Ecclesia solennes nuptias fieri prohibet: de hoc
tempore sic dicit Trid. sess. 24. C. 10. ab adventu
D. N. J. Chri usque in die Epiphaniae, et a feria 4.
Cinerum usque in Octavam Paschatis inclusive, antiquas
solemnium nuptiarum prohibitione diligenter ab
omnibus observari S. Synodus praecipit, in aliis vero
temporibus nuptias solemniter celebrari permittit
hoc Concilium, adeoque per tempus sacratum illud
totum illud tempus interfluum a Dominica 1. ad

Adventus inclusive usque in diem Epiphaniae
inclusive, et a feria 4 Cinerum similiter in-
clusive, usque ad Dominicam in Albis inclusive
hoc tempore non est licitum, sed graviter prohibitum
solennes nuptias celebrare, at optime nota-
dico solennes nuptias prohiberi, non privatas
meminerint, ait rituale Rom. De Sancto
Matrimonij, Parochi a Dom. 1. Adventus usque
ad diem Epiphaniae, et a fer. 4. Cinerum usque
ad octavam paschae inclusive solennitates
nuptiarum prohibitas esse, ut nuptias bene-
dicere, sponsam traducere, nuptialia cele-
brare convivia. Matrimonium autem omni tempore
contrahi potest, ita rituale Rom. addit Sacra
Congregatio Cardinalium Tridentini interpretum 31. Ma-
anno 1597. dicens, convivia nuptiarum, sole-
nitates, traductiones ad domum, et carnale
copulam decreto Concilij C. 10. de reform.
Matrim. prohiberi, sed Matrimonium coram Parocho,
et testibus et eo tempore contrahi posse. Ita
S. congreg.
Igitur Trid. non omnino vetuit, ne dictis temporibus con-
trahantur matrimonia, sed solum cavit ne bene dictio coniugibus
credatur, aliaque solennitates publicae laetitiae, Coreae
fiant, et hoc quidem sedem coram se gravi, ad reverentiam
dictorum temporum, ubi nascituri Dominum cum pietate ex-
spectamus, aut in petitione peccatorum nostrorum ab omni [illegible]
ieiunare debemus vanitate. Sunt tamen his temporibus et
fieri denuntiationes ante contractum sine pompa
matrimonium Sanchez p. 4. c. ult. sed hoc non facile
in nostra patria esset admittendum, cum possim fideles
in persuasione sint, haec his temporibus illicita esse,
unde non leve scandalum exin. posset oriri: nilomin
si causa aliqua gravis urgeat V. g. articulus mortis

cum periculo illegitimae prolis, et tales poenae ad matrimonium
his temporibus admitti denunciationibus et factis praemissa
tamen fidelium instructione de licitate talis matrimonii
in tali tempore ut evitetur scandalum et admiratio
fidelium, tunc tamen benedictio nuptiarum differenda
esset usque post tempus sacratum, quo libentius ipsos et
denunciationes differrent, utroque sponso interim
interdicto, ne copulam habeant, donec denunciationes
essent factae et benedictione accepissent, secundum dicta.
253 Alterum impediens impedimentum est vetitum seu
interdictum Ecclesiae si nim. ordinarius pastor ob
iustam causam vel, ut cessat de obto impedimento, ut
ritas glisentes vitet, sponsos prohibeat matrimonii
foedera sibire. Notat tamen Laiman loc. cit. quod licet
Parochus matrimonium sic interdicere possit, tamen de Matrimonii
impedimento cessare non pertineat ad Parochum sed ad Episcopum
eiusque Vicarium aut alterum praelatum exemptum cap.
accidentibus de Excess. Praelat. 3tium huiusmodi
impedimentum est sponsalia, sponsalia enim sunt
quamdiu iusta de causa non dissoluta sunt, reddunt
matrimonium cum altera ineundi illicitum, ut dictum.
4tum denique impedimentum impediens est votum simplex
castitatis vel religionis amplectendae, aut non
ineundi matrimonii, quod nam cum tali voto non potest esse
licitus matrimonii usus aut contractus. nihilominus Matrimonio
sese inito et bimestri elapso, quod dar coniugibus
a die nuptiarum ad deliberandum pro ingressu
religionis, ut supra dixi, tenetur petenti innocenti
debitum reddere, nec peccat reddendo sed quid
an et sine peccato petere possit? Laiman p. 4.
c. 3. A. 6. credit ei, qui vovit religionem ingredi,
et postea contra votum matrimonium contraxit, illumque
consumavit, quod possit petere et reddere debitum sine
peccato, eo quod necdum habeat votum castitatis, ipsa autem
religionem, quamdiu hoc matrimonium durat, ingredi

phibeat, peccat tn talis matrimonium ineundo, et
prima vice consumando propter votum quod frustrat. id
dicendum de eo, qui vovit non nubere, et tn
postea nupsit ac matrimonium consumavit, sc. quod
quidem nubendo contra votum peccavit, sed postea
licite utitur matrimonio et exigendo debitum, postquam
sed illud consumavit. hoc contra DD.
Differunt tn de eo qui votum simplex emisit 15
de castitate servanda et postea contra hoc votum
contraxit et illicite consumavit. negat Saimon
cit. 4. b. et contra alii cum S. D. in 4. dist. 38.
q. 1. a. 3. qu. 2. ad 3. et 4. ubi praeter hoc quod neget
eiusmodi sine peccato gravi et post carnalem copulam
illicitam debitum petere posse, quamvis reddere possit
exigenti, et expresse et interpretative, id est, si videas
alterum coniugem hoc libenter habere, sed ad petendum
verecundari, quod mortua illa coniuge non possit ad
2da vota transire, sed debet omnino contineri. tn
glossa in Can. si quis votum 27. q. 1. recitat quos
tenere quod solum prima vice peccat mortaliter, sed non
postea, quia per matrimonium sequens votum extinguitur
ut notat ibidem in Can. de Viduis. hac sententia dicitur
de iure verior, prior autem sententia tutior et in praxi
tenenda, quamvis ut ait Angelus V. impedimentum 5to
§. 3. si quis vellet simplex tenere, quod post consumatum
matrimonium non peccet exigendo et ad satisfaciendum
sibi, noli eum condemnare de mortali, quia de iure
haec sententia non minus vera est, quam alia, licet sit
tutius non exigere si potest, quod si non potest, abstinere
ab exigendo, petet dispensationem ab Epo. ita
Angelus, sed nota quod dicta procedunt, si alter
coniux voti conscius non fuerit ante matrimonium
tunc enim neutra pars exigere potest ante dispen-
sationem, quam potest dare Epus si continere non potest
et postea uterque reddere et exigere potest
vide Summistas. Angelum Summa Rosella V.

impedimento 40 cum additionibus.

Sectio 3.

De impedimtis + Erroris, qditnis, voti, ordinis, criminis, et cultus disparitatis.

155 Post explicata impedmta impedientia hic incipimus explicare impedmta dirimentia, inter quae primo numeratur error: Error am ex Can. unico 29. q. 1. est 4plex. alius personae, alius fortunae, alius qditnis, alius qualitis. Error psnae est, qdo hic putatur esse Virgilius et est Plato; error fortunae, qdo hic putatur dives, qui est pauper et e converso. Error qditnis est, qdo putatur liber, qui servus est: Error qualitis, qdo putatur esse bonus, qui malus est. ita Can. cit. an ergo et qualis error matrimonium annullet videndum, et notandum, qd error non irritat matrimonium, nisi qstnus est qtra substantialia matrimonii, sed am duo matrimonii substantialia, sc. mutuus qssus duarum personarum quae coniungantur, et mutua pstas Cpris invicem: et ideo ex cavi Dni tenet 2plici tm errore scilt. personae et qditnis matrimonii foedera irritari, non am errore qualitis aut fortunae, qui non sunt de substantia sed tm de bene esse matrimonii. Error fortunae et qualitis dir in dicto Can. coniugii qssum non excludit, Error vero psnae et qditnis coniugii qssum non admittit, hoc ibid exemplificat et probat dicens de errore fortunae: si quis qsentiret in Praelatura alicuius Ecclesiae qua putaret esse divitem, et illa esset minus copiosa, qmuis hic deciperetur errore fortunae, non tm poet renunciare praelaturae acceptae: siltr quae nubit pauperi putans illum divitem, non pt renunciare priori qditni, qmuis erraverit. error qualitis non excludit siltr qssum: utpote si qis emerit agrum et vineam, qm putabat uberrima

quamvis iste erraret in qualitate rerum re minus fertile
emendo, non potest tamen venditionem rescindere, sicut
qui ducit in uxorem meretricem, quam putat esse castam
vel virginem, non potest eam dimittere et aliam ducere
ita Jan. cit. hinc ergo
Infertur quod si quis nupsit pauperi putans esse 15
divitem, vel indocto putans esse doctum, vel deflorata
putans esse virginem, vel ignobili putans esse nobilem
iste error matrimonium non invalidet, excepto si
eiusmodi conditio qualitatis expresse ab altero con
trahente intenderet, puta titius diceret absolute
te nolo sumere in meam, nisi virgo aut nobilis sis
tunc enim si simpliciter sub hac conditione matrimonium initur
cum conditio honesta sit et possibilis, haberet pro
adiecta, adeoque eam non purificata consensus deficeret
sine quo matrimonium esse non valet. notandum tamen quod nisi
haec conditio explicite in pactum deducatur, in foro
externo ei non creditur, quia per se bono matrimonii
non contrariatur quod excipitur. excepto etiam, nisi error
qualitatis redundet in errorem personae veluti si
intendas contrahere cum sumo genito, tibi autem
traditur 2do genitus, quia iste error non tantum est
qualitatis sed etiam personae, si tamen non tam respicias ad
sumo genituram et iura eius, quam ad ipsam personam
cui competit sumo genitura. ratio autem quod error
personae et conditionis irritant matrimonium est: quod error
personae tollat consensum in tale personam, ipsumque obiectum
contractus substantialiter sit diversum, adeoque contractus
circa illud nullus. id fere accidit in errore
conditionis servilis et accedit, quod conditio servitutis
repugnet matrimonio quantum ad actum eius, cum servus
non sit Dominus sui Corporis, adeoque alteri Corpus
suum devincere non possit, nota tamen quod error con
ditionis non irritat matrimonium quando liber sciuit
servum et tamen contraxit, vel quando servus cum ancilla
contraxit. tamen potissima causa istius erroris, quo

dirimat matrimonium est Ecclesiae institutio in Concilio
apud Quarmariam relato Can. si quis ingenuus 29.
q. 2. et adverte quod uterque error ut irritet
matrimonium debet stare quando matrimonium contrahitur,
si enim quis sumus post contractum matrimonium servus
fieret, matrimonium teneret, contra si sumus post
contractum liberti restitueretur, matrimonium non
teneret utpote in initio nullum, adeoque novo
consensu mutuo contrahendum ut valeat plura vide
apud Sumistas, Angelum etc.

157 Tertium impedimentum dirimens est votum non qualecumque sed
solemne tantum, et tamen differa voti solemnis a simplici
quod votum solemne sit perpetuum simul et obligans vo
vente ad certum ac stabile officium, et vivendi sed
modum ab Ecclesia approbatum, simplex vero fit ad libitum
voventis sine obligatione ad eiusmodi statum: duo tamen
vota solemnia constituti, quibus matrimonium dirimatur, Ecclesia
agnoscit Cap. unico de voto et voti redempt. in 6.
sc. votum religiosae professionis in religione ab Ecclesia
approbata et votum ordinis sacri a subdiaconatu
inclusive, alia vota non dirimunt, sed tamen illicitum
reddunt matrimonium contrahendum. et nihilominus gravius differa
inter duo haec solemnia vota, votum enim professionis
religiosae non solum impedit matrimonium postea con
trahendum, sed et dirimit iam contractum matrimonium
ratum antecedens non tamen consumatum, nisi professio fiat
de mutuo coniugum consensu Cap. verum de conversione
coniugatorum: contra votum annexum S. ordinibus
prohibet quidem contrahendum et dirimit matrimonium postea
contractum et qui hoc agere praesumpserit praeter
sacrilegium praeterea contra religionem incurrit isto facto
excommunicationem latam Clementina unica de consuetudine
et est irregularitas Can. quaeritur 27. q. 1. tamen
matrimonium antecedens ratum non dirimit, sed si religiose
profiteri noluerit, qui sic ordinatus est, etiam
per censuram Ecclesiasticam ad consumandum prius

matrimonium quod pellendus erit si sponsa institerit, ut
definit Joannes 22. in sua Extrav. de voto et
voti redemptione. utrumque hoc votum publice tamen ex
iure Eclaeco dirimit matrimonium utpote ex quo
habet quod sit solenne. de professione in Societ.
J. post biennium novitiatus an dirimat matrimonium
ratum, aliqui publice asserunt, eo quod ex Bulla
Greg. 13. ascendente Domino constituantur veri religiosi
in ordine ab Ecclesia approbato per eam professionem
negant tamen communiter ipsi Patres Soc. J. Amicus
hic disp. 32. sect. 3. Henricus Meyer citans
alios p. 2. §. 12. quod ipsis relinquitur apertius
definiendum.

Quartum impedimentum est ordo, non tamen quicumque sed 15
duntaxat a Sodiaconatu inclusive ascendentes
estque hoc impedimentum ab Ecclesia statutum, quia ono
decens est, ut carnali immunditia non foedentur,
qui ad contrectanda sacra vasa ordinantur. observatur
hoc impedimentum tam in Ecclesia graeca, quam latina
dispari tamen ratione, quod graecos enim solum impedit
matrimonium contrahendum ab ordinatis, non tamen impedit con
iugatos ordinari et sic ordinatos matrimonio
uti, at vero quod latinos utrumque impedit scilicet
contrahere ordinatos et coniugatos ordinari
relicto usu matrimonii excepto tamen si coniux in suo
altero coniuge se ordinare permisit, quo casu
reddere potest debitum, sed non exigere, caetera prioritati
dicta sunt. vide S. D. in 4. dist. 37. q. 1. f. tota.

Quintum impedimentum est crimen sc. uxoricidii et 15
mariticidii, quod dona autem hoc crimen incurrat,
Innocent. 3. insinuat in Cap. Suffcasti de eo,
qui duxit in matrimonium quam polluit in adulterium
sic ait, suffcasti nobis, quod cum P. Civis Spolletanus
quamdam mulierem duxisset lustrum in uxorem,
ea relicta cuidam meretrici adhaesit, verum
cum uxor ipsius esset via versa carnis ingressa,

meretrice cui adhaeserat, desponsavit. nos igitur
inquisitioni tuae talibus respondemus, quod si alter eorum
in morte uxoris defunctae fuerit machinatus
vel ea vivente sibi fidem dederit de matrimonio con
trahendo, legitimum judicies matrimonium praedictum. ita ille
igitur impedimentum criminis incurrit. 1o adulter
vel adultera, quae est machinata morte coniugis
innocentis, idque sive adulterantes mutua fidem
sibi invicem fecerit de postea invicem contrahendo
matrimonio sive non, habetur Cap. super hoc eod. tit.
2. qui durante matrimonio promittit se ducturum
eam cum qua commisit adulterium, et vice versa
licet neutrum in morte consenserit partis innocentis.
habetur ex Concil. Tribuliensi relato in Con. relatum
31. q. 2. 3tio quae matrimonio iuncta inducit
alterum ut occidat suum Maritum, etsi hoc non
faciat intentione ducendi interfectore, tamen cum
eo interfectore incurrit impedimentum criminis
dirimens, habetur in Cap. laudabile de conver.
infidel. ubi glossa ad hoc ait, nota, quod
mulier non potest contrahere cum illo, qui virum suum
interfecit, si morte eius fuerit machinata, haec
glossa. ex eod. Cap. quidam et inferunt, quod
cum eo, qui inscia foemina interfecit eius maritum
cum intentione eam postea ducendi in uxorem, dicta
foemina pariter impedimentum criminis incurrat, quod
omnino probabile putat Genetus in sua Theologia morali
Tr. 9. c. 6. q. 12. et 4. ex eod. Geneto si quis
nubat coniugato, adhuc superstite altero con
iuge ita quidem, ut si hoc scienter faciat, vel
primo quidem bona fide contraxit, sed postquam sciuit
alterum coniugem superstitem, ipsum carnaliter
cognovit, neque altero coniuge mortuo invicem
contrahere possint; si tamen bona fide contraxerunt,
et postea a quo rescierunt alterum coniuge

supuiuere, ab invicem abstinuerunt, coniuge illo mortuo in illorum potestate erit prius matrimonium novo gessu rati habere, vel divortium petere, Cap. ex literarum Cap. si quis de eo qui duxit in matrimonium quam polluit, et hoc de criminis impedimento.

Sextum impedimentum dirimens est cultus disparitas seu quod idem est, fidei diversitas non quocumque, sed tantum Christiane et non Christiane, unde solum illud matrimonium nullum est, quo baptizatus cum non baptizato contrahit vel vicissim, non autem illud quo catholicus cum haeretica et vicissim contrahit, quae matrimonia tamen illicita sunt non invalida. Omnes. Vide S. D. in suplem. q. 59. a. 1. hoc impedimentum non est ex iure naturae nec divino, sed Ecclesiae tantum, non quidem scripto, cum expressus Canon super eo non habeat, quamvis plures Canones tale matrimonium ut nefandum crimen damnent. Can. Cave. 8. q. 1. Can. si quis 28. q. 1. et Can. 67. Concilij Nicaeni primi sed tantum de iure tradito Eulaco consuetudine et Theologorum omnium gessu. Sit.

Sect. 4.

De impedimentis Cognationis, Affinitatis et publicae honestatis.

Septimum impedimentum matrimonij dirimens ponimus cognationem, quae secundum S. Antoninum 3 tit. p. 1. c. 13. est 3plex scilicet carnalis seu naturalis, quae dicitur consanguinitas, spiritualis, quae dicitur paternitas, et legalis, quae dicitur adoptio vel arrogatio, quae libet harum inter certas personas dirimit et impedit matrimonium. 160

Consanguinitas quid sit.

Consanguinitas quae dicitur vinculum personarum ab eadem stirpe vel stipite descendentium carnali propagatione contractum. Dirimit matrimonium in linea recta in gradu ex iure naturae, filius enim naturaliter subiacet patri, eique reverentiam habere tenetur, quae reverentia et satio cum iure matrimonij, ex quo utrique coniugi

gpetit Ibtu et ius in Cpra, n' ni egerrime stare
pt, imo ipsa rao naalis horrere videt filiu revelare
turpitudne Matris suae, aut Patre comisceri filiae
suae in caput hinc apud oes gentes qtmuis barbaros
hoc grande scelus hbt, qd ipse protoplastus videt
in proprio iurdicipe dn ait, relinquet hoo patre
et matre et adhaerebit uxori suae, qd ut S. Dnotat
dist. 40. a. 3. in arg. Sed qtra, n' pt illgi qtm
ad cohabitaone, sed qtm ad matrnii coniunctione.
hoc et plerique Dres extendunt ad alios quosvis
ascendentes usque in infinitu, nu et ipsis sit Ibta
veneroo et sbtio, adeoque sdm hos DD. si Adam
resurgeret sine dispensaone nulli ex se descendenti
poet coniungi. Tn n' improbbr Caietanus cu alij
hanc recurntiam ultra 4tu gradu ab Eccia
in linea collaterali taxatu extendendu n' ee
arbitrant. in linea collaterali gsanguinitas
dirimit matrniu iure moderno tm usque ad 4tu
gradu inclusive, iure am antiquo dirimebat
usque ad 7tu gradu sicut ex variis Can. gstat, hoc
ius antiquu correxit Innocent. 3. in Lateranensi hbt
Cap. n' pbt de consang. et affinit.

61 Ut am illgat, quoto qis gradu sive in linea recta
sive collaterali a coui stipite distet, notdu e,
qd linea hic illgit certa series cognatoru, quae e
rplx vna recta, in qua gsiderant generantes ad
genitos et geniti ad generantes, puta pater, Avus
Titij stipitis, et eiusd titij filij, nepotes quorum illi
dicunt ascendentes, hi descendentes, qia ex illis e
generatus Titius, hi vo generati st ex titio. —
altera e collateralis, qua e series et ordo coru
quorum neuter ab alio descendit, sed uterque de
scendunt a coui stipite, ut st duo fratres, e
duae sorores, qd si collaterales pari gradu dis
tent a coui stipite, dicunt ee in linea colla
terali aequali, si am distent gradu inaequali
vnus sc. remotius, alter proximius, dicunt ee in linea
inaequali collaterali, e am gradus distaia vnius

pſna ab altera, q̃ ex ordine gnraõnũ ſpectat. ad
gradũ gõ ſdm dictas lineas discernendũ ſequtẽ
rglo ſt notdo.
1ma pro linea recta, q̃d tot ſt gradũ, quot ſt
pſnæ dempto ſtipite. ſb noĩe ſtipitis ilgit ea
pſna, de qua per varios gradũ alij ducunt originẽ
igit ſdm hanc rglã, filius ẽ patri gſanguineus
in 1mo gradu, ipa ſi Pater ſit qui ẽ ſtipes,
demat, manet vnica pſna filij, id filius ẽ Avo
gſanguineus in 2. gradu, Proavo in 3tio, Abavo
in 4to, tritavo in 5to gradu et ſic aſcendendo,
dempto en Avo manent duæ pſnæ Pater ſcilt
meus et Ego, dempto Proavo manent tres,
Avus Pater et Ego et ſic ulterius.
2da rgla pro linea collaterali æquali; q̃d toto
gradu duæ pſnæ collaterales diſtant inr ſe quoto
diſtant à cõui ſtipite. igit frater et ſoror ſt
gſanguinei in 1o gradu lineæ collaterali, quia
diſtant ab vno gradu tñ à patre ſtipite.
3tia rgla pro collaterali inæquali linea: quo gradu
remotior pſna diſtat à ſtipite eod gradu diſtant
inr ſe, adeoq; pars remotior trahit ad ſe proxi-
miore. ſic gõ ſoror matris meæ et ego diſtamus
2 gradibus, licet en illa ſit reſpu Avi mei, qui
hic ſbit rõne cõuis ſtipitis, in 1mo gradu, tñ
qia ego reſpu eiusd eiusd Avi ſum in 2do gradu
cũ inr me et Avũ inrcedat altera gnrão ſc.
Matris meæ, adeoq; inæquale diſtamus, traho
materterra ad gradũ meũ, adeoq; ſumus gſanguinei
in 2 gradu: cũq; liberi materteræ meæ
ſint in 1. gradu cũ matertera, et in 2do cũ
Avo tqm ſtipite, nos quoq; invicẽ, id ẽ, Ego et
conſobrini mei erimus conſanguinei in 2 gradu.
ſchema pro faciliori horũ ictu in fine apponã.
hæc de cognõne carnali.
Cognõ ſpiritualis ẽ propinquitas pſonarũ orta 16
ex ſcmtis bptmi et gfirmatõis. dirimit

matrimonium iure novo tridentini inter baptizante et baptizatum, ite inter baptizante baptizatique parentes. 2. inter levante et levatum, item inter levante levatique parentes, ad alios hoc impedimentum non extendit, ut fuse dixit de baptismo, et ano id accidit in confirmatione.

Cognatio legalis est propinquitas personarum per adoptionem perfecta contracta. Vel: dicitur per adoptionem perfecta, quae alio nomine arrogatio dicitur, contra eam tenent DD. quod per imperfecta adoptione, quae aliàs dicitur adoptio simplex, vel adoptio in specie, non contrahatur propinquitas haec diximus matrimonii. perfecta autem adoptio est censetur ea, in qua principis rescripto persona extranea sui iuris existens in alterius ad minimum 18 annis adoptato senioris veluti patria potestate, familiamque transfertur, ut non solum per modum pauperis alimentetur, sed et instar legitimorum natorum esse incipiat, aliaque iura, quae filius naturalis, sibi propria habet inducta est adoptio huiusmodi in solatium parentum divitum non habentium liberos. de hac adoptione alibi dixi, et nunc fuse tractat Meyer p. 2. §. 3. 4. 101. et Sumista V adoptio. haec cognatio est 3plex ex S. D. in suplem. q. 57. a. 3. in ⊙ una quasi linea recta inter adoptante, et adoptatum et filium filii adoptivi ~~adeoque~~ aliosque eius descendentes. altera quasi linea transversa seu collateralis sc. inter filium adoptivum et filia naturale. 3tia per modum cuiusdam affinitatis inter uxore adoptantis et adoptate, vel inter uxore adoptati et adoptante; de hac 3plici cognatione S. D. sic definit: prima quo cognatio et 3tia perfecto matrimonium impediunt. 2da autem non nisi quamdiu manet in potestate patris adoptantis, unde mortuo patre vel filio emancipato potest contrahi inter eos matrimonium ita S. D. quod ipsum clarius trinis explicat Can. ita diligere Can. per adoptionem 30. q. 3. quos vide et plura illegis. addit Meyer

in singulis dictis cognoscibus legalibus primum tm gradum
dirimere matrimonium, cum verba Legis aliud non ex-
primant citans de supra Sanchez et Hurdadum 163.

Octavum Impedimentum est Affinitas, quae definitur propinqui-
tas personarum ex carnali copula proveniens: additur ex glossa
in arbore consang: 35. q. 5. ori carens parentela, quae tamen ab aliis non
adduntur sufficit his verbis, quod affinitas quantum est ex se non attendat
consanguinitatem, quod et ubi nulla est consanguinitas, affinitas oriri
potest, quamvis non impliceret, ut consanguineus contrahat affinitatem.
oritur ergo affinitas non ex solo matrimonio rato quod ex con-
sumato tm, id est, tali in qua incedit copula habens
utile semen saltem ex parte viri emissum, adeoque quantum
ex se aptum ad generandum esto per accidens, puta propter
sterilitatem mulieris impediatur. ratio est, quia lex
statuens impedimenta et stricte interpretationis quia odiosa,
adeoque ubi loquitur de copula, copula perfecta est illegenda,
non autem illegitur copula perfecta, ubi semen virile ad generandum
utile non est, bene autem si hoc utile sit, cum probabiliter semen
mulieris non requiratur: copula ergo sodomitica vero
semine carentium, copula sodomitica per et multo
minus tactus lascivi ad copulam non pertingentes, non indu-
cunt hoc impedimentum. tamen ad [illegible] ad contrahendum non
est necessarium quod copula sit licita, neque quod scienter aut
volentie facta sit, ut habetur Cap. 6. de eo qui cog-
novit consanguineam. affinitas proprie non habet gradus, quod
quod mensuratur secundum gradus consanguinitatis, unde regula datur
quod toto gradu quis est affinis marito, quoto gradu
est consanguineus uxori et vicissim, toto gradu quis
est affinis uxori, quoto gradu est consanguineus Marito,
quod optime nota affinitas non parit affinitatem, id est,
qui est affinis Marito, propterea non fit affinis consanguineis
Mariti, quod tamen ipsi et soli Marito, id est de affinitate
uxoris, unde duo fratres possunt nubere duabus
sororibus, imo pater et filius possunt nubere Matri
et filiae Cap. quod supra his de consang. et affinit.
tamen duo fratres non possunt successive nubere eidem
mulieri, quia ex quo frater tali nupsit, nupta

alter frater fit affinis in 1. gradu. affinitas sic
explicata si ex legitima copula oriatur usque ad
4. gradum inclusive dirimit matrimonium, si vero copula
illicita et fornicaria sit, dirimit tamen usque ad
2 gradum inclusive. prima pars habet in Cap. non debet
de consang. et affinit. nec expirat affinitas
morte coniugis. altera pars statuitur in trid.
sess. 24. c. 4. de reform. ubi ad dictos
gradus restringitur. Altercantur Dres, an affinitas
in primo gradu lineae rectae ex iure naturae dirimat
matrimonium, alii affant, alii negant utrumque probabile
in hoc queniunt, quod affinitas in aliis gradibus
matrimonium iure naturae non dirimat, cum in iis Pontifices
saepe dispensarint et in Vet. Ge. mandatum fuerit,
ut frater suscitet semen fratris sui defuncti
vide Cap. ult. de divortiis.

164 Quum impedimentum dicitur publicae honestatis est autem
publica honestas quaedam propinquitas personarum et
imperfecta affinitas orta ex sponsalibus de futuro
et praesenti, ex qua consanguinei sponsae fiunt
affines sponso et vicissim consanguinei sponsi fiunt
affines sponsae. differt autem ab affinitate proprie
dicta supra explicata quod illa nascatur ex coniunctione
carnali et consumata, publica vero honestas ex
coniunctione tantum animorum et incoata et ideo
publica honestas dicitur, quia publicae honestatis est
ut consanguinei sponsae non contrahant cum sponso et
vicissim Cap. 3. de spons. dirimit matrimonium
orta ex matrimonio rato usque ad quartum gradum cum
consanguinei alterius coniugis, sed orta ex sponsalibus
de futuro dirimit tantum usque ad gradum primum.
ex trid. sess. 24. c. 3. de reform. idque
tamen si sponsalia valida fuerint, quacumque autem
ratione valida non sint, esto et propter conditionem non

impleta, impedimentum hoc non inducunt, ut ibidem
Trid. ait. manet et hoc impedimentum publicum et tunc,
si mutuo consensu dissolvant, eo quod adhuc maneat
illa publica honestas et ~~[illegible]~~ reverentia, Lacin.
Sanctis. Konig. de supra declaratione Cardinalium
citantes. Caeterum nota quod qui huiusmodi impedimentum
incurrunt, sicut post matrimonium valide contractum
(: loquor de affinitate :) eorum matrimonium non
dirimit, privat tamen delinquens, si hoc scienter
fecerit iure petendi debitum in quo Deus possit
dispensare. comunis.

Sect. 5. et ult.

De Reliquis impedimentis dirimentibus aliisque
quibusdam ad impedimenta pertinentibus

Decimo loco ponimus impedimentum vis, quae in rigore 165
loquendo est coactio ab extra illata ad praestandum id in quod
quis non consentit. ex hac definitione satis patet, quod vis
seu violentia dirimat matrimonium ex ipso iure naturae
cum sine consensu naturali contractus Matrimonii esse nequeat.
ad vim reducitur metus seu instantis vel futuri periculi
mentis trepidatio, ut definit L. 1. ff. quod metus causa:
metus triplex est gravis seu cadens in virum constantem,
et levis seu terrens quemcunque metuendosum, postquam
iniuste et iniuste, nunquam facit simpliciter invalidum
sed tantum secundum quid et in ratione liberi, potest provenire
a causa libera vel a causa necessaria de omnibus his dictum
de actibus humanis. de metu quo contra hic de eo agendum
est, contra tenet quod si fuerit absolute vel respective
gravis, seu cadens in virum constantem iniuste,
ad extra, eo fine ut extorqueat consensus matrimonii
incursus impediat matrimonium contrahendum et dirimat
sic contractum habet cap. cum locum. Cap. veniens 2do
de sponsal. et Can. notificasti 33. q. 5. unde
et per Trid. excommunicationis sententia ipso facto

incurrenda interpretatur iis magistratibus, qui ad matrimonium
subditos coegerint. at bene nota, omnes dictas
conditiones debere simul inveniri ut matrimonium ratione
metus sit nullum sc. primo quod sit metus gravis et absolute
et respective ad subditum. 2do quod sit revera incussus.
3. quod proveniat ab extra a causa libera. 4to
quod procedat ex fine consensus matrimonii extorquendi,
proin valet matrimonium, quod a iudice ex iusta sententia
sub gravi poena est praeceptum, quod ex metu iniusto non
tamen ad extorquendum consensum incusso est contractum v.g.
qui iniuste captus spondet filiae custodis
matrimonium ut liberetur, sicque contrahit, valet
matrimonium, nisi ideo sit incarceratus, id est si ex
metu proveniente a causa naturalis v.g. ut effugias
naufragium, tempestatem, gehennam et quibus casibus
ono valet matrimonium quia sic contractum vero animo
contrahitur circa obiectum liberum plura de metu
in superioribus dicta sunt

166 Undecimo loco venit impedimentum ligaminis quo
tangitur prioris matrimonii sive rati sive consumati
valide contracti vinculum, quod impedit ne altero
coniuge superstite quis cum alia matrimonium contrahat
et sic contractum annullat, cum poligamia iure divino
sit illicita, et si hoc scienter fiat, superaddit
impedimentum criminis ex quo neque post mortem alterius
coniugis valide sibi invicem nubere possunt ut dixi
n. 139. crimine 4to, ubi plura invenies.
Duodecimum impedimentum ponimus raptum mulieris, est
an raptus feminae cuiusque violenta abductio
seu traductio de loco in locum in quo in raptoris
potestate redigatur matrimonii contrahendi et libidinis ex
plendae causa, et nota ex S. D. 2. 2. q. 134
a. 7. quod est 2plex species raptus, mulier enim potest
rapi invita et rapi potest consentiens invitis tamen
parentibus, prior est proprie raptus, 2da impropriae
dicitur raptus, cum rapta consentiat in factum

impedimentum raptus trid. sic definit sess. 24. c. 6
de reform. decernit S. synodus inter raptorem
et raptam quamdiu in potestate raptoris manserit,
nullum posse consistere matrimonium ita trid. cum
igitur lex statuens impedimenta sit odiosa et strictae
interpretationis, non videtur illud hoc impedimentum nisi de
raptu proprie tali, maxime cum hoc conforme sit
dicto Lucii 3. in cap. cum causa de raptor.
ad quod capitulum videtur concilium respexisse.
Caeterum valde notandum quod ibidem concil. addit 167
de raptu dicens, quod si rapta a raptore
separata et in loco tuto et libero constituta
illum in virum habere consenserit, eam raptor in
uxore habeat, et nihilominus raptor ipse ac omnes
illi auxilium et favorem praebentes sint ipso
iure excommunicati ac perpetuo infames omnique
dignitatum incapaces, et si clerici fuerint, de
proprio gradu decidant. teneatur praeterea raptor
mulierem raptam sive eam uxorem duxerit sive
non duxerit, decenter arbitrio iudicis dotare
ita concil. et has poenas et inhabilitates
ob omne raptum incurri cum Vera Crucis docet
Laim. p. 4. c. 13. Sed verius arbitror cum sanctis
non attinere nisi ad raptores mulieris invitae
cum secundum regulam iuris in odiosis minime sit sumendum
id sanctis putat non comprehendi in trid. decreto
nisi raptum causa contrahendi matrimonii non ita causa
exercendae libidinis: Sed verius videtur solum
poenas et inhabilitates attinere ad raptores
invitae sive causa matrimonii sive libidinis, utrumque
enim videtur concil. intendisse sic. et providere
matrimonio ne coacte contrahatur, et simul tam
nefandum crimen punire. eas et poenas esse
tantum ferendae non latae sententiae plures opinantur.
haec de raptu.

168 Sequitur impedimentum 13 impotentia coeundi, quae est incapacitas seu ineptitudo ad exercenda carnalem copulam apta ad generationem humanam. cuius species est 3plex sc. naturalis, ut frigiditas in viro, et arctatio in muliere, accidentalis ut castratio; et 3tia maleficialis, quae a Daemonibus provenit. omnis haec impotentia vel est perpetua vel temporalis, perpetua illa dicitur, quae humana arte seu et ordinariis Ecclesiae remediis sine miraculo aut periculo, aut gravi corporis periculo tolli non potest, postquam talis est perpetua vel absolute, id est, respectu omnium, ut v.g. si vir careat utroque testiculo, si omni vero semine destitutus est vel respective, id est, respectu huius personae si sc. membrum viri nimis est carnosum, ~~hoc~~ vas autem mulieris nimis arctum ex quo provenit, ut quis cum alia coire potest, non cum sua, quod saepe saepius et per maleficium contingit. vel est temporalis quae sc. tantum durat ad tempus ut defectu legitimae aetatis: aetas legitima ad incundum matrimonium in masculis est 14tus, in foemellis 12 annus. Cap. 10 et ult. de sponsalibus ubi statuitur, quod matrimonia ante hos annos contracta non valeant, nisi malitia suppleat illatum, et ultra annum a pubertate non distet. C. 6. et 9. de sponsalibus, vel nisi Episcopus ex urgentissima causa, v.g. publicae pacis dispenset: et quaecunque humana arte citra periculum et miraculum, aut gravis sanitatis et vitae periculum, vel et Ecclesiae exorcismis tolli potest, hinc si vas arctum mulieris inscisura curari potest sine periculo vitae aut sanitatis sustinere debet. his ita notatis.

169 De hoc impedimento cum communi Doctorum sic definimus quod si impotentia perpetua sit et antecedens matrimonium, omnino dirimat matrimonium respectu eorum, respectu quorum est impotentia perpetua, nemo enim se obligare

pt ad impossibile: cum igitur obligatio matrimonij
sit obligatio ad generationem saltem in actu primo
et copula utilem, qui copulam habere est impotens
hanc obligationem subire non potest, consequenter nec ma-
trimonium. Si vero est consequens tantum ad matrimonium valide
matrimonij vinculum non annullat cum sit valide sit
contractum, recte tamen dicit Angelus V. impedimentum
16. §. 2. quod esset rationabilis causa dispensationis fiendae
per Papam, si matrimonium non dum fuisset consumatum,
ut possit pars potens alteri nubere, colligitur
etiam ex Cap. Reppublico de conuers. coniug.
Quod si impotentia temporanea fuerit, matrimonium non
erit irritum, sed tempus potentiae expectandum, potest enim in
contractum venire res, quae postea iudicatur fore
fertilis, esto iam non sit. Si vero dubium sit,
an impotentia perpetua an temporalis sit, per triennium
integrum et continuum post attentatam primam copulam
coniugibus permittitur, Cap. 5. et ult. de frigidis
et maleficiatis toties affectu maritali copulam
attentari quoties non dum spes consumandi omnis evanuit:
nota tamen, quod ad consumandum matrimonium non requiritur
ut sequatur generatio, sed tantum ut copula habeatur cum
emissione veri seminis virilis, et hinc sterilium
est verum matrimonium. Quod si nec per hoc
triennium copulam veram habere potest, adhibitis et
precibus, aliisque ut copulam habeat, tunc iuramento
deposito de impotentia una cum testimonio item pro-
pinquorum fiat licentia nubendi alteri, qui
potens est, quod si pars impotens contradicat se
potentem contendens, etiam peritorum Medicorum
et Chirurgorum inspectio imo et contrectatio
est adhibenda, et sic probata impotentia per
sententiam Ecclesiastici iudicis pars potens alteri nubat,
sed si postea deceptio deprehendatur, puta
erroneo iudicatus est impotens, ad prius

matrimonium est redeundum. vide summistas, Rosella
V. impedimentum 15 C. Super impedimentum clandesti-
nitatis, sed de hoc supra ubi de consensu
matrimonij, iam egimus.

170. Pro complemento huius materiae de impedimentis notandum
est primo, quod his impedimentis et ligentur haeretici etiam
quoad ea, quae sunt statuta iure Ecclesiastico excepto
tamen eo quod clandestinitatis dicitur, quia hoc novitur
a tridentino et inductum, nec obligat ubi illud non est
receptum, sed alia autem impedimenta sunt antiquis Ecclesiae
Canonibus decreta, ut per singula ostendi, quibus et
haeretici tamquam per baptismum in Ecclesiam ingressi
subiacent. Si tamen ad fidem quaerantur coniuncti
in gradibus iure Ecclesiastico prohibitis gratis et
facilitate est dispensandum, et postea novo consensu
secundum ritum loci in quo sunt contrahendum.
2do ad esse de Paganis, qui non tenentur legibus
Ecclesiae, bene autem legibus naturae, et ideo si gradibus
lege naturae prohibitis contraxissent, ad fidem quaersi
essent separandi, ~~nam~~ cum in lege naturae nec Pontifex
dispensare valeat. 3. dispensare in impedimentis
iure Ecclesiastico constitutis per se pertinere tamen ad summum
Pontificem cum et eius solius sit impedimenta statuere.
4. gressa tamen et ab Episcopis in certis casibus esse
licentiam dispensandi in impedimentis dirimentibus
ut primo si propter petentium paupertatem, locique nimiam
distantiam sit nimis difficilis ad Pontificem recursus
nam separatio coniugum fieri potest sine scandalo
aut infamia, sed illorum cohabitatio tolerari non
valeat ob periculum incontinentiae. 2. si impedimentum
occultum ad Episcopum deferatur, postquam matrimonium
publice est contractum et communi errore habetur

Pontifex in
Lege naturae
non valet
dispensare

pro valido. dicunt tn̄ Dres rqiri in hoc casu
ut saltē ab vno gtrahentiū matrniū bona fide
sit gtractū. 3. si eēt matrniū gtrahendū
ex gravi neste, puta, ad legtmandā prolē
principis, evitandā publ. infamiā qia v.g.
destinato iā die ad quē oia parata eēnt
ex gfessnē nobilis psna coniugis Epo impdmtm
dirimens inotesceret, vide Engel lib. 4.
tit. 16. §. 3. Cæterū in causis allegatis
sedulo attendendū ē, ne dispensaō p allegaōe
falsi fiat obreptitia, aut per reticentia
veri sbreptitia, et sic nulla.
Confessarius am̄ si in gfessnli nullitē matrnij 171
advertat, sedulo attendat, an nullitis revelaō
pœnitenti facta petitenti sit profutura, puta
qia abstinebit ab ai actu coniugali, an vō
potius sit obfutura, qia v.g. lubricus valde ē
et vix abstinebit, aut si volet abstinere gravia
inde scandala gtentnēs, orirent: dein et sollicite
advertat, an pœnitens eā nullitē sciat, an vō
invincibl ignorat. et hoc diligntr explorato
ac caute disquisito sic procedat, si videat re
velaōne pœnitenti n̄ profuturā, et sne in ig=
noraā invincibli existere, conciliat et nullitē
matrnij n̄ revelet, melius ē, ut ignorans
maālr tm̄ pevet, qm̄ sciens frlr Deum
offendat, sciatqs inā duo mala minus ē eligendū
adeoqs et pœnitente potius in errore pmittendū.
Qd si vō revelaōne videat profuturā, et in
invincibli errore versare, caute revelet,
et ut dispensaōne quærat, gsulat, interim onō
que sive reddere sive exigere dbtū prohibeat,
cū stante scia nullitis matrnij actus ille frlr
fornicarius eēt, doceat pterea pœnitente, ut
et alteri coniugi impdmtm revelet, si ei
putet profuturū, aliās n̄, sd potius si dbtū

petat, ipse honesta excusaone meliori modo quo pt
dissimulet, obtenta am dispensaone et nullitatis
altero coniuge instructo novo gsse firment qd
prius invalidum erat. qd si dnqs videat penitente
invincibili et affectato errore, aut oño scia nulli=
tatis ee, tnc sive ei profutura sive obfutura
revelaõ videat, tñ nullitas revelet, et si con
tinere se velle promittere noluerit, nqs ab
solvat: nam vincibili ignoraa aut scia nullitis
matrnij n excusat a pcto, et ideo impium est
gfessore coniuere frli pcto penitentis, ut
securius peccare pergat, dnqs gnrlr nota, qd
impdmta n impediant aut dirimant matrnium
si primum oriant post semen valide gtractum,
sed tm si matrnium antecedunt. excipit professio
religiosa respu matrnij rati tm, qd etiam
valide gtractum dissolvit ex dictis. et hoc
n solum de impdmtis, sed et generatim de
matrnio, imo toto cursu scholastico, phlico
~~Athlo~~ Thlgico per 5 et semi annorum spatium
hoc tractatu demum gpleto ad Maiorem aeternae
Trinitis honore, cui in acceptis cuncta re=
fero, in gtaminata Virginis, ac SS.
Patris Benedicti gloria, nec n
sempiternum vestrum AA re=
ligiosi, totiusqs SS. ordinis
nri emolumentum, cunctorumqs
fidelium subsidium cum postulaoe
dbta errorum veniae, ac
humili subiectne ad infallibile
S. Rom. Cliae qua ut colu=
mna veritis et matrem
veneror iudicium, ut corri
gat qd gtra intentione
et notia forte hlt gtrarium
dicta et dictata offero.
atqs finis.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Index

De Sponsalibus.

1 De Quidditate, naa, fine, et distione sponsaliu. fol. 4.
2 De requisitis sive ad liciditate sive ad validitate sponsaliu qntm e ex parte ipsoru sponsaliu. fol. 12
3 De subiecto sponsaliu et requisitis ad eorum sive valorem sive licentiam qntm e ex parte contrahentium fol. 17

Art. 2.

De obligaone et dissolutione sponsaliu

1. De obligaone sponsoru ex sponsalibus orta — fol 34
2 De causis ex qbus sponsalia solui pnt. —

De Sacrmto Matrimonij.

Art. 1.

De Quidditate, naa, distione, fine et praecepto matrnij tum sdm se, tu ut est sacramentum

1 Quid et Quotuplex sit matrniu, et in quo frlr gsistat qtnus in offm naae, et civilis contractus est? — fol. 65
2. Quodnam sit obtm et finis Matrimonij. An Poligamia item sit licita? — fol. 74
3. An et respectu quorum sit aut fuerit praeceptum de gtrahendo matrnio? — fol. 85

An Matrimonium fidelium sit L. 9. verum sacramentum
à quo et quando institutum? fol. 90.
An in Matrimonio fidelium ratio contractus vinculi
à ratione sacramenti sit separabilis? fol. 101.

a. 2. De
Maa, fra, Ministro, Consensu, Solemni
tatibus aliisque ad valorem Matrimonij requisitis

Quaenam sit maa et fra, quis Minister sacramenti
Matrimonij? fol. 108.
An et qualis consensus in contractu et sacramento
Matrimonij requiratur? fol. 114
Quaenam solemnitates ad valorem sacramenti
requirantur? fol. 126.
De solemnitatibus accidentalibus à Trident.
in contractu Matrimonij requisitis. fol. 136

a. 3. De
Actu ac debito coniugali, nec non
de Matrimonij indissolubilitate, consequenter
et de divortio et libello repudij.

De actu ac debito coniugali. fol. 143
An et quando matrimonium quoad vinculum sit
indissolubile? fol. 156.

178
197

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

199-179.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

201 ~~180~~

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

184
203

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

182

205

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

206

G. B. HOFBIBLIOTHEK
WIESBADEN

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

182 Bl + 1 Bl. 20,5 x 16,5

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

1 Bl. 20,5x/6,5

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST